

Κελεμένης & Συνεργάτες

Δικηγορική Εταιρεία

Ενημερωτικό Δελτίο

Περιεχόμενα

■ Εν συντομίᾳ...	2
■ Πρόσφατη Νομοθεσία	4
■ Νομολογιακή Ενημέρωση	8
■ Θέματα Εμπορικού Δικαίου	12
■ Θέματα Εργατικού Δικαίου	26
■ Ρυθμιστικά Θέματα	30
■ Δικαστική Επίλυση Διαφορών	32
■ Φορολογική Ενημέρωση	35
■ Εταιρικά Νέα	51
■ Εταιρικές Δημοσιεύσεις	54

Παρά την αφθονία της πληροφορίας σε κάθε λογής οικονομική δραστηριότητα, το έλλειμμα νομικής πληροφόρησης παραμένει σοβαρό για την ελληνική επιχείρηση. Σε αντίθεση με ό,τι συμβαίνει σε άλλες προηγμένες οικονομικά χώρες, η ελληνική επιχείρηση στερείται επαρκούς νομικής ενημέρωσης σε τρέχοντα θέματα του δικαίου των επιχειρήσεων. Η πληροφόρηση της παραμένει αποσπασματική και συχνά βασιομένη σε ακατάλληλες, ή έστω ανεπαρκείς, πηγές. Οι λόγοι πολλοί, αλλά δύο είναι οι κυριότεροι. Πρώτον, η ελληνική νομική γλώσσα παραμένει ξύλινη και συχνά επιρρεπής σε ανούσιους λεκτικούς εντυπωσιασμούς και θεωρητικά αναμασόματα που τελικά αποξενώνουν το μη νομικό, είτε αυτός είναι επιχειρηματίας είτε στέλεχος μιας επιχείρησης. Δεύτερον, η ελληνική δικηγορία παραμένει εσωστρεφής και προσκολλημένη σε παραδόσεις στις οποίες δε χωρούν δραστηριότητες αυτονόμεις για έναν Αμερικανό ή Ευρωπαίο δικηγόρο (π.χ. συγγραφή ενημερωτικών οημειωμάτων).

Στο πλαίσιο της περιοδικής ενημέρωσης που παρέχει η δικηγορική εταιρεία Κελεμένης & Συνεργάτες συνεχίζει, με το ανά χείρας Ενημερωτικό Δελτίο του Φθινοπώρου του 2009, την εποκόππη τόσο θεμάτων εμπορικού, φορολογικού και εργατικού δικαίου όσο και πρόσφατων νομοθετικών και νομολογιακών εξελίξεων. Όπως πάντα, στόχος μας είναι η ενημέρωση και η ανάλυση σε γλώσσα άμεον και χρηστική, χωρίς αυτό να γίνεται σε βάρος της ποιότητας της πληροφόρησης που παρέχουμε. Αποτελεί, άλλωστε, θέση μας ότι η καλή νομική γραφή πρέπει να αποφένει πλατειασμούς και γλωσσικά φορτώματα που τις περισσότερες φορές εκνευρίζουν παρά βοηθούν αυτόν που αναζητεί την, κατά το δυνατό, σαφέστερη νομική απάντηση στα ζητήματα που του απασχολούν.

Τοακάλωφ 5, 106 73 Αθήνα

T: + 30 210 3612800 F: +30 210 3612820

E: enquiries@kelemenis.com W: www.kelemenis.com

Γιάννης Κελεμένης
Διευθύνων Εταίρος

Όπως και τα προηγούμενα, το ανά χείρας Ενημερωτικό Δελτίο αφορά σε επίκαιρα νομικά ζητήματα που ενδέχεται να απασχολούν τις ελληνικές επιχειρήσεις. Στην ενότητα της Πρόσφατης Νομοθεσίας, η κ. Σταματάκη παρουσιάζει τους σημαντικότερους, από την άποψη του δικαίου των επιχειρήσεων, νέους νόμους, όπως ο νόμος 3777/2009 «Για τις διασυνοριακές συγχωνεύσεις κεφαλαιουχικών εταιρειών και άλλες διατάξεις», με τον οποίο ενσωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη η Κοινοτική Οδηγία 2005/56 για τις διασυνοριακές συγχωνεύσεις κεφαλαιουχικών εταιρειών διαφορετικών κρατών – μελών. Στην ενότητα γίνεται επίσης αναφορά σε σειρά υπουργικών αποφάσεων σχετικά με την εγκατάσταση και ανάπτυξη των φωτοβολταϊκών συστημάτων, όπως οι υπ' αριθμόν 1079/04.06.2009 και 29107/07.07.2009 για την εγκατάσταση φωτοβολταϊκών συστημάτων σε δώματα και στέγες κτιρίων, καθώς και η (πολύ σημαντική) υπ' αριθμόν 29116 που αφορά στην έγκριση των ειδικών περιορισμών και όρων δόμησης σε εκτός σχεδίου περιοχές. Ακόμη, παρουσιάζονται οι νέες κοινοτικές ρυθμίσεις (Κανονισμός 714/2009 και Οδηγία 2009/72), που αποτελούν κωδικοποίηση παλαιότερων νομοθετημάτων για τη διασυνοριακή μεταφορά πλεκτρικής ενέργειας. Λόγος γίνεται τέλος και για τους νέους αναλυτικούς λογαριασμούς της ΔΕΗ και των ανεξάρτητων παρόχων πλεκτρικής ενέργειας.

Στην ενότητα της Νομολογιακής Ενημέρωσης που ακολουθεί, η κ. Σουλτάτη επιλέγει μερικές από τις σημαντικότερες πρόσφατες δικαστικές αποφάσεις των εθνικών και κοινοτικών δικαστηρίων. Μεταξύ αυτών, ιδιαίτε-

ρο ενδιαφέρον παρουσιάζει η υπ' αριθμόν C-243/08 του Δικαστηρίου Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΔΕΚ), κατά την οποία ο εθνικός δικαστής υποχρεούται να εξειάσει αυτεπαγγέλτως τον καταχρηστικό χαρακτήρα μιας ρήτρας σε σύμβαση με προδιατυπωμένους όρους. Μείζονος σημασίας είναι επίσης η υπ' αριθμόν C-8/08 απόφαση του ΔΕΚ, κατά την οποία η παράλληλη συμπεριφορά ανταγωνιστών στρέφεται εκ των πραγμάτων κατά του ελεύθερου ανταγωνισμού, ακόμα και όταν δεν αποβλέπει κατ' ανάγκη στον περιορισμό αυτού. Ενδιαφέρουσα είναι και η υπ' αριθμόν 363/2009 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, η οποία χαρακτηρίσει την έννομη σχέσην ενός φυσικού προσώπου με εταιρείες στις οποίες το εν λόγω άτομο απασχολείτο ως σύμβαση παροχής ανεξάρτητων υπηρεσιών και όχι εξαρτημένης εργασίας, με αποτέλεσμα τη μη ύπαρξη δικαιώματος λήψης πρόσθετου ανταλλάγματος, όπως επίδομα άδειας ή αμοιβής για υπερωριακή εργασία.

Στην Ενότητα των Θεμάτων Εμπορικού Δικαίου, η κ. Λαζαρίδου – Ελμαλόγλου παρουσιάζει το νόμο 3606/2007, που ενσωμάτωσε στο ελληνικό δίκαιο την Κοινοτική Οδηγία 2004/39 «Για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων», τη γνωστή ως «MiFID». Η εισαγωγή της Οδηγίας στο εθνικό δίκαιο διανοίγει επιχειρηματικές ευκαιρίες σε όσους δεν διαθέτουν πείρα στις χρηματιστηριακές συναλλαγές. Στο επόμενο άρθρο σχετικά με τις πρόσφατες εξελίξεις στο δίκαιο των ασφαλιστικών επιχειρήσεων, η κ. Σουλτάτη ασχολείται με την εναρμόνιση του εθνικού δικαίου με την Κοινοτική Οδηγία 2005/68 για τις αντασφαλίσεις, που έγινε με το νόμο 3746/2009. Ο νόμος αυτός

ουσιαστικά θέτει τα θεμέλια για τη σταδιακή μετάβαση των ασφαλιστικών επιχειρήσεων στο καθεστώς της «Φερεγγυότητας I». Η κ. Τσουμάτη παρουσιάζει αναλυτικά την υπ' αριθμόν 44/2009 Απόφαση της Επιτροπής Αναστολών του Συμβουλίου της Επικρατείας, κατά την οποία δροι διακρίσης που ευνοούν αδικαιολόγητα μεγάλες επιχειρήσεις και αποκλείουν μικρές από τη συμμετοχή σε δημόσιο διαγωνισμό συνεπάγονται τη νόθευση του ελεύθερου ανταγωνισμού. Στη συνέχεια της Ενότητας, η κ. Σταματάκη αναπύσσει τις νέες διατάξεις του νόμου 703/1977 «Περί ελεύθερου ανταγωνισμού», με τις οποίες επιδιώχθηκε αφενός η ενίσχυση του ρόλου της Επιτροπής Ανταγωνισμού και αφετέρου η δημιουργία των κατάλληλων συνθηκών για την ταχύτερη διεκπεραίωση των υποθέσεων που εισάγονται σε αυτήν. Ακολούθως, ο κ. Τρούλης παρουσιάζει τις ρυθμίσεις του νόμου 3696/2008 περί κολεγίων, ο οποίος δεν έχει επιφέρει ουσιαστικές αλλαγές στο καθεστώς λειτουργίας των κολεγίων στη χώρα μας. Η ενότητα των Θεμάτων Εμπορικού Δικαίου κλείνει με την ανάπτυξη του κ. Θωμόπουλου για την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου ανώνυμης εταιρείας. Ειδικότερα, διακρίνονται τα είδη της αύξησης και περιγράφονται οι τρόποι καταβολής του μετοχικού κεφαλαίου.

Στην ενότητα των Θεμάτων Εργατικού Δικαίου η κ. Μάτση παρουσιάζει το νομοθετικό πλαίσιο που διέπει τους εργαζόμενους σε ξενοδοχειακές επιχειρήσεις εποχιακής λειτουργίας. Το θέμα παρουσιάζει αυξημένο ενδιαφέρον, καθώς πρόκειται για ιδιόρρυθμες συμβάσεις εργασίας ορισμένου χρόνου, που παρέχουν στους εργαζόμενους δικαίωμα επαναπρόσλη-

ψης μετά τη λήξη τους. Ακολουθεί το άρθρο του κ. Σεβαστάκη στο οποίο γίνεται **η διάκριση της σύμβασης** έργου από τη σύμβαση εξαρτημένης εργασίας βάσει του αντικειμένου τους. Ειδικότερα, η σύμβαση εξαρτημένης εργασίας αφορά στην παροχή ορισμένης εργασίας ανεξάρτητα από το αποτέλεσμα αυτής, ενώ η σύμβαση έργου αποσκοπεί στο αποτέλεσμα της εργασίας άσχετα από την ίδια την εργασία.

Στην ενότητα των Ρυθμιστικών Θεμάτων, ο κ. Κελεμένης παρουσιάζει τις **υπηρεσίες κοινής ωφελείας (ΥΚΩ)** που παρέχονται στην αγορά πλεκτικής ενέργειας. Οι ΥΚΩ προβλέφθηκαν από τον κοινοτικό νομοθέτη κι έχουν πλέον θεσπισθεί στο ελληνικό δίκαιο **στο πλαίσιο της απελευθέρωσης της αγοράς πλεκτικής ενέργειας**. Παραπρέπει, ωστόσο, ότι ο προσδιορισμός των ΥΚΩ μπορεί να οδηγήσει σε στρέβλωση του ανταγωνισμού, όταν δεν γίνεται με διαφανή και αντικειμενικό τρόπο.

Στην ενότητα για τη Δικαστική Επίλυση Διαφορών, ο κ. Παπαντωνίου ασχολείται με τις **προϋποθέσεις έκδοσης διαταγής πληρωμής από επιταγές, συναλλαγματικές και τιμολόγια**. Η διαταγή πληρωμής διευκολύνει το δανειστή, διότι αποτελεί εκτελεστό τίτλο που εκδίδεται με διαδικασία ταχύτερη από την τελεσίδικη δικαστική απόφαση.

Στην ενότητα για τη Φορολογική Ενημέρωση, ο κ. Πίτσα παρουσιάζει πρόσφατες νομοθετικές ρυθμίσεις. Ειδικότερα, αναπτύσσονται ορισμένες **Εγκύκλιοι του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών**, όπως η ΠΟΔ. 1108/26.08.2009, με την οποία παρέχονται **οδηγίες για την επιβολή του Ενιαίου Τέλους Ακινήτων (ΕΤΑΚ)**, και η ΠΟΔ 1101/06.08.2009 για τη φορολο-

γική αντιμετώπιση της εγκατάστασης φωτοβολταϊκών συστημάτων μέχρι 10 kWp σε κυριακές εγκαταστάσεις κατοικιών ή πολύ μικρών επιχειρήσεων. Σημαντική είναι ακόμη η ΠΟΔ 1082/11.06.2009 για τη **φορολογική μεταχείριση των μερισμάτων που διανέμουν ελληνικές ανώνυμες εταιρείες σε αλλοδαπούς δικαιούχους**. Ειδική μνεία γίνεται στις **Συμβάσεις Αποφυγής Διπλής Φορολογίας**, δυνάμει των οποίων ο αλλοδαπός δικαιούχος μπορεί να υπόκειται σε ευνοϊκότερη φορολογική μεταχείριση για το συγκεκριμένο εισόδημα.

Στην υποενότητα για την Πρόσφατη Φορολογική Νομολογία, ο κ. Κυριακόπουλος επιλέγει πρόσφατες δικαστικές αποφάσεις φορολογικού ενδιαφέροντος. Ειδικότερα, με την υπ' αριθμόν 84/2008 απόφαση του Διοικητικού Εφετείου Πειραιά κρίθηκε ότι εάν μια αλλοδαπή ναυτιλιακή εταιρεία που διαχειρίζεται πλοία παραχωρήσει επικαρπία επί των γραφείων της στην Ελλάδα, τότε τα κτίσματα αυτά δεν απαλλάσσονται από το Φόρο Μεγάλης Ακίνητης Περιουσίας. Περαιτέρω με την υπ' αριθμόν 1374/2009 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας κρίθηκε ότι **είναι αντισυνταγματική η νομοθετική διάταξη κατά την οποία σε περίπτωση παράλειψης της ονομαστικοποίησης των μετοχών μιας ΑΕ, επιβάλλεται σε αυτήν πρόστιμο ίσο με το 20% του μετοχικού κεφαλαίου** της. Τούτο ισχύει διότι ο προσδιορισμός της ποινής χωρίς καμία διάκριση αντίκειται στην αρχή της αναλογικότητας. Επίσης, αναφορά γίνεται στην υπ' αριθμόν 849/2008 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, με την οποία **αναγνωρίζεται το δικαίωμα σε κάθε φορολογούμενο να επικαλείται το σύνολο των ποσών που έλαβε από την**

πώληση τίτλων για να καλύπτει το «πόθεν έσχες» και όχι μόνο το κέρδος από την πώλησή τους, εφόσον η πώληση δεν έλαβε χώρα στο ίδιο οικονομικό έτος της αγοράς.

Στη συνέχεια της Ενόπιτας, αναδημοσιεύεται σε συνοπτική μορφή το άρθρο του κ. Κυριακόπουλου από το επιστημονικό περιοδικό «Επιχείρηση», στο οποίο σχολιάζεται **η τροποποίηση του άρθρου 14 του Κώδικα ΦΠΑ για τον τόπο παροχής υπηρεσιών**. Η τροποποίηση αυτή κρίνεται ως ευνοϊκή, καθώς επιφέρει μείζονες απλουστεύσεις στον καθορισμό του τόπου παροχής υπηρεσιών επί των οποίων επιβάλλεται ΦΠΑ. Κλείνοντας την Ενόπιτα της Φορολογικής Ενημέρωσης, η κ. Πίτσα ασχολείται με το νόμο 3775/2009 για τους κανόνες τεκμηρίωσης ενδοομηλικών συναλλαγών, αποκαλούμενους και ως **«transfer pricing»**. Το εν λόγω άρθρο ουσιαστικά συμπληρώνει το άρθρο του κ. Κυριακόπουλου για το νόμο 3728/2008 που αφορούσε στο ίδιο θέμα και το οποίο είχε δημοσιευθεί στο Ενημερωτικό Δελτίο της Ανοίξης 2009.

Όπως και σε προηγούμενα τεύχη, η **Ενόπιτα των Εταιρικών Νέων** ενημερώνει για τον πρόσφατο κειριομό υποθέσεων από την Κελεμένης & Συνεργάτες και τη συμμετοχή της εταιρείας σε διάφορες εκδηλώσεις και διεθνείς εκδόσεις.

Το παρόν Ενημερωτικό Δελτίο κλείνει με μια **ενδεικτική απαρίθμηση** πρόσφατων δημοσιεύσεων των συνεργατών μας για όσους εκ των αναγνωστών ενδιαφέρονται να λάβουν αντίτυπο.

Επιμέλεια: Ηρώ Σταματάκη, LL.M. (Χαϊδελβέργη)

ΑΣΚΗΣΗ ΕΝΔΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ

Τροποποίηση Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας για την άσκηση ενδίκων μέσων

Με το άρθρο 50 του νόμου 3772/2009 τροποποιήθηκε το άρθρο 495 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας που αφορά στην άσκηση των ενδίκων μέσων κατά αποφάσεων των πολιτικών δικαστηρίων. Ειδικότερα, το δικόγραφο της ανακοπής ερημοδικίας, της έφεσης, της αναίρεσης και της αναψυλάφωσης κατά πολιτικών αποφάσεων κατατίθεται πλέον όχι μόνο στη γραμματεία του δικαστηρίου που εξέδωσε την προσβαλλόμενη απόφαση, αλλά και στο ειρηνοδικείο στην περιφέρεια του οποίου κατοικεί ή διαμένει προσωρινά ο ασκών το ένδικο μέσο. Η τροποποίηση αυτή του Κώδικα δικαίως προκάλεσε έντονες αντιδράσεις, καθώς δυσχεράνει σε μεγάλο βαθμό τη βεβαίωση της τελεσιδικίας και του αμετάκλητου των δικαστικών αποφάσεων και την αναγκαστική εκτέλεση βάσει αυτών.

ΔΙΚΑΙΟ ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗΣ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ

Αναστολή Πλειστηριασμών για Οφειλές προς Πιστωτικά Ιδρύματα

Για να προστατευθούν άμεσα οι δανειολάπτες που δεν μπορούν να αντιμετωπίσουν τις δανειακές τους υποχρεώσεις και να τονωθεί η ρευστότητα των επιχειρήσεων, δημοσιεύθηκε την 16.09.2009 Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου. Με την πράξη αυτή, η οποία ισχύει ήδη από την ημερομηνία δημοσίευσή της, ορίστηκε η αναστολή μέχρι την 31.12.2009 όλων των πλειστηριασμών που επισπεύδονται από πιστωτικά ιδρύματα κι εταιρείες παροχής πιστώσεων για απαιτήσεις που δεν υπερβαίνουν το ποσό των €200.000.

ΕΤΑΙΡΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Νόμος 3777/2009 για τις Διασυνοριακές Συγχωνεύσεις Κεφαλαιουχικών Εταιρειών και Άλλες Διατάξεις

Με το νόμο 3777/2009 ενσωματώθηκε στο ελληνικό δίκαιο η Κοινοτική Οδηγία 2005/56 σχετικά με τις διασυνοριακές συγχωνεύσεις κεφαλαιουχικών εταιρειών διαφορετικών κρατών – μελών. Ειδικότερα, ο νέος νόμος εφαρμόζεται σε κάθε συγχώνευση μίας (τουλάχιστον) ελληνικής κεφαλαιουχικής εταιρείας (συνήθως ανώνυμης εταιρείας ή εταιρείας περιορισμένης ευθύνης) με μία (τουλάχιστον) κεφαλαιουχική εταιρεία που έχει συσταθεί σύμφωνα με τη νομοθεσία άλλου κράτους – μέλους και έχει την καταστατική της έδρα, την κεντρική της διοίκηση ή την κύρια εγκατάστασή της εντός της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Ο νόμος αυτός κάλυψε ένα μακροχρόνιο κενό που υπήρχε στην ελληνική έννομη τάξη σχετικά με τις διασυνοριακές συγχωνεύσεις εταιρειών από την άποψη του εταιρικού δικαίου, καθώς το ζήτημα ρυθμίζόταν ήδη βάσει του νόμου 2578/1998 από την πλευρά του φορολογικού δικαίου.

ΔΙΚΑΙΟ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

Εγκατάσταση και Ανάπτυξη Φωτοβολταϊκών Συστημάτων

Με Κοινή Απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών – Ανάπτυξης – Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων, που δημοσιεύθηκε στο υπ' αριθμόν 1079/04.06.2009 Β' Φύλλο της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως καταρτίστηκε το «Ειδικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης Φωτοβολταϊκών Συστημάτων σε κυριακές εγκαταστάσεις και ιδίως σε δώματα και στέγες κυρίων». Το εν λόγω πρόγραμμα εφαρμόζεται σε κυριακές

εγκαταστάσεις που χρονιμοποιούνται για κατοικία ή στέγαση πολύ μικρών επιχειρήσεων και θα έχει διάρκεια μέχρι την 31.12.2009. Το πρόγραμμα αφορά σε φωτοβολταϊκά συστήματα για παραγωγή ενέργειας που εγχέεται στο δίκτυο διανομής χαμηλής τάσης και είναι εγκατεστημένα σε όλη την επικράτεια, με εξαίρεση τα μη διασυνδεδεμένα με το πειραιώτικό σύστημα νησιά. Δικαιώματα ένταξης στο εν λόγω πρόγραμμα έχουν αφενός άτομα που δεν είναι έμποροι και αφετέρου μόνον οι πολύ μικρές επιχειρήσεις, εφόσον έχουν στην κυριότητά τους το χώρο στον οποίο εγκαθίστανται τα φωτοβολταϊκά συστήματα. Περαιτέρω, για την ένταξη στο πρόγραμμα πρέπει να υπάρχει ενεργή σύνδεση κατανάλωσης πλεκτρικού ρεύματος στο όνομα του κυρίου του φωτοβολταϊκού στο κτίριο στο οποίο θα εγκατασταθεί το σύστημα και ο κύριος του φωτοβολταϊκού να μην έχει λάβει καμία χρηματοδότηση στο πλαίσιο του Αναπτυξιακού – Επενδυτικού ή άλλου νόμου. Η μικρή ισχύς των φωτοβολταϊκών συστημάτων εξασφαλίζει ότι η παραγόμενη ενέργεια αντιστοιχεί σε αυτήν που απαιτείται για την κάλυψη των ενεργειακών αναγκών του κυρίου του φωτοβολταϊκού συστήματος. Η έγχυση της παραγόμενης ενέργειας στο δίκτυο δεν συνεπάγεται φορολογικές υποχρεώσεις του κυρίου, αφού αποοκπεί μόνο στην καταγραφή της ενέργειας στο πλαίσιο επιτευξίς των στόχων διείσδυσης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας που τίθενται από το Κοινοτικό Δίκαιο. Για την ειδικότερη ρύθμιση των όρων εγκατάστασης των φωτοβολταϊκών συστημάτων ορίσθηκε ότι θα εκδοθεί απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων.

Σε εκτέλεση της ανωτέρω διάταξης, με την υπ' αριθμόν 29107/07.07.2009 Απόφαση του Υπουργού Περιβάλ-

λοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων ρυθμίσθηκαν οι «Οροί Εγκατάστασης Φωτοβολταϊκών Συστημάτων μέχρι 10 KW στα δώματα και τις στέγες των κυρίων». Ειδικότερα, προβλέπεται ότι τα φωτοβολταϊκά στοιχεία πρέπει να αποτελούν ενιαίο σύνολο με τις υπόλοιπες κατασκευές που βρίσκονται πάνω από το κτίριο (όπως ενδεικτικά καπνοδόχοι, εγκαταστάσεις πλιακών συστημάτων, πύργοι ψύξης και δοχεία κλιματισμού, αλεξικέραυνα, κεντρικές κεραίες τηλεοράσεων κλπ.) κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 16 του «Γενικού Οικοδομικού Κανονισμού» (νόμος 1577/1985). Και τούτο για να μην προσβάλλεται η αισθητική του κτίριου και του περιβάλλοντος. Διευκρινίζεται, ακόμη, ότι για την εγκατάστασή τους δεν απαιτείται οικοδομική άδεια, παρά μόνον έγκριση εργασιών μικρής κλίμακας, κατά την Υπουργική Απόφαση 5219/2004.

Tην 07.07.2009 εκδόθηκε και η υπ' αριθμόν **29116 Κοινή Απόφαση** των Υπουργών Ανάπτυξης – Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων, που αφορά στην έγκριση ειδικών όρων και περιορισμών δόμησης για την εγκατάσταση φωτοβολταϊκών συστημάτων σε εκτός σχεδίου περιοχές. Για την εγκατάσταση αυτών των φωτοβολταϊκών συστημάτων δεν απαιτείται η έκδοση οικοδομικής άδειας, αλλά έγκριση εργασιών κατά τα ειδικότερα οριζόμενα σε άλλες διατάξεις.

Αναμόρφωση και εκσυγχρονισμός του δικαίου πλεκτικής ενέργειας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα: Κανονισμός 714/2009 και Οδηγία 2009/72

Η Κοινοτική Οδηγία 2003/54 «Σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά πλεκτικής ενέργειας» και ο Κανονισμός 1228/2003 «Σχετικά με τους όρους πρόσθιασης στο δίκτυο για τις δια-

συνοριακές ανταλλαγές πλεκτικής ενέργειας» συνέβαλαν σημαντικά στη δημιουργία της εσωτερικής αγοράς πλεκτικής ενέργειας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Ωστόσο, υπήρχαν ακόμα εμπόδια στην πώληση πλεκτικής ενέργειας με ίσους όρους σε όλα τα κράτη – μέλη, καθώς οι υφιστάμενοι κανόνες Κοινοτικού Δικαίου δεν παρείχαν το αναγκαίο πλαίσιο για την επίτευξη του στόχου μιας εύρυθμα λειτουργούσας εσωτερικής αγοράς. Ως εκ τούτου, κρίθηκε σκόπιμη η ριζική αναθεώρηση των δύο νομοθετημάτων και η καθικοποίηση των τροποποιήσεών τους σε δύο νέα ενιαία κείμενα που θα αντικαθιστούσαν πλήρως τα παλαιά. Έτοις, ψηφίστηκαν αφενός η Οδηγία 2009/72 και αφετέρου ο Κανονισμός 714/2009, με βασικό στόχο την επίτευξη κοινών κανόνων για μια πραγματικά ενιαία εσωτερική αγορά.

Η νέα Οδηγία θέτει κανόνες ικανούς να εξασφαλίσουν συνθήκες ισότιμου ανταγωνισμού μεταξύ των κρατών – μελών. Ειδικότερα, θεοπίζει τους κοινούς κανόνες για την παραγωγή, τη μεταφορά, τη διανομή και την προμήθεια πλεκτικής ενέργειας, καθώς και την προστασία των καταναλωτών εντός της Κοινότητας. Περαιτέρω, ορίζει τους κανόνες για την οργάνωση και λειτουργία του τομέα της πλεκτικής ενέργειας, την ανοικτή πρόσβαση στην αγορά, τους όρους και τις διαδικασίες σχετικά με τις προσκλήσεις προς υποβολή προσφορών, με τη χορήγηση αδειών και με την εκμετάλλευση των δικτύων. Πιο συγκεκριμένα, η Οδηγία επιβάλλει στα κράτη – μέλη την υποχρέωση να διασφαλίσουν ότι οι οικιακοί πελάτες και οι μικρές επιχειρήσεις (δηλαδή όσες απασχολούν λιγότερους από 50 εργαζόμενους κι έχουν ετήσιο κύκλο εργασιών ή 100λογισμό που δεν υπερβαίνει τα €10.000.000) μπορούν να προμη-

θεύονται πλεκτική ενέργεια συγκεκριμένης ποιότητας στην επικράτειά τους σε τιμές λογικές, εύκολα κι άμεσα συγκρίσιμες και διαφανείς, που δεν εισάγουν διακρίσεις. Επιπροσθέτως, τα κράτη – μέλη πρέπει να εξασφαλίσουν ότι οι καταναλωτές μπορούν να προμηθεύονται πλεκτική ενέργεια από οποιαδήποτε επιχείρηση, ανεξάρτητη από το κράτος – μέλος στο οποίο είναι καταχωριμένη. Για να διασφαλισθεί ο ανταγωνισμός μεταξύ των κρατών – μελών, τα τελευταία υποχρεούνται, κατά την έναρξη εφαρμογής της Οδηγίας, να ενημερώνουν την Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων για όλα τα μέτρα που θεοπίζουν, ανεξαρτήτως εάν τα μέτρα αυτά απαιτούν ή όχι παρέκκλιση από την Οδηγία.

Από την άλλη, σκοπός του Κανονισμού είναι ο καθορισμός δίκαιων κανόνων και η εναρμόνιση των διατάξεων για τις διασυνοριακές ανταλλαγές πλεκτικής ενέργειας. Ειδικότερα, με το νέο Κανονισμό ορίζεται ότι όλοι οι διαχειριστές συστημάτων μεταφοράς πλεκτικής ενέργειας συνεργάζονται σε κοινούκο επίπεδο μέσω του «Ευρωπαϊκού Δικτύου Διαχειριστών Συστημάτων Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας». Έτοις, θα προαχθεί η ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς πλεκτικής ενέργειας και η διασυνοριακή εμπορία. Προς εξασφάλιση της ορθής εφαρμογής του Κανονισμού, άλλωστε, τα κράτη – μέλη υποχρεούνται να θεοπίσουν αποτελεσματικές, ανάλογες και αποτρεπτικές κυρώσεις για την παράβαση των διατάξεων του.

Οι νέοι αναλυτικοί λογαριασμοί των παρόχων πλεκτικής ενέργειας

Κατά την Κοινοτική Οδηγία 2003/54, που ενσωματώθηκε στο ελληνικό δίκαιο με τους νόμους 2773/99 και 3426/05, και σύμφωνα με τον Κώδικα Προμήθειας σε Πελάτες, οι επιχειρήσεις που λει-

τουργούν στην απελευθερωμένη αγορά πλεκτρικής ενέργειας, δηλαδή η ΔΕΗ και οι ανεξάρτιτοι πάροχοι πλεκτρικής ενέργειας, οφείλουν να τηρούν στα λογιστικά τους βιβλία και τις οικονομικές καταστάσεις τους χωριστούς λογαριασμούς για τη μεταφορά και τη διανομή, σαν οι εν λόγω δραστηριότητες να ασκούνταν από χωριστές επιχειρήσεις. Έτοι, θα αποφέυγονται οι διακρίσεις, οι διασταυρούμενες επιδοτήσεις (αλληλοεπιδοτήσεις) και οι στρεβλώσεις του ανταγωνισμού.

Σε εφαρμογή των διατάξεων αυτών, από το Σεπτέμβριο του 2009 άρχισαν να κυκλοφορούν οι νέοι λογαριασμοί των επιχειρήσεων παροχής πλεκτρικής ενέργειας. Στα νέα έντυπα λογαριασμού ρεύματος σημειώνονται αναλυτικά οι χρεώσεις για τη μεταφορά, τη διανομή πλεκτρικής ενέργειας, τις υπηρεσίες κοινής ωφελείας (ΥΚΩ) και το ειδικό τέλος Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ), ως ακολούθως:

- Οι χρεώσεις για το δίκτυο μεταφοράς αφορούν πρώτιστα τις δαπάνες λειτουργίας, συντήρησης και ανάπτυξης αυτού. Περαιτέρω, περιλαμβάνουν τη χρέωση για κάθε «επικουρική υπηρεσία», δηλαδή για κάθε υπηρεσία αναγκαία για την ασφαλή λειτουργία του πλεκτρικού συστήματος, όπως η ρύθμιση της τάσης, η παροχή εφεδρειών για την αντιμετώπιση απότομων αυξομειώσεων στη ζήτηση, η επανεκκίνηση του συστήματος μετά από διακοπή και η συνεχής παρακολούθηση της διακύμανσης του φορτίου. Τέλος, η χρέωση για το δίκτυο μεταφοράς περιλαμβάνει και όσες χρεώσεις επιβάλλονται από τη νομοθεσία για την εύρυθμη λειτουργία της αγοράς, τη διαχείριση του συστήματος μεταφοράς και τη

διασφάλιση επάρκειας ισχύος.

- Οι χρεώσεις για τη διανομή καλύπτουν τις δαπάνες λειτουργίας, συντήρησης και ανάπτυξης του δίκτυου διανομής.
- Σύμφωνα με απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης (δημοσιευθείσα στο υπ' αριθμόν Β' 1040/2007 Φύλλο της Εφημερίδος της Κυβερνήσεως), οι ΥΚΩ είναι (α) η παροχή πλεκτρικής ενέργειας στους πελάτες των μη διασυνδεδεμένων νησιών με τιμολογήσεις ίδιες ανά κατηγορία πελατών με αυτές της πειραικής χώρας και (β) η παροχή πλεκτρικής ενέργειας με ειδικό τιμολόγιο στους πολύτεκνους πελάτες, όπως προσδιορίζονται από την ισχύουσα νομοθεσία.
- Τέλος, το ειδικό τέλος Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ) προορίζεται για την πληρωμή των παραγωγών πλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές (πλιακή, αιολική ενέργεια κλπ.) και ρυθμίζει τη διαφορά μεταξύ της τιμής που δικαιούνται αυτοί οι παραγωγοί και της τιμής που διαμορφώνεται στη χονδρική αγορά πλεκτρικής ενέργειας.

Η αναλυτική παράθεση των χρεώσεων θα διευκολύνει τον ανταγωνισμό που έχει αρχίσει να αναπτύσσεται στη λιανική αγορά πλεκτρικού, καθώς επιτρέπει τη σύγκριση των τιμών μεταξύ των παρόχων πλεκτρικής ενέργειας.

ΔΙΑΦΟΡΑ ΘΕΜΑΤΑ

Απαγόρευση καπνίσματος σε δημόσιους χώρους

Την 01.07.2009 δημοσιεύθηκε η Απόφαση του Υπουργού Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, η οποία ρυθμίζει τους όρους εφαρμογής του νόμου 3730/2008 «Για

την προστασία των ανηλίκων από τον καπνό και το αλκοόλ». Με την απόφαση αυτή ορίζονται ειδικότερα τα ακόλουθα:

- Όσον αφορά τα καταστήματα υγειονομικού ενδιαφέροντος, καταρχήν όλα (ανεξαρτήτως εμβαδού, είδους παρεχόμενων υπηρεσιών και αρχής χορήγησης της άδειας λειτουργίας τους) εφόσον δεν έχουν λάβει ειδική άδεια δημιουργίας χώρου καπνίζοντων, υπάγονται στην πλήρη απαγόρευση χρήσης προϊόντων καπνού. Στην απαγόρευση δεν εμπίπτουν οι εξωτερικοί χώροι ανάπτυξης τραπεζοκαθιομάτων, ακόμη και αν καλύπτονται με σκέπαστρο. Ωστόσο, είναι δυνατή η λήψη άδειας για τη δημιουργία χώρου καπνίζοντων υπό τους όρους της Υπουργικής Απόφασης. Πιο συγκεκριμένα, τα καταστήματα υγειονομικού ενδιαφέροντος διακρίνονται ανάλογα με το μικτό εμβαδόν τους:

- (a) Τα καταστήματα με μικτό εμβαδόν μέχρι 70 τ.μ. μπορούν να λειτουργήσουν αποκλειστικά σε χώροι καπνίζοντων με δηλώση του κατά νόμου υπεύθυνου τους στην αρμόδια για τη χορήγηση της άδειας λειτουργίας τους δημόσια αρχή. Για τη λειτουργία τους ως χώρων καπνίζοντων απαιτείται ειδική τροποποίηση της άδειας λειτουργίας τους. Η τροποποίηση αυτή προϋποθέτει ότι το κατάστημα διαθέτει μηχανήματα εξαερισμού και καθαρισμού του εσωτερικού αέρα, η καταλληλότητα των οποίων κρίνεται από τις κατά τόπους αρμόδιες αρχές βάσει οδηγιών της Ειδικής Υπηρεσίας Προστασίας από τον Καπνό και το Αλκοόλ και της Διεύθυνσης Τεχνικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλλη-

λεγγύνς. Στιν πρόσοψη και στο εσωτερικό των καταστημάτων αυτών αναρτάται ειδικό σήμα με την ένδειξη ότι «το κατάστημα είναι χώρος για καπνίζοντες».

(β) Τα καταστήματα υγειονομικού ενδιαφέροντος με συνολική επιφάνεια από 70 τ.μ. έως και 300 τ.μ. και τα κέντρα διασκέδασης με ζωντανή έχχορδη μουσική με εμβαδόν άνω των 300 τ.μ. μπορούν να έχουν ειδικό χώρο καπνίζοντων πλήρως διαχωρισμένο από το υπόλοιπο κατάστημα. Ο ειδικός αυτός χώρος θα καταλαμβάνει μέχρι το 30% του ωφέλιμου χώρου του καταστήματος επιφάνειας 70 – 300 τ.μ. και μέχρι το 40% του καταστήματος με επιφάνεια άνω των 300 τ.μ., και θα είναι εξοπλισμένος με κατάλληλα μηχανήματα εξαερισμού και καθαρισμού του αέρα και θα φέρει εμφανή επιγραφή ότι πρόκειται για χώρο καπνίζοντων. Στο υπόλοιπο κατάστημα αναρτώνται επιγραφές για την πλήρη απαγόρευση του καπνίσματος.

- Τα ανωτέρω ιοχύουν και για τα καταστήματα υγειονομικού ενδιαφέροντος που λειτουργούν σε ξενοδοχεία, πλοία και τρένα.
- Το κάπνισμα απαγορεύεται πλήρως εντός των φορέων παροχής υγείας και προνοιας και των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων τόσο του δημόσιου όσο και του ιδιωτικού τομέα.
- Στους εργασιακούς χώρους του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα καταρχήν απαγορεύεται το κάπνισμα, εκτός εάν δημιουργηθεί ειδικός χώρος για καπνίζοντες, υπό τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

(α) Η επιχείρηση πρέπει να απασχολεί περισσότερους από 50

εργαζόμενους.

- (β) Πρέπει να υπάρχει σχετικό αίτημα από το αρμόδιο όργανο των εργαζομένων για τη δημιουργία χώρων για καπνίζοντες.
- (γ) Οι χώροι για καπνίζοντες δεν είναι χώροι εργασίας και είναι πλήρως διαχωρισμένοι από τους εργασιακούς χώρους και τους χώρους εξυπηρέτησης των συναλλασσομένων και των επισκεπτών, ώστε να μην παρακωλύεται η ομαλή λειτουργία της επιχείρησης.
- (δ) Οι χώροι για καπνίζοντες διαθέτουν επαρκή εξοπλισμό και κατάλληλα μηχανήματα για τον καθαρισμό του εσωτερικού τους αέρα.
- (ε) Οι χώροι για καπνίζοντες χρησιμοποιούνται αποκλειστικά από την προσωπικό της επιχείρησης και δεν περιλαμβάνουν τμήμα των κοινόχρονων χώρων ή των χώρων υγιεινής.
- (σ) Στους χώρους καπνίζοντων πρέπει να αναρτηθούν ειδικές επιγραφές με τις ενδείξεις ότι επιτρέπεται το κάπνισμα και απαγορεύεται σε αυτούς η είσοδος ανηλίκων.
- Τέλος, από την 01.09.2009 κάθε μορφής διαφήμισης προϊόντων καπνού απαγορεύεται σε όλους τους εξωτερικούς και υπαίθριους χώρους και επιτρέπεται μόνο στους εσωτερικούς χώρους των σημείων πώλησης προϊόντων καπνού.

Σημειώτεον ότι την 01.01.2010 αυτή η Υπουργική Απόφαση θα επικαιροποιηθεί σύμφωνα με την κτηθείσα εμπειρία, προς το σκοπό της αποτελεσματικής εφαρμογής της αντικαπνιστικής πολιτικής και της προάσπισης της δημόσιας υγείας.

Ταυτοποίηση συνδρομητών κινητής τηλεφωνίας

Με το νόμο 3783/2009 προβλέπε-

ται η υποχρεωτική ταυτοποίηση των χρηστών κινητής τηλεφωνίας προπληρωμένου χρόνου ομιλίας, συνδρομητών με συμβόλαιο ή άλλης μορφής κινητής τηλεπικονιωνίας για λόγους εθνικής ασφάλειας και ιδίως για τη διακρίβωση σοβαρών εγκλημάτων. Ειδικότερα, κατά τη σύναψη σύμβασης παροχής υπηρεσιών κινητής τηλεφωνίας η πάροχος εταιρεία οφείλει να συλλέξει τα στοιχεία ταυτότητας του συνδρομητή. Ως στοιχεία ταυτότητας χαρακτηρίζονται όσα τον εξαπομπεύουν, δηλαδή εάν προκειται για φυσικό πρόσωπο το ονοματεπώνυμο, το πατρώνυμο, ο τόπος και η ημερομηνία γέννησης, ο ΑΦΜ και η φωτοτυπία δελτίου ταυτότητας ή διαβατηρίου του, ενώ εάν ο συνδρομητής είναι νομικό πρόσωπο η επωνυμία, η έδρα του, το ονοματεπώνυμο και πατρώνυμο του νόμιμου εκπροσώπου του και ο ΑΦΜ του. Σημειώτεον ότι η απαρίθμηση των στοιχείων αυτών είναι περιοριστική, με αποτέλεσμα να απαγορεύεται η καταγραφή άλλων στοιχείων των συνδρομητών. Για να εξασφαλισθεί η εφαρμογή των νέων ρυθμίσεων, δεν επιτρέπεται η ενεργοποίηση της σύνδεσης πριν από τη λήψη των προαναφερόμενων στοιχείων ταυτότητας. Η υποχρέωση παροχής των στοιχείων ταυτότητας συνδρομητή είναι ανεξάρτητη από το δικαίωμά του να ζητήσει εγγράφως τη μη καταχώριση του σε τηλεφωνικούς καταλόγους συνδρομητών.

Επιμέλεια: Κωνσταντίνα Σουλιάτη, LL.M. (Αθήνα)

1. ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΛΥΣΗ ΔΙΑΦΟΡΩΝ

Η αναγκαστική εκτέλεση δυνάμει διαταγής πληρωμής αναστέλλεται μέχρι την έκδοση τελεσίδικης δικαστικής απόφασης επί της ανακοπής που ασκήθηκε κατ' αυτής λόγω εκκίνησης αλλοδαπής πωχευτικής διαδικασίας [Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών 5089/2009]

Το Μάρτιο του 2009 κατόπιν αίτησης ελληνικής εταιρείας περιορισμένης ευθύνης (ΕΠΕ) εκδόθηκε διαταγή πληρωμής κατά ελληνικού υποκαταστήματος αγγλικής εταιρείας (Ltd). Ειδικότερα, κατά τους ιοχυρισμούς της, η ΕΠΕ, που έχει ως αντικείμενο την παραγωγή, εμπορία και συντήρηση πλεκτρονικών υπολογιστών, είχε παράσχει τις υπηρεσίες της στο ελληνικό υποκατάστημα, εκδίδοντας και σχεικά τιμολόγια για αυτές. Περαιτέρω, το υποκατάστημα φερόταν ότι δεν κατέβαλε την αξία διαφόρων τιμολογίων. Σε συνέχεια των ανωτέρω, η ΕΠΕ υπέβαλε αίτηση στο Πρωτοδικείο Αθηνών για την έκδοση διαταγής πληρωμής, που έγινε δεκτή.

Ουτόσο, το υποκατάστημα, εκπροσωπούμενο από την Κελεμένης και Συνεργάτες, άσκησε ανακοπή κατά της εκδοθείσας διαταγής πληρωμής. Ως πρώτος λόγος ανακοπής προβλήθηκε ότι στη διαταγή πληρωμής πρέπει να αναγράφεται ο γενεσιουργός λόγος της αξιώσης, όμως στην προκειμένη περίπτωση η ΕΠΕ προσκόμισε τα τιμολόγια, χωρίς να κάνει καμία αναφορά στη σύμβαση βάσει της οποίας υποχρεούτο να παράσχει τις υπηρεσίες της και σε εκτέλεση της οποίας τα τιμολόγια αυτά εκδόθηκαν. Και τούτο για να αποκρύψει από το δικαστήριο ότι η σύμβαση παροχής υπηρεσιών δεν είχε καταρτισθεί με το ελληνικό υποκατάστημα, κατά του οποίου εκδόθηκε η διαταγή πλη-

ρωμής, αλλά με τη μητρική αλλοδαπή (αγγλική) εταιρεία (Ltd.). Η αγγλική μητρική εταιρεία είχε μάλιστα κηρυχθεί σε πιώχευση με σχετική απόφαση του αρμόδιου αγγλικού δικαστηρίου και πώλησε, στο πλαίσιο της πωχευτικής διαδικασίας, σε άλλη αγγλική εταιρεία το ενεργητικό της και τις εργασίες της, συμπεριλαμβανομένων και όσων διενεργούνταν από το ελληνικό υποκατάστημα. Το ελληνικό δικαστήριο αποφάσισε την αναστολή εκτέλεσης της διαταγής πληρωμής λόγω έναρξης της πωχευτικής διαδικασίας της αλλοδαπής μητρικής εταιρείας στην Αγγλία, στο πλαίσιο μάλιστα της οποίας είχε ήδη μεταβιβασθεί το ελληνικό υποκατάστημα σε άλλο νομικό πρόσωπο.

Οι προϋποθέσεις για την έκδοση διαταγής πληρωμής παρουσιάζονται αναλυτικά στην Ενότητα της Δικαστικής Επίλυσης Διαφορών από την κ. Αθανασία Παπαντωνίου.

2. ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Διάκριση της σύμβασης εργασίας και σύμβασης ανεξάρτητων υπηρεσιών [Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών 363/2009]

Η υπόθεση, στο πλαίσιο της οποίας η Κελεμένης & Συνεργάτες εκπροσώπησε έναν εκ των εναγομένων, αφορούσε τη δικαστική διαμάχη μεταξύ αφενός ενός φυσικού προσώπου (ενάγοντος) και αφετέρου τριών ανωνύμων εταιρειών που κατά την ενάγοντα ανήκαν στον ίδιο όμιλο επιχειρήσεων. Η εν λόγω απόφασην πραγματεύεται επί της ουσίας τη σχέση εργασίας που συνέδεε τις δύο πλευρές. Ο ενάγων ιοχυρίστηκε ότι η σχέση του με την εναγόμενης εταιρείες ήταν σύμβαση εξαρτημένης εργασίας και προέβαλε όλες τις αξιώσεις που απορρέουν από τη σύμβαση αυτή. Αντίθετα, οι τρεις εναγόμενες εταιρείες χαρακτή-

ρισαν τη σχέση τους με τον ενάγοντα ως σύμβαση ανεξάρτητων υπηρεσιών επί τη βάσει των ιδιαίτερων γνωρισμάτων της. Το δικαστήριο απέρριψε τους ιοχυρισμούς του ενάγοντος και αποφάνθηκε ότι η επίμαχη εργασιακή σχέση δεν είχε τα χαρακτηριστικά της σύμβασης εξαρτημένης εργασίας, αλλά προσιδίαζε περισσότερο στη σύμβαση ανεξάρτητων υπηρεσιών. Σημειωτέον ότι για να καταλήξει στο συμπέρασμα αυτό, το δικαστήριο ασχολήθηκε τόσο με το νομικό χαρακτηρισμό της σύμβασης εργασίας όσο και με παρεμφερή ζητήματα, όπως οι επιπρόσθετες μισθολογικές απολαβές και το θέμα της αυτοτέλειας των νομικών προσώπων, ιδιαίτερα όταν ταυτίζεται το πρόσωπο του κυρίου μετόχου τους.

Διάκριση της σύμβασης εργασίας από τη σύμβαση ανεξάρτητων υπηρεσιών: Η δικαστική απόφαση αφορά στο κεντρικό θέμα του Εργατικού Δικαίου, την ατομική σύμβαση εξαρτημένης εργασίας και τη διάκριση της από τη σύμβαση ανεξάρτητων υπηρεσιών. Η κύρια διαφοροποίηση έγκειται στο γεγονός ότι στη σύμβαση εξαρτημένης εργασίας ο εργαζόμενος κινείται μέσα σε ένα ουγκεκριμένο πλαίσιο συμφρούμενος με τις οδηγίες και τις εντολές του εργοδότη. Υπό το καθεοτόνο αυτό, ο εργαζόμενος δικαιούται ουγκεκριμένες παροχές, όπως ενδεικτικά απολαβές που προκύπτουν από υπερωριακή εργασία, επιδόματα εορτών, αδείας, αργίες Κυριακής κλπ.

Στην προκειμένη περίπτωση, το δικαστήριο έκρινε ότι η εξεταζόμενη σχέση εργασίας αποτελούσε σύμβαση ανεξάρτητων υπηρεσιών. Και τούτο διότι ο ενάγων υποχρεούτο να παρέχει τις υπηρεσίες του εντός ορισμένου πλαισίου και δικαιούτο ως αντάλλαγμα να λαμβάνει μισθό. Παράλληλα, ο ενάγων

διατηρούσε σε σημαντικό βαθμό την ανεξαρτησία του έναντι των εργοδοτών του, καθώς δεν υπαγόταν στο διευθυντικό τους δικαίωμα και δεν ήταν υποχρεωμένος να εναρμονίζεται με υποδείξεις τους στα θέματα οργάνωσης της εργασίας. Κατά τη δικαστική απόφαση, ο βαθμός εξάρτησης από την εργοδότη δεν εδράζεται τόσο σε ποσοτικά όσο σε ποιοτικά δεδομένα. Έτοι, εάν ο εργαζόμενος καθορίζει ο ίδιος τους όρους εργασίας του, λαμβάνει πρωτιθουλίες και είναι ουσιαστικά αποδειμευμένος από την εργοδοτικό έλεγχο, τότε δεν χρειάζεται ισχυρότερο νομικό πλέγμα προστασίας όπως ο εργαζόμενος που τελεί υπό καθεστώς εξαρτημένης εργασίας. Αυτή είναι η ουσιώδης διαφορά ανάμεσα στη σύμβαση εξαρτημένης εργασίας και στη σύμβαση παροχής ανεξάρτητων υπηρεσιών.

Μισθολογικές απολαβές: Το δικαστήριο εξέτασε και τις μισθολογικές απολαβές. Κατά τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης, ο ενάγων όταν ξεκίνησε η επίμαχη συνεργασία (το 2001) λάμβανε 1.200.000 δραχμές ως μηνιαίες απολαβές, ποσό που υπερέβαινε σε μεγάλο βαθμό τη συνήθη αμοιβή από σύμβαση εξαρτημένης εργασίας. Έτοι, οι αξιώσεις για υπερωρίες που προέβαλε ο ενάγων, κρίθηκαν από το δικαστήριο ως νομικά αβάσιμες, καθώς από τη σύμβαση ανεξάρτητων υπηρεσιών δεν προέκυπτε υπέρβαση ωραρίου, δικαιολογητική επιπρόσθετων οικονομικών επιδιώξεων. Το ίδιο ίσχυε και για τις λοιπές οικονομικού χαρακτήρα αξιώσεις του (επιδόματα εορτών, αδείας, αργίες Κυριακής κλπ.), αφού, κατά την κρίση του δικαστηρίου, η ουσιαστική έλλειψη της σύμβασης εξαρτημένης εργασίας δεν αναπληρώνεται από άλλα αμφιβόλου νομικά βαρύτητας μέσα, όπως έγγραφα κίνησης λογαριασμών. Δηλαδή, το

δικαστήριο έκρινε ότι τόσο η υψηλή αμοιβή του ενάγοντος δύο και η επαγγελματική αυτονομία που απέπνεε η σύμβασή του καθιστούσαν «περιπτές» οποιεσδήποτε επιπρόσθετες παροχές.

Αρχή της αυτοτέλειας νομικών προσώπων: Έτερο ζήτημα στο οποίο επικεντρώθηκε η απόφαση ήταν και η αξιώση του ενάγοντος για εις ολόκληρον ευθύνη των εναγομένων εταιρειών, επειδή ο βασικός μέτοχός τους ήταν, κατά τους ισχυρισμούς του, ο ίδιος. Νομολογιακά έχει γίνει δεκτό ότι ένα νομικό πρόσωπο διατηρεί την αυθυπαρξία του ακόμη και αν ολόκληρο το υπαλληλικό του προσωπικό ταυτίζεται με αυτό άλλου νομικού προσώπου (Εφετείο Αθηνών 7552/1983). Έτοι, το ένα νομικό πρόσωπο δεν ευθύνεται για τις υποχρεώσεις του άλλου νομικού προσώπου. Εξάλλου, η καταστρατήγηση της αρχής της αυτοτέλειας των νομικών προσώπων θα οδηγούσε στο αυθαίρετο νομικό κατασκεύασμα επέκτασης της ευθύνης και της παθητικής νομιμοποίησης των εταιρειών που ανήκουν σε έναν όμιλο επιχειρήσεων.

Η διάκριση των δύο έννομων σχέσεων παρουσιάζεται αναλυτικά στην Ενότητα των Θεμάτων Εργατικού Δικαίου από τον κ. Νίκο Σεβαστάκη.

3. ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ

Όροι συμμετοχής σε δημόσια διακήρυξη που ευνοούν αδικαιολόγητα μεγάλες και αποκλείουν από τη συμμετοχή μικρομεσαίες επιχειρήσεις νοθεύουν τον ελεύθερο ανταγωνισμό [Απόφαση 444/2009 της Επιτροπής Αναστολών του Συμβουλίου της Επικρατείας]

Στην απόφαση αυτή, η Επιτροπή Αναστολών του Συμβουλίου της

Επικρατείας ασχολήθηκε με τη νομιμότητα των όρων διακήρυξης δημόσιου διαγωνισμού για το διορισμό φυλάκων σε κτίριο στο κέντρο της Αθήνας. Κατά το δικαστήριο, είναι παράνομος ο όρος ότι η ενδιαφερόμενη εταιρεία πρέπει να έχει κατά την τελευταία τριετία ετήσιο κύκλο εργασιών πολλών εκατομμυρίων, διότι είναι δυσανάλογος ενόψει του οικονομικού και φυσικού αντικειμένου της σύμβασης, που συνίσταται στη φύλαξη ενός συνήθους κινήτου στο κέντρο της Αθήνας και όχι κάποιας εκτεταμένης κι επικίνδυνης εγκατάστασης. Επιπροσθέτως, παράνομη είναι η προϋπόθεση ότι η ενδιαφερόμενη εταιρεία πρέπει να απασχολεί εκανονιστικές υπαλλήλους, επειδή αυτός ο όρος μεροληπτεί υπέρ μεγάλων πολυεθνικών εταιρειών που διαθέτουν πολυάριθμο πρωτοπιάκο. Άλλωστε αυτοί οι δύο όροι σε συνδυασμό μεταξύ τους επιφέρουν υπέρμετρο περιορισμό της δυνατότητας πρόσβασης των ενδιαφερομένων και συμμετοχής τους στο διαγωνισμό, χωρίς να τελούν σε εύλογη σχέση προς το οποίο της άριας εξυπρέπεις της σύμβασης. Ουσιαστικά, οι ανωτέρω όροι της διακήρυξης υποδεικνύουν και ευνοούν συγκεκριμένες επιχειρήσεις με άμεσο αποτέλεσμα τη νόθευση του ελεύθερου ανταγωνισμού και την ευθεία παραβίαση των αρχών της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, της ισότητας, της ισονομίας, της απόλυτης διαφάνειας και της αντικειμενικότητας, καθώς αποκλείουν την ευρεία συμμετοχή των ενδιαφερομένων.

Η απόφαση αυτή παρουσιάζεται αναλυτικά στην Ενότητα των Θεμάτων Εμπορικού Δικαίου από την κ. Μάνια Τσουμπήτα.

4. ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ

Ο εθνικός δικαστής εξετάζει αυτεπαγγέλτως τον καταχροπικό χαρακτήρα ρήτρας κατά την Κοινοτική Οδηγία 93/13 [Δικαστήριο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΔΕΚ), απόφαση C-243/08 της 04.06.2009]

Κατά την απόφαση αυτή του ΔΕΚ, καταχροπική ρήτρα που εμπεριέχεται σε συμβάσεις που συνάπτονται μεταξύ επαγγελματιών και καταναλωτών δεν δεομένει τον καταναλωτή, χωρίς να απαιτείται για το σκοπό αυτό η δικαστική αμφισθίτηση του κύρους της με σχετική ένοταση εκ μέρους του. Δηλαδή, ο εθνικός δικαστής οφείλει να εξετάζει αυτεπαγγέλτως τον καταχροπικό, κατά την έννοια της Οδηγίας 93/19, χαρακτήρα συμβατικής ρήτρας που περιέχεται σε καταναλωτικές συμβάσεις, εφόσον έχουν τεθεί σε γνώση του τα αναγκαία νομικά και πραγματικά στοιχεία. Η υπόθεση έχει ιδιαίτερη αξία, λαμβάνοντας υπόψη την αδυναμία/απροθυμία των καταναλωτών να εμπλακούν σε μία συνήθως δαπανηρή δικαστική διαμάχη για να αμφισθίτησουν το κύρος μίας δυσμενούς για τα συμφέροντά τους ρήτρας.

Το ΔΕΚ επιλήφθηκε του ζητήματος κατόπιν προδικαστικού ερωτήματος που τέθηκε από ουγγρικό δικαστήριο στο πλαίσιο της κύριας διαφοράς μεταξύ μιας επιχείρησης παροχής κινητής τηλεφωνίας (Pannon GSM Zrt.) κι ενός καταναλωτή – πελάτη της, αναφορικά με την εκτέλεση σχετικής σύμβασης συνδρομητικής τηλεφωνικής σύνδεσης. Η σύμβαση αυτή εμπεριέχει ένα «γενικό όρο συναλλαγών» (ΓΟΣ), κατά τον οποίο κατά τόπον αρμόδιο δικαστήριο για οποιαδήποτε διαφορά θα ανέκυπε από την εν λόγω σύμβαση αυτή συμφέρει την δικαστήριο της

έδρας της Pannon. Δυνάμει της ως άνω ρήτρας, η Pannon υπέβαλε αίτηση έκδοσης διαταγής πληρωμής κατά του αντισυμβαλλόμενου καταναλωτή ενώπιον του δικαστηρίου στην περιφέρεια του οποίου είχε την έδρα της και το οποίο απέιχε 275 χιλιόμετρα από την κατοικία του αντιδίκου καταναλωτή. Η εν λόγω αίτηση έγινε δεκτή κι ο καταναλωτής άσκησε ανακοπή κατά της εκδοθείσας διαταγής πληρωμής.

Σε συνέχεια των ανωτέρω, το εθνικό δικαστήριο, προκειμένου να διαγνώσει την ύπαρξη της κατά τόπον αρμοδιότητάς του σύμφωνα με τον ανωτέρω ΓΟΣ απούθυνε σχετικό ερώτημα στο ΔΕΚ, όσον αφορά τη δυνατότητα αυτεπαγγελτού ελέγχου της καταχροπικότητας του όρου περί αποκλειστικής δωσιδικίας του δικαστηρίου της έδρας της εταιρείας Pannon.

Σε απάντηση, το ΔΕΚ υπενθύμισε ότι κατά το άρθρο 6 παράγραφος 1 της Κοινοτικής Οδηγίας 93/13 («Σχετικά με τις καταχροπικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές»), τα κράτη μέλη θεοπίζουν διατάξεις σύμφωνα με τις οποίες οι καταχροπικές ρήτρες σύμβασης μεταξύ επαγγελματία και καταναλωτή δεν δεομένουν τον καταναλωτή, ενώ η σύμβαση εξακολουθεί να δεομένει τους συμβαλλόμενους, εάν μπορεί να υπάρξει και χωρίς τις καταχροπικές ρήτρες. Περαιτέρω, διευκρίνισε ότι σκοπός του άρθρου αυτού είναι η προστασία των δικαιωμάτων του καταναλωτή, επειδή βρίσκεται σε ασθενέστερη θέση έναντι του επαγγελματία όσον αφορά την εξουσία διαπραγμάτευσης ή το επίπεδο πληροφόροτης του. Για να ικανοποιηθεί, επομένως, ο επιδιωκόμενος αυτός σκοπός, δεν απαιτείται οι καταναλωτές να επικαλούνται οι ίδιοι κατόπιν σχετικής ένοτασης τον καταχροπικό χαρακτήρα συμβατικής ρήτρας. Αντιθέτως, η αποτε-

λεσματική προστασία των συμφερόντων τους επιβάλλει την απόδοση της διακριτικής ευχέρειας στον εθνικό δικαστή να εκτιμά αυτεπαγγέλτως την καταχροπικότητα των ΓΟΣ, υποχρέωση που τον βαρύνει και κατά τον έλεγχο της κατά τόπον αρμοδιότητάς του. Έτοιμη, ρήτρα που μεταβάλει το φυσικό δικαστή του καταναλωτή και η οποία εμπεριέχεται σε σύμβαση, της οποίας το περιεχόμενο δεν έχει αποτελέσει αντικείμενο διαπραγμάτευσης μεταξύ του επαγγελματία και του καταναλωτή, θα πρέπει να γίνει αποδεκτό ότι συνιστά καταχροπικό ΓΟΣ κατά την έννοια της Κοινοτικής Οδηγίας 93/13 και το κύρος της ελέγχεται αυτεπαγγέλτως.

5. ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

Η παράλληλη συμπεριφορά ανταγωνιστών στρέφεται εκ των πραγμάτων κατά του ελεύθερου ανταγωνισμού, ακόμα και όταν δεν αποσκοπεί κατ' ανάγκη στον περιορισμό αυτού [Δικαστήριο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, απόφαση C-8/08 της 04.06.2009]

Με αυτή την απόφαση του ΔΕΚ διευκρίνιζεται η έννοια της «απαγορευμένης εναρμονισμένης πρακτικής», κατά το άρθρο 81 παράγραφος 1 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα (ΣυνθΕΚ). Πιο συγκεκριμένα, το ΔΕΚ ασχολήθηκε με τη μία και μοναδική συνάπτον που πραγματοποιήθηκε στις 13 Ιουνίου 2001 μεταξύ στελεχών 5 ολλανδικών εταιρειών παροχής υπηρεσιών κινητής τηλεφωνίας, σκοπός της οποίας ήταν η συζήτηση του κόστους των προμηθειών των διανομέων τους.

Ειδικότερα, το δικαστήριο έκρινε ότι και η απλή ανταλλαγή πληροφοριών («παράλληλη συμπεριφορά»), ακόμα κι εάν δεν συνδέεται

ευθέως με τις πιές διάθεσης των υπηρεσιών από τους παρόχους στους καταναλωτές, μπορεί να επιφέρει αρνητικά αποτελέσματα για τον ανταγωνισμό. Και τούτο επειδή, κατά τεκμήριο, μετριάζει ή εξαλείφει το βαθμό αβεβαιότητας, που αποτελεί βασικό στοιχείο του υγιούς ανταγωνισμού και τις ομαλής λειτουργίας της αγοράς. Εποιήμανε, μάλιστα, το ΔΕΚ ότι το άρθρο 81 ΣυνθΕΚ αποσκοπεί στην προστασία όχι μόνο των άμεσων συμφερόντων των ανταγωνιστών ή των καταναλωτών, αλλά και της δομής της αγοράς, και με τον τρόπο αυτό, του ίδιου του ανταγωνισμού. Ως εκ τούτου, σύμφωνα με την πιο πάνω απόφαση, καίτοι η παράλληλη συμπεριφορά ανταγωνιστικών επιχειρήσεων (εν προκειμένω ανταλλαγή πληροφοριών) δεν αφορά κατ' ανάγκη στη συνεννόηση για τον περιορισμό του ανταγωνισμού, δηλαδή τον καθορισμό των πιών, στρέφεται εκ των πραγμάτων κατά του ανταγωνισμού.

Περαιτέρω, το ΔΕΚ έκρινε ότι καταρχήν ανάλογα με τη δομή της αγοράς, δεν αποκλείεται μία και μόνον επαφή να επιτρέψει σε ανταγωνιστικές επιχειρήσεις να εναρμονίζουν τη συμπεριφορά τους στην αγορά και να καταλήγουν έτοι σε πρακτική συνεργασία που θα υποκαθιστά τον ανταγωνισμό και τους κινδύνους που αυτός συνεπάγεται. Η θέση αυτή του κοινοτικού δικαστηρίου, κατακρίθηκε εν μέρει, επειδή με αυτή διευρύνεται, όπως υποστηρίζεται, νομολογιακά το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 81 παράγραφος 1 ΣυνθΕΚ. Ωστόσο, ορθώς το ΔΕΚ σημειώνει ότι ο αριθμός των συσκέψεων μεταξύ των ενδιαφερόμενων επιχειρήσεων δεν μπορεί να ανάγεται σε ουσιώδες κριτήριο για την εκτίμηση των αρνητικών επιπτώσεων μιας παράλληλης συμπεριφοράς στην προστασία του ανταγωνισμού. Εκείνο που θα πρέπει να εκτιμηθεί

είναι εάν η (έστω και μεμονωμένη) επαφή παρείχε στις επιχειρήσεις τη δυνατότητα να λάβουν υπόψη πληροφορίες που ανταλλάχθηκαν με τους ανταγωνιστές τους, προκειμένου να καθορίσουν τη συμπεριφορά τους στην οικεία αγορά και να υποκαταστήσουν συνειδητά, με πρακτική συνεργασία μεταξύ τους, τους κινδύνους του ανταγωνισμού. Όσον αφορά, τέλος, την απαιτούμενη αιτιώδη συνάφεια μεταξύ της συνεννόησης των επιχειρήσεων και της συμπεριφοράς τους στην αγορά, το ΔΕΚ έκρινε ότι, εφόσον οι εν λόγω επιχειρήσεις εξακολουθούν να δραστηριοποιούνται στη συγκεκριμένη αγορά, λαμβάνουν υπόψη τις ανταλλαγέσεις με τους ανταγωνιστές τους πληροφορίες. Συνεπώς, υφίσταται τεκμήριο για την ύπαρξη της αιτιώδους συνάφειας, το οποίο οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις θα πρέπει να ανατρέψουν προσκομίζοντας τις ανάλογες ανταποδείξεις.

6. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ

Η λειτουργία καμερών ήχου και εικόνας σε δημόσιους χώρους από τις αρμόδιες για την τάξη και ασφάλεια αρχές προς προστασία προσώπων και αγαθών εμπίπτει κατά το Σύνταγμα και το Κοινοτικό Δίκαιο στο πεδίο εφαρμογής του νόμου περί προστασίας προσωπικών δεδομένων. [Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, Γνωμοδότηση 1/2009]

Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα χαρακτήρισε με την υπ' αριθμόν 1/2009 γνωμοδότηση της ως αντίθετο στις συνταγματικές και στις υπερνομοθετικής ισχύος διατάξεις του Κοινοτικού Δικαίου το νέο άρθρο 12 παράγραφος 1 του νόμου 3783/2009 («Ταυτοποίηση των κατόχων και χρηστών εξοπλισμού

και υπηρεσιών κινητής τηλεφωνίας και άλλες διατάξεις»). Με τη διάταξη αυτή τροποποιείται εκ νέου το άρθρο 3 παράγραφος 2 του νόμου 2472/1997 («Προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα»), με αποτέλεσμα να εξαιρείται από το ρυθμιστικό πεδίο το τελευταίου νόμου, και συνακόλουθα από την αρμοδιότητα της Αρχής Προστασίας, η λειτουργία ειδικών τεχνικών μέσων καταγραφής ήχου ή εικόνας σε δημόσιους χώρους. Η Αρχή επισημάνει, πρώτιστα, ότι η ρύθμιση αυτή δεν συνάδει με τις εν γένει αρχές για την αποτελεσματική προστασία των ατόμων. Περαιτέρω, η αφάρεση από την ελεγκτική αρμοδιότητα της Αρχής ενός μεγάλου κι ευαίσθητου τομέα κρατικής δράσης προσβάλλει τον πυρήνα του άρθρου 9Α του Συντάγματος για την προστασία των προσωπικών δεδομένων. Τέλος, θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι η ως άνω διάταξη δεν είναι συμβατή ούτε με το άρθρο 8 παράγραφος 2 για το δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ), όπως τούτο ερμηνεύεται από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ).

Νόμος 3606/2007 σχετικά με τις Αγορές Χρηματοπιστωτικών Μέσων

Ιωάννα Λαζαρίδου - Ελμαλόγλου, LL.M. (Bristol)

1. Εισαγωγικά και Πεδίο Εφαρμογής

Με το νόμο 3606/2007 ενοιωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη η Κοινοτική Οδηγία 2004/39 για Αγορές Χρηματοπιστωτικών Μέσων (Markets in Financial Instruments Directive – MiFID). Η Οδηγία εισήγαγε ένα πλήρες κι ενοποιημένο εποπικό πλαίσιο εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το οποίο καλύπτει ένα ευρύ φάσμα επενδυτικών υπηρεσιών και χρηματοπιστωτικών μέσων, όπως οι μετοχές, τα ομόλογα, τα παράγωγα χρηματοπιστωτικά προϊόντα, τα προϊόντα προστασίας αρχικού κεφαλαίου, τα μερίδια σε Οργανισμούς Συλλογικών Επενδύσεων σε Κίνητες Αξίες (ΟΣΕΚΑ) και άλλα προϊόντα ειδικού τύπου. Μεταξύ των κύριων στόχων της Οδηγίας είναι η αυξημένη προστασία των επενδυτών, η μεγαλύτερη διαφάνεια στις συναλλαγές, η ενοποίηση των αγορών, η διευκόλυνση των διασυνοριακών συναλλαγών κι η ενίσχυση του ανταγωνισμού. Η ενοιωμάτωση της εν λόγω Οδηγίας στο ελληνικό δίκαιο μετέβαλε σημαντικά τη δομή της ελληνικής αγοράς, καθώς οι εταιρείες που δραστηριοποιούνται στο χώρο κλήθηκαν να προσαρμόσουν τα συστήματα και τις διαδικασίες τους στο νέο πλαίσιο που εισήγαγε η Οδηγία.

Οι διατάξεις του νόμου 3606/2007 εφαρμόζονται στις εταιρείες παροχής επενδυτικών υπηρεσιών (ΕΠΕΥ), στις οργανωμένες αγορές και τους διαχει-

ριστές αγοράς, στις ανώνυμες εταιρείες επενδυτικής διαμεσολάβησης κι εν μέρει στα πιστωτικά ιδρύματα. Το φάσμα των παρεχόμενων επενδυτικών υπηρεσιών διευρύνεται, καθώς καθιερώνονται δύο νέες επενδυτικές υπηρεσίες, η παροχή επενδυτικών συμβουλών και η εκμετάλλευση πολυμερών μηχανισμών διαπραγμάτευσης. Προστίθενται, επίσης, δύο παρεπόμενες επενδυτικές υπηρεσίες, η έρευνα στον τομέα των επενδύσεων και η χρηματοοικονομική ανάλυση, ενώ στην έννοια των χρηματοπιστωτικών μέσων εντάσσονται τα παράγωγα μέσα επί εμπορευμάτων και τα παράγωγα μέσα για τη μετακύλιση του πιστωτικού κινδύνου.

2. Κατάργηση του Κανόνα Συγκέντρωσης των Συναλλαγών

Με τις διατάξεις του νόμου 3606/2007 εισάγεται, περαιτέρω, και μία από τις σημαντικότερες καινοτομίες της Οδηγίας. Ειδικότερα, καταργείται ο κανόνας για την υποχρέωση συγκέντρωσης των συναλλαγών μόνο σε οργανωμένες αγορές. Με βάση τα νέα δεδομένα παρέχεται η δυνατότητα χρησιμοποίησης εναλλακτικών μεθόδων διαπραγμάτευσης, όπως οι καλούμενοι πολυμερείς μηχανισμοί διαπραγμάτευσης (ΠΜΔ), οι οποίοι μπορούν να αποτελούν αντικείμενο διαχείρισης τόσο των φορέων που διαχειρίζονται οργανωμένες αγορές όσο και επιχειρήσεων παροχής επενδυτικών υπηρεσιών και

πιστωτικών ιδρυμάτων, εφόσον διαθέτουν σχετική άδεια. Η κατάργηση του κανόνα συγκέντρωσης έχει σημαντικές συνέπειες τόσο για τα χρηματοπιστήρια όσο και για τις οργανωμένες αγορές. Πιο συγκεκριμένα, για τα χρηματοπιστήρια συνεπάγεται τη μείωση των τιμών, την ενοποίηση των αγορών για την επίτευξη οικονομιών κλίμακος και την είσοδο νέων παικτών με την ενεργοποίηση ευρύτερων συνεργασιών. Περαιτέρω, για τα πιστωτικά ιδρύματα η κατάργηση του κανόνα συγκέντρωσης αφενός παρέχει τη δυνατότητα διεύρυνσης των προσφερόμενων υπηρεσιών και αφετέρου προσφέρει τη δυνατότητα παροχής της υπηρεσίας ΠΜΔ κι ευρείας χρήσης της συστηματικής ή μη εσωτερικοποίησης.¹

3. Οργανωτική Διάρθρωση των Παρόχων Επενδυτικών Υπηρεσιών

Όσον αφορά την οργανωτική διάρθρωση και λειτουργία των επιχειρήσεων που παρέχουν επενδυτικές υπηρεσίες, ο νόμος εισάγει ειδικές και συγκεκριμένες απαιτήσεις προκειμένου να αποφεύγεται η σύγκρουση συμφερόντων, αλλά και να διασφαλίζεται η ορθή διαχείριση των κινδύνων στους οποίους εκτίθενται οι εταιρείες αυτές, η συμμόρφωση των εν λόγω επιχειρήσεων με τις νόμιμες διατάξεις και η ορθή εταιρική τους διακυβέρνηση. Στα πλαίσια αυτά επιβλήθηκαν επιπρόσθιες υποχρεώσεις σχετικά με τους κανόνες

¹ Διαδικασία κατά την οποία ΕΠΕΥ ή πιστωτικό ίδρυμα συναλλάσσεται κατά τρόπο οργανωμένο, συχνά και συστηματικά για ίδιο λογαριασμό εκτελώντας εντολές πελατών εκτός οργανωμένης αγοράς ή Πολυμερούς Μηχανισμού Διαπραγμάτευσης.

επαγγελματικής δεοντολογίας που πρέπει να τηρούνται κατά την παροχή επενδυτικών υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένων των υποχρέωσεων επαγγελματικής συμπειριφοράς κατά την παροχή επενδυτικών υπηρεσιών κι εκτέλεσης των εντολών με τους πλέον ευνοϊκούς για τον πελάτη όρους.

Προς μεγαλύτερη διασφάλιση των επενδυτών εισάγεται η δυνατότητα της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς να αναστέλλει με απόφαση του Διοικητικού της Συμβουλίου προσωρινά τη λειτουργία εταιρειών παροχής επενδυτικών υπηρεσιών (ΕΠΕΥ). Και τούτο, όταν υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις παράβασης της νομοθεσίας της κεφαλαιαγοράς είτε για το σύνολο είτε για μέρος των παρεχόμενων επενδυτικών υπηρεσιών, που καθιστούν τη λειτουργία των ΕΠΕΥ επικίνδυνη για τους επενδυτές και την εύρυθμη λειτουργία της αγοράς. Στα πλαίσια της προσωρινής αναστολής, η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς μπορεί να διορίζει υπάλληλο ή στέλεχός της ή και τρίτο πρόσωπο ως προσωρινό επίτροπο των ΕΠΕΥ, ορίζοντας ταυτόχρονα τις πράξεις που αφενός μπορούν να διενεργούνται ελεύθερα από αυτές και που αφετέρου επιτέπονται μόνο κατόπιν σχετικής άδειας του επιτρόπου. Κατά τούτο, η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς ασκεί ουσιαστική εποπεία επί των ΕΠΕΥ, προκειμένου να διασφαλίζεται η ορθή και αδιάλειπτη από μέρους τους τήρηση των διατάξεων του νόμου.

4. Κατηγοριοποίηση Πελατών

Μία άλλη ιδιάτερη σημαντική καινοτομία που εισάγει η Οδηγία και κατ' επέκταση ο νόμος είναι η κατηγοριοποίηση των πελατών βάσει συγκεκριμένων κριτηρίων. Οι πελάτες ταξινομούνται σε μία από τις ακόλουθες κατηγορίες:

- Επιλέξιμοι Αντιουμβαλλόμε-

νοι: Είναι οι πελάτες που διαπραγματεύονται ενεργά χρηματοπιστωτικά προϊόντα και διαθέτουν την οικονομική κατάσταση και αναγκαία εμπειρία για τη λήψη επενδυτικών αποφάσεων. Η κατηγορία των Επιλέξιμων Αντιουμβαλλόμενων περιλαμβάνει τις ΕΠΕΥ, τις πιστωτικές ιδρύματα, τις ασφαλιστικές εταιρείες, τους Οργανισμούς Συλλογικών Επενδύσεων σε Κίνητες Αξίες (ΟΣΕΚΑ) και τις εταιρείες διαχείρισης τους, τις ανώνυμες εταιρείες επενδύσεων χαρτοφυλακίων, τα συνταξιοδοτικά ταμεία και τις εταιρείες διαχείρισης τους, άλλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που έχουν λάβει άδεια λειτουργίας ή υπόκεινται σε ρυθμίσεις κοινοτικού δικαίου, τις εθνικές κυβερνήσεις και τις αντίστοιχες υπηρεσίες τους καθώς και τις κεντρικές τράπεζες και τους υπερεθνικούς οργανισμούς.

- Επαγγελματίες Πελάτες: Είναι όσοι διαθέτουν το απαραίμενο επίπεδο πείρας και γνώσης για τη λήψη επενδυτικών αποφάσεων και την εκμήπηση των κινδύνων που ενέχουν οι αποφάσεις τους. Στους Πελάτες αυτούς ουμπεριλαμβάνονται συγκεκριμένοι θεορικοί επενδυτές καθώς και μεγάλες επιχειρήσεις που πληρούν τουλάχιστον δύο από τα ακόλουθα κριτήρια:

- ούνολο ισολογισμού: €20.000.000,
- καθαρό κύκλο εργασιών: €40.000.000, και
- ίδια κεφάλαια: €2.000.000.

- Ιδιώτες Πελάτες: Είναι τα φυσικά ή/και νομικά πρόσωπα που δεν ανήκουν στις κατηγορίες των Επαγγελματιών Πελατών ή των Επιλέξι-

μων Αντιουμβαλλόμενων. Αξίζει να σημειωθεί ότι κατά το νόμο εισάγεται διάκριση στα επίπεδα προστασίας των πελατών με κριτήριο το επίπεδο γνώσης κι εξοικείωσή τους με τη χρηματοπιστριακή αγορά. Ειδικότερα, παρέχεται απόλυτη προστασία στους Ιδιώτες Πελάτες, περιορισμένη προστασία στους Επαγγελματίες Πελάτες και σχεδόν μηδαμινή προστασία στους Επιλέξιμους Αντιουμβαλλόμενους. Η διαβάθμιση αυτή τις προστασίας με γνώμονα την εμπειρία των επενδυτών στοχεύει στην παροχή ισότιμης πρόσβασης αυτών στις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων εξισορροπώντας το μειονέκτημα της «άγνοιας» με την παροχή ιδιαίτερης προστασίας και αντιστρόφως.

Οι συνέπειες από την εφαρμογή της MiFID στην Ελλάδα είναι ιδιαίτερα σημαντικές, καθώς διανοίγονται επιχειρηματικές ευκαιρίες για όσους δεν διαθέτουν πείρα στα χρηματοπιστριακά, ενώ αναμένεται να ενιοχυθεί σημαντικά ο διασυνοριακός ανταγωνισμός, ιδίως με την αξιοποίηση εναλλακτικών μεθόδων διαπραγμάτευσης από επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε άλλα κράτη – μέλη. Δεδομένου ότι η μεταφορά της MiFID στο ελληνικό δίκαιο είναι σχετικά πρόσφατη (1^η Νοεμβρίου 2008), η αξιοποίηση των δυνατοτήτων που εισάγει αναμένεται να διαπιστωθεί στο άμεσο μέλλον.

Οι Πρόσφατες Εξελίξεις στο Δίκαιο της Εποπτείας των Ασφαλιστικών Επιχειρήσεων

Κωνσταντίνα Σουλτάτη, LL.M. (Αθήνα)

1. Η θέσπιση κανόνων αναφορικά με την εποπεία των αντασφαλιστικών επιχειρήσεων

Με καθυστέρηση περίπου 2 ετών ο νόμος 3746/2009¹ εναρμόνισε το εθνικό δίκαιο, μεταξύ άλλων, και με τις ρυθμίσεις της Κοινοτικής Οδηγίας 2005/68 σχετικά με τις αντασφαλίσεις. Πριν από τη θέση σε ισχύ του νόμου 3746/2009 η άσκηση αντασφαλιστικών εργασιών, δηλαδή η ανάληψη κινδύνων που εκχωρούνται από μια πρωτασφαλιστική επιχείρηση, υπαγόταν, κατά το ελληνικό δίκαιο, σε κρατική εποπεία, μόνον εφόσον φορέας των ανωτέρω δραστηριοτήτων ήταν άλλη εποπευόμενη πρωτασφαλιστική επιχείρηση.² Για τους οκοπούς, μάλιστα, τις εποπείες των εν λόγω εργασιών των πρωτασφαλιστικών επιχειρήσεων εφαρμόζονται και σήμερα οι ίδιοι κανόνες αναφορικά με την υποχρέωση σχηματισμού των τεχνικών αποθεμάτων και τις ασφαλιστικές τοποθετήσεις κλπ. που ισχύουν και για τις πρωτασφαλιστικές εργασίες. Αντιθέτως, οι αριγάτως αντασφαλιστικές επιχειρήσεις δεν υπέκειντο στους ως άνω κανόνες λειτουργίας και η ανάληψη αντασφαλιστικών κινδύνων στη

χώρα πάντα επιτρέπει ακόμη και για μη εγκατεστημένες αντασφαλιστικές επιχειρήσεις.³ Με το νέο νομοθετικό καθεστώς επέρχονται επιγραμματικά οι ακόλουθες αλλαγές.

1.1. Ενιαία Άδεια

Σύμφωνα με το Δωδέκατο Κεφάλαιο του νομοθετικού διατάγματος (ν.δ.) 400/1970 «Περί Ιδιωτικής Επιχειρήσεως Ασφαλίσεως», η παροχή αντασφαλιστικών υπηρεσιών από αριγάτως αντασφαλιστικές ελληνικές επιχειρήσεις προϋποθέτει πλέον την έκδοση σχετικής άδειας από την εποπεύουσα αρχή (Επιτροπή Εποπείας Ιδιωτικής Ασφάλισης – ΕΠΕΙΑ). Η άδεια κατά τα πρότυπα του «ενιαίου διαβατηρίου» των πρωτασφαλιστικών επιχειρήσεων είναι ενιαία για το σύνολο των κρατών – μελών της ΕΕ και του ΕΟΧ.⁴ Συνέπως, η αντασφαλιστική επιχείρηση θα μπορεί να ασκεί τις δραστηριότητές της στο σύνολο της επικράτειας της ΕΕ και του ΕΟΧ υπό το καθεστώς είτε της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών είτε της ελεύθερης εγκατάστασης. Η ελληνική αντασφαλιστική επιχείρηση θα συστίνεται με αποκλειστικό σκοπό την παροχή αντασφαλιστικών υπηρεσιών είτε ως ανώνυμη

εταιρεία είτε ως αλληλασφαλιστικός αντασφαλιστικός συνεταιρισμός (αν και η τελευταία αυτή δυνατότητα μάλλον δεν τυχάνει πρακτικής εφαρμογής). Για την έκδοση της άδειας απαιτείται η καταβολή του αρχικού εγγυητικού κεφαλαίου των €3.000.000, η υποβολή και έγκριση από την ΕΠΕΙΑ προγράμματος δραστηριότητών και η θετική κρίση της ως άνω εποπεύουσας αρχής περί της καταλληλότητας των μετόχων και των διοικητών της επιχείρησης με γνώμονα την εξασφάλιση της συνετής διαχείρισης. Η ΕΠΕΙΑ θα ζητεί για το οκοπό αυτό τη γνώμη άλλων εποπικών αρχών, όταν η αντασφαλιστική επιχείρηση είναι, για παράδειγμα, θυγατρική άλλων κοινοτικών χρηματοπιστωτικών ή ασφαλιστικών επιχειρήσεων.

1.2. Απαιτήσεις φερεγγυότητας

Οι αντασφαλιστικές επιχειρήσεις με έδρα την Ελλάδα υποχρεούνται πλέον να σχηματίζουν και να διατηρούν σε συνεχή βάση επαρκή τεχνικά αποθέματα. Τα τεχνικά αποθέματα συνιστούν λογιστικές προβλέψεις που αντικατοπρίζουν τις υποχρεώσεις της επιχείρησης έναντι των αντασφαλισμένων της

¹ «Ταμείο Εγγύησης Καταθέσεων και Επενδύσεων (ΤΕΚΕ), ενσωμάτωση των Οδηγιών 2005/14/EK για την υποχρεωτική ασφάλιση οχημάτων και 2005/68/EK σχετικά με τις αντασφαλίσεις και λοιπές διατάξεις», βλέπε σχετικά Ενημερωτικό Δελτίο Καλοκαίρι 2009, Πρόσφατη Νομοθεσία, Τραπεζικό Δίκαιο, σελ. 5.

² Δηλαδή ελληνική πρωτασφαλιστική επιχείρηση ή υποκατάστημα «αλλοδαπής» (μη κοινοτικής) πρωτασφαλιστικής επιχείρησης που εδρεύει στην Ελλάδα.

³ Δηλαδή επιχειρήσεις που δεν αναλαμβάνουν πρωτασφαλιστικούς κινδύνους.

⁴ Η Ελλάδα βέβαια δεν ήταν η μόνη κοινοτική χώρα στην οποία υπήρχε παντελής έλλειψη ρυθμίσεων για την εποπεία της ίδρυσης, εγκατάστασης, παροχής υπηρεσιών κι εν γένει λειτουργίας των αριγάτως αντασφαλιστικών επιχειρήσεων. Πράγματι, ελλείψει μέχρι πρότινος κοινοτικής εναρμόνισης, παρατηρούνταν διαφορετικές προσεγγίσεις από τα κράτη – μέλη. Π.χ στο Ηνωμένο Βασίλειο και την Πορτογαλία, οι αντασφαλιστικές επιχειρήσεις υπάγονταν στους ίδιους κανόνες με τις πρωτασφαλιστικές, ενώ στο Βέλγιο υπήρχε παντελής έλλειψη εποπικών ρυθμίσεων.

⁵ Το ενιαίο διαβατήριο δεν ισχύει για τα υποκαταστήματα των αντασφαλιστικών επιχειρήσεων των «τρίτων χωρών», δηλαδή των χωρών εκτός ΕΕ ή ΕΟΧ. Οι εν λόγω μη κοινοτικές αντασφαλιστικές επιχειρήσεις πλέον μπορούν να παρέχουν τις υπηρεσίες τους στην Ελλάδα μόνο μέσω υποκαταστήματος ύστερα από άδεια της ΕΠΕΙΑ.

και καλύπτονται με την επένδυση περιουσιακών στοιχείων υπ' ευθύνη της επιχείρησης και με γνώμονα τη γενική αρχή της συνετής διαχείρισης, όπως αυτή εξειδικεύεται με τις αρχές της διασποράς των κινδύνων, της εξαισφάλισης της επάρκειας ρευστότητας, ασφάλειας, κερδοφορίας κλπ. Έτοι, σε αντίθεση με τα ισχύοντα στην πρωτασφάλιση, οι αντασφαλιστικές επιχειρήσεις, με εξαίρεση τον κλάδο των πιστώσεων, δεν υποχρεούνται να επενδύσουν σε επιλεγέντα εκ των προτέρων στοιχεία. Η ρύθμιση αυτή αποτελεί στην ουσία προάγγελο του νέου οικονομικού προσανατολισμού σύμφωνα με τους κανόνες της «Φερεγγυότητας II», για την οποία γίνεται λόγος κατωτέρω (υπό 2). Έτοι, εγκαταλείπεται η προηγούμενη φορμαλιστική προσέγγιση για τις ασφαλιστικές τοποθετήσεις και παρέχεται μεγαλύτερη επενδυτική ευχέρεια στις επιχειρήσεις. Συνεπώς, θα έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον ενόψει της μελλοντικής θέσης της ανωτέρω ρύθμισης και στις πρωτασφαλιστικές επιχειρήσεις, η πρακτική εφαρμογή της στον κλάδο της αντασφάλισης.

Η αντασφαλιστική επιχείρηση θα πρέπει να συγκροτεί και να διατηρεί συνεχώς ένα επαρκές διαθέσιμο περιθώριο φερεγγυότητας, ανάλογο προς το σύνολο των δραστηριοτήτων της. Το περιθώριο φερεγγυότητας αντιστοιχεί στην ελεύθερη περιουσία της και συγκροτείται σύμφωνα με τους όρους που διέπουν τις πρωτασφαλιστικές επιχειρήσεις (άρθρο 17α παράγραφος 3, 4 και 5 του ν.δ. 400/1970 κατά παραπομπή του άρθρου 97 του ίδιου νομοθετήματος).

⁶ Συγκεκριμένα, ο Ελληνικός νομοθέτης στο νόμο 3746/2009 απλώς μετέφερε το άρθρο 57 παράγραφος 4 της Κοινοτικής Οδηγίας 2005/68, τροποποιώντας για το λόγο αυτό το σχετικό άρθρο 17α παράγραφος 3 εδάφιο i του ν.δ. 400/1970 στο οποίο παραπέμπει η οικεία διάταξη περί υπολογισμού του διαθέσιμου περιθώριου φερεγγυότητας των αντασφαλιστικών επιχειρήσεων. Όμως ο κοινοτικός νομοθέτης δεν κατέργησε την ως άνω διακριτική ευχέρεια (η οποία, άλλωστε, δύσον αφορά τις αντασφαλιστικές επιχειρήσεις σε άλλες (αντ)ασφαλιστικές επιχειρήσεις, πιστωτικά ιδρύματα κλπ., όταν η (αντ)ασφαλιστική επιχείρηση υπόκειται σε συμπληρωματική εποπτεία κατά τα ανωτέρω).⁷

⁷ Πρόκειται για τις ρυθμίσεις της Οδηγίας 2001/17, προς τις οποίες το εθνικό δίκαιο εναρμονίσθηκε με το προεδρικό διάταγμα 332/2003.

Περαιτέρω, ανάλογα με τον κλάδο στον οποίο δραστηριοποιείται η επιχείρηση προσδιορίζεται και το απαιτούμενο περιθώριο φερεγγυότητας με βάση είτε το ετήσιο ποσό των ασφαλίστρων είτε τη μέση επιβάρυνση από αποζημιώσεις των 3 και σε ορισμένες περιπτώσεις των 7 τελευταίων εταιρικών χρήσεων.

Επιπροσθέτως, η ελάχιστη εγγυητική κεφάλαιο της αντασφαλιστικής επιχείρησης ανέρχεται σε τουλάχιστον €3.000.000 ή στο 1/3 του απαιτούμενου περιθώριου φερεγγυότητάς της και συγκροτείται από τα στοιχεία που επιτρέπεται να απαρτίζουν το περιθώριο φερεγγυότητας.

Η αντασφαλιστική επιχείρηση θα υπάγεται επιπρόσθετα στους κανόνες που διέπουν τη συμπληρωματική εποπτεία των ασφαλιστικών ομίλων ή των χρηματοπιστωτικών ομίλων ετερογενών δραστηριοτήτων (Κοινοτικές Οδηγίες 98/78 και 2002/87 αντίστοιχα). Στο σημείο αυτό επισημαίνεται η αναπτυλόγυπτη επιλογή του εθνικού νομοθέτη να μην κάνει χρήση της διακριτικής, κατά το κοινοτικό δίκαιο, ευχέρειάς του να μην προβάινει για τον υπολογισμό του περιθώριου φερεγγυότητας στην αφάρεση των συμμετοχών της (αντ)ασφαλιστικής επιχείρησης σε άλλες (αντ)ασφαλιστικές επιχειρήσεις, πιστωτικά ιδρύματα κλπ., όταν η (αντ)ασφαλιστική επιχείρηση υπόκειται σε συμπληρωματική εποπτεία κατά τα ανωτέρω.⁶

Σε περίπτωση που η αντασφαλιστική επιχείρηση δεν τηρεί τις ως άνω υποχρεώσεις της αναφορικά με τις απαιτήσεις φερεγγυότητας,

βρίσκεται σε καθεστώς «χρηματοοικονομικής δυσπραγίας». Έτοι, εάν το περιθώριο φερεγγυότητας είναι μικρότερο του απαιτούμενου, η αντασφαλιστική επιχείρηση καλείται να υποβάλει σχέδιο επανόδου στη χρηστή οικονομική διαχείριση, ενώ εάν το περιθώριο φερεγγυότητας υπολείπεται του ελάχιστου εγγυητικού κεφαλαίου θα πρέπει να υποβάλει στην ΕΠΕΙΑ βραχυπρόθεσμο σχέδιο χρηματοδότησης. Όπως και στις πρωτασφαλιστικές επιχειρήσεις, η ΕΠΕΙΑ δύναται να απαγορεύσει τη διάθεση των περιουσιακών στοιχείων της εταιρείας υπό προϋποθέσεις, ενώ εάν η εποπτεύουσα αρχή πιθανολογεί ότι η επιχείρηση δεν θα μπορέσει να αντεπεξέλθει στις υποχρεώσεις της μπορεί να την εξαναγκάσει να υποβάλει σχέδιο χρηματοοικονομικής ανάπτυξης για τις 3 επόμενες εταιρικές χρήσεις.

Η αντασφαλιστική επιχείρηση, τέλος, υπόκειται σε ιδιαίτερο καθεστώς αντασφαλιστικής εκκαθάρισης για την οποία ισχύει η αρχή της καθολικότητας, χωρίς όμως να εφαρμόζονται εν προκειμένω οι λεπτομερείς κανόνες ιδιωτικού διεθνούς δικαίου που διέπουν τις πρωτασφαλιστικές επιχειρήσεις.⁷ Εντύπωση, ωστόσο, προκαλεί η θέση προνομίου στην (αντ)ασφαλιστική τοποθέτηση για τους δικαιούχους απαιτήσεων από αντασφαλιστικές συμβάσεις ζημιών και ζωής και των δικαιούχων απαιτήσεων από αντασφαλιστικές συμβάσεις λόγω μη δεδουλευμένων ασφαλίστρων, το οποίο (προνόμιο), μάλιστα, προηγείται κάθε άλλου. Και τούτο διότι αντίστοιχη ρύθμιση δεν περιέχεται στο κείμενο της Οδη-

γίας, δεδομένου ότι, κατά την κρίση του κοινωνικού νομοθέτη, οι δικαιούχοι απαιτήσεων από αντασφαλιστικές συμβάσεις ως επιχειρήσεις του ίδιου κλάδου δεν χρήζουν τέτοιας προστασίας.

1.3. Ασφάλιση πεπερασμένου κινδύνου και φορείς ειδικού σκοπού

Ορίζεται η έννοια της ασφάλισης πεπερασμένου κινδύνου («finite insurance») και παρέχεται η εξουσιοδότηση στην ΕΠΕΙΑ να καθορίσει τα ειδικότερα θέματα, όπως π.χ. τις απαιτήσεις οργάνωσης και λογιστικής παρακολούθησης και τις προβλέψεις για το σχηματισμό επιπλέον τεχνικών αποθεμάτων. Ο Έλληνας νομοθέτης κατά τη διακριτική ευχέρεια που του παρέχει η Οδηγία επιτρέπει την εγκατάσταση φορέων ειδικού σκοπού (ISPV), αν και μέχρι την έκδοση της σχετικής απόφασης της ΕΠΕΙΑ αναφορικά με τους δρόους που θα διέπουν την οργάνωση και λειτουργία τους, η σχετική πρόβλεψη παραμένει ανενεργής. Το ίδιο ισχύει, άλλωστε, και για την ασφάλιση πεπερασμένου κινδύνου.

2. Η πορεία προσέγγισης του καθεστώτος της «Φερεγγυότητας II»

Οι αλλαγές που επέφερε ο νόμος 3746/2009 στο ν.δ. 400/1970 δεν περιορίζονται μόνο στην εποπτεία των αντασφαλιστικών επιχειρήσεων. Πράγματι, παρατηρείται μία προσπάθεια εκσυγχρονισμού του ν.δ. 400/1970 κυρίως με τη θέσπιση εξουσιοδοτικών διατάξεων, δυνάμει των οποίων η ΕΠΕΙΑ μπορεί να καθορίζει με αποφάσεις της ζητήματα σχετικά με τον εσωτερικό έλεγχο των ασφαλιστικών επιχειρήσεων. Σε εκτέλεση των ως άνω εξουσιοδοτικών διατάξεων, η ΕΠΕΙΑ έχει ήδη θέσει σε διαφούλευση τον εσωτερικό κανονισμό επενδυτικής πολιτικής, κατά την πρακτική άλλων εποπτικών αρχών.⁸ Έτοιμη, τίθενται τα θεμέλια για τη σταδιακή μετάβαση των ασφαλιστικών επιχειρήσεων από το καθεστώς της «Φερεγγυότητας I» που στην ουσία αποτελείται από ένα πλέγμα διατάξεων που τέθηκε με τις κοινώς αποκαλούμενες πρωτασφαλιστικές Οδηγίες Ζημιών και Ζωής σε εκείνο της «Φερεγγυότητας II», η θέσπιση του οποίου ακολουθεί τη γνωστή πλέον διαδικασία «Lamfalussy».⁹

Καίτοι το κείμενο της σχετικής Οδηγίας – Πλαίσιο εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ήδη την 22.04.2009, το Συμβούλιο Ecofin κατά τη συνεδρίασή του την 05.05.2009 δεν προέβη στην αποδοχή του, αν και κατά κοινή παραδοχή τούτο είναι πλέον μάλλον ζήτημα τυπικό παρά πραγματικό και ως εκ τούτου αναμένεται να τεθεί σε ισχύ τον Οκτώβριο του 2012.¹⁰ Ήδη, ωστόσο, στα πλαίσια της θέσπισης των «εκτελεστικών μέτρων» πληθαίνουν οι αντιδράσεις ως προς το κόστος με το οποίο θα επιβαρυνθούν οι (αντ)ασφαλιστικές επιχειρήσεις για να εναρμονιστούν προς τις απαιτήσεις της «Φερεγγυότητας II», γεγονός που έχει οδηγήσει πολλούς θεομηκούς παράγοντες [μεταξύ άλλων Ένωση Βρετανών Ασφαλιστών (Association of British Insurers, «ABI»), Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Ασφαλιστών και Αντασφαλιστών (European Insurance and Reinsurance Federation – «CEA»), Ένωση Γερμανικής Ασφαλιστικής Βιομηχανίας (German Insurance Industry Association – «GDV»)], στην αμφισβήτηση της αναγκαιότητας των προτεινόμενων ρυθμίσεων.¹¹

⁸ Ήδη η γερμανική εποπτική αρχή (BaFin) από τον Ιανουάριο του 2009 έχει εκδώσει σχετική εγκύκλιο για τις ελάχιστες απαιτήσεις διαχείρισης των κινδύνων.

⁹ Η διαδικασία Lamfalussy βασίζεται σε μία προσέγγιση τεοσάρων επιπέδων. Στο 1ο επίπεδο οι νομικές πράξεις θεσπίζονται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο με τη διαδικασία της συναπόφασης. Η εν λόγω νομοθεσία περιέχει τις αρχές – πλαίσια που αντανακλούν τις βασικές πολιτικές επιλογές και καθορίζει την έκταση των εκτελεστικών εξουσιών της Επιτροπής. Το 2ο επίπεδο καλύπτει τη νομοθεσία που θεσπίζει η Επιτροπή επικουρούμενη από τις αποκαλούμενες «επιτροπές 2ου επιπέδου» που απαρτίζονται από εκπροσώπους των κρατών – μελών. Το επίπεδο αυτό περιέχει τα τεχνικά εκτελεστικά μέτρα που απαιτούνται ώστε να καταστούν λειτουργικές οι αρχές της νομοθεσίας του 1ου επιπέδου. Η προετοιμασία των εν λόγω εκτελεστικών μέτρων διενεργείται βάσει των εργασιών των αποκαλούμενων «επιτροπών 3ου επιπέδου» που απαρτίζονται από εκπροσώπους υψηλού επιπέδου των εθνικών εποπτικών αρχών. Οι επιτροπές 3ου επιπέδου έχουν επίσης ως ρόλο την ενίσχυση της ουσιεραγάσσιας μεταξύ των αρμόδιων εθνικών αρχών και της σύγκλισης των εποπτικών πρακτικών των τελευταίων. Τέλος, στο 4ο επίπεδο η Επιτροπή και τα κράτη – μέλη λαμβάνουν δράση για την αυτοτρόπερη εφαρμογή της κοινωνικής νομοθεσίας.

¹⁰ Πρέπει να σημειωθεί ότι τελικώς το Κεφάλαιο III της Οδηγίας για τη «Φερεγγυότητα II» δεν περιλαμβάνει τις αρχικές ρυθμίσεις που θα επέφεραν ουσιαστικές αλλαγές στην άσκηση της εποπτείας των ομίλων ασφαλιστικών επιχειρήσεων. Ειδικότερα, με τις διατάξεις αυτές το σύνολο των εταιρειών του ομίλου θα υπαγόταν στην αρμοδιότητα μίας εποπτεύουσας αρχής και θα είχε την υποχρέωση τήρησης του SCR (Κεφαλαιακές Απαιτήσεις Φερεγγυότητας) σε επίπεδο Ομίλου και όχι από καθεμία επιχείρηση πολυτέλειας. Το γεγονός αυτό κατακρίθηκε έντονα από ενώσεις ασφαλιστικών επιχειρήσεων κρατών – μελών, στα οποία εδρεύουν μπτιρικές ασφαλιστικές επιχειρήσεις ομίλων που έχουν αναπτύξει διασυνοριακή δραστηριότητα μέσω της ίδρυσης θυγατρικών εταιρειών στην επικράτεια της ΕΕ. Η έντονη διαμάχη αναφορικά με την προσέγγιση της εποπτείας των Ομίλων αποτέλεσε εξάλλου και την κύρια αιτία καθυστέρησης της υιοθέτησης της Οδηγίας.

¹¹ Είναι χαρακτηριστική η επιστολή που απένθισε την 02.09.2009 η CEA προς τον Πρόεδρο της Επιτροπής Ευρωπαϊκών Εποπτικών Αρχών Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων με την οποία εκφράζεται η έντονη ανησυχία των Ευρωπαίων ασφαλιστών σχετικά με τα προτεινόμενα «εκτελεστικά μέτρα», τα οποία κατά τη γνώμη των εμπλεκομένων φορέων της αγοράς δεν συνάδουν με την αρχή της νέας οικονομικής προσέγγισης της φερεγγυότητας των (αντ)ασφαλιστικών επιχειρήσεων που εισάγεται με την Οδηγία – Πλαίσιο.

Νόθευση Ανταγωνισμού & Δημόσιοι Διαγωνισμοί: Η υπ' αριθμόν 444/2009 Απόφαση της Επιτροπής Αναστολών του Συμβουλίου της Επικρατείας

Μάνια Τσουμάτα, LL.M. (Humboldt, Βερολίνο)

Τελευταία παρατηρείται η ανουκτική και συνεχώς αυξανόμενη τάση να τίθενται σε διακρηγέες δημόσιων διαγωνισμών όροι που νοθεύουν τον ελεύθερο ανταγωνισμό και δεν τελούν σε εύλογη σχέση προς το σκοπό της εξυπρέτησης των υπό κατάρτιση συμβάσεων. Τούτο έχει ως αποτέλεσμα να αποκλείεται η δυνατότητα ευρείας συμμετοχής των ενδιαφερομένων και να παραβιάζονται οι θεμελιώδεις αρχές της διαφάνειας, της ισότητας, του δημόσιου συμφέροντος και του υγιούς και ανόθευτου ανταγωνισμού.

1. Νομικό πλαίσιο

Τα κύρια νομοθετήματα που διέπουν τους διαγωνισμούς προμηθειών του Δημοσίου είναι τα ακόλουθα:

- το Προεδρικό Διάταγμα (Π.Δ.) 118/2007 «Περί Κανονισμού Προμηθειών Δημοσίου», το οποίο αντικατέστησε το Π.Δ. 394/1996,
- το Π.Δ. 60/2007 «Περί συντονισμού των διαδικασιών σύναψης δημόσιων συμβάσεων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών», το οποίο μετέφερε στην ελληνική έννομη τάξη την Κοινοτική Οδηγία 2004/18,
- ο Νόμος 2522/1997 «Ασφαλιστικά μέτρα για τα δημόσια έργα – Κρατικές προμηθειες», και
- ο Νόμος 2362/1995 «Δημόσιο

Λογιστικό – Έλεγχος δαπανών κλπ. διατάξεις».

Τα νομοθετήματα αυτά περιέχουν ρητές ρυθμίσεις σχετικά με την προστασία της διαφάνειας κατά τη διενέργεια των διαγωνισμών και με την αρχή της ίσης μεταχείρισης όλων των συμμετεχόντων. Ειδικότερα:

(α) Οι παράγραφοι 4 και 5 του άρθρου 3 του Π.Δ. 394/1996, όπως αντικαταστάθηκε με το Π.Δ. 118/2007 «Περί Κανονισμού Προμηθειών Δημοσίου», προβλέπουν ότι:

«4. Οι τεχνικές προδιαγραφές των υπό προμήθεια υλικών ορίζονται από τους φορείς, για τους οποίους προορίζονται, περιλαμβάνουν όλα εκείνα τα τεχνικά χαρακτηριστικά ώστε τα υλικά αυτά να εκπληρώνουν το σκοπό για τον οποίο προορίζονται και περιγράφονται έτσι ώστε να εξασφαλίζεται η μεγαλύτερη δυνατή ευρύτητα συμμετοχής στον διαγωνισμό.

5. Δεν επιτρέπεται η αναγραφή όρων στις τεχνικές προδιαγραφές και στις διακρηγέες που να προσδιορίζουν προϊόντα οριομένης κατασκευής ή προέλευσης ή μεθόδους επεξεργασίας, οι οποίες έχουν ως αποτέλεσμα να ευνοούν οριομένες επιχειρήσεις ή προϊόντα...

(β) Τα άρθρα 2 και 30 παράγραφος 3 της Κοινοτικής Οδηγίας 2004/18 «Περί συντονισμού των διαδικασιών σύναψης δημόσιων

συμβάσεων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών» αναφέρουν ότι:

«Οι αναθέτουσες αρχές αντιμετωπίζουν τους οικονομικούς φορείς ισότιμα και χωρίς διακρίσεις και ενεργούν με διαφάνεια.» (άρθρο 2) και

«Κατά τη διάρκεια της διαπραγμάτευσης, οι αναθέτουσες αρχές εξασφαλίζουν την ίση μεταχείριση όλων των προσφερόντων. Ειδικότερα, δεν παρέχουν, κατά τρόπο που να δημιουργεί διακρίσεις, πληροφορίες που ενδέχεται να ευνοούν ορισμένους προσφέροντες σε σχέση με άλλους» (άρθρο 30 παράγραφος 3).

(γ) Το άρθρο 82 παράγραφος 2 του νόμου 2362/1995 «Δημόσιο Λογιστικό – Έλεγχος Δαπανών κλπ. διατάξεις» ορίζει ότι:

«Κατά τα στάδια αυτών των διαδικασιών για τη σύναψη των ανωτέρω συμβάσεων, οι αναθέτουσες αρχές επιβάλλεται να αναφέρονται σε σαφή και αμερόληπτα κριτήρια επιλογής, ώστε να μην υπάρχουν διακρίσεις μεταξύ των διαφόρων προσφερόντων, ανεξάρτητα από το ύψος του προϋπολογισμού της διαδικασίας που ακολουθείται ή από τη φύση των δραστηριοτήτων της αναθέτουσας αρχής.»

(δ) Τέλος, κατά το άρθρο 3 παράγραφος 3 της Συνθήκης ΕΟΚ:

«... η δράση της Κοινότητας περιλαμβάνει, σύμφωνα με τους

όρους και με το χρονοδιάγραμμα που προβλέπει η παρούσα Συνθήκη: ... ζ ένα καθεστώς που εξασφαλίζει ανόθευτο ανταγωνισμό μέσα στην εσωτερική αγορά.

2. Ιστορικό της υπόθεσης

Εν προκειμένω, η αναθέτουσα αρχή διακήρυξε τη διενέργεια Τακτικού Ανοικτού Διαγωνισμού για την επιλογή αναδόχου με αντικείμενο έργου την παροχή υπηρεσιών 24ωρης φύλαξης του κτιρίου της στην Αθήνα μέσω πέντε φυλάκων συνολικά ημεροσίων με κριτήριο κατακύρωσης την πλέον συμφέρουσα προσφορά. Εταιρεία που επιθυμούσε να λάβει μέρος στο διαγωνισμό, παραπονούμενη για τη νομιμότητα οριομένων ρυτρών της διακήρυξης, υπέβαλε σχετική διοικητική προσφυγή στην αναθέτουσα αρχή κατά το άρθρο 3 παράγραφος 2 του Νόμου 2522/1997, η οποία όμως απορρίφθηκε ρητώς από την αναθέτουσα αρχή. Στη συνέχεια, η εταιρεία άσκησε ενώπιον της Επιτροπής Αναστολών του Συμβουλίου της Επικρατείας αίτηση ασφαλιστικών μέτρων με την οποία ζήτησε την προσωρινή αναστολή του διαγωνισμού. Στην εν λόγω αίτηση συμπεριλήφθηκε και αίτημα για τη χορήγηση προσωρινής διαταγής σχετικά με την απαγόρευση οποιασδήποτε νομικής ή πραγματικής μεταβολής της υφιστάμενης κατάστασης μέχρι την έκδοση της απόφασης επί της αίτησης αυτής. Το αίτημα χορήγησης της προσωρινής διαταγής έγινε δεκτό, ενώ σε συνέχεια της ακροαματικής διαδικασίας και της αξιολόγησης του αποδεικτικού υλικού εκδόθηκε η υπ' αριθμόν 444/2009 απόφαση της Επιτροπής Αναστολών επί της αίτησης ασφαλιστικών μέτρων, η οποία ανέστειλε την περαιτέρω πρόοδο του διαγωνισμού.

3. Αιτιολογική σκέψη της απόφασης

Η υπ' αριθμόν 444/2009 απόφαση της Επιτροπής Αναστολών του

Συμβουλίου της Επικρατείας έκρινε ότι οι όροι της διακήρυξης σχετικά με (α) την ύπαρξη κατά την τελευταία τριετία επίσιου κύκλου εργασιών πολλών εκατομμυρίων και (β) την απασχόληση εκατοντάδων υπαλλήλων ως αναγκαίες προϋποθέσεις για την υποβολή προσφοράς εκ μέρους των ενδιαφερόμενων επιχειρήσεων είναι παράνομοι. Και τούτο διότι ο πρώτος όρος θέτει μία δυσανάλογη προϋπόθεσην ενόψει του οικονομικού αλλά και του φυσικού αντικειμένου της σύμβασης, που δεν συνίσταται στη φύλαξη εκτελαμένων ή επικίνδυνων εγκαταστάσεων αλλά ενός απλού κτιρίου στο κέντρο της Αθήνας, ενώ ο δεύτερος όρος μεροληπτεί για τους ίδιους λόγους υπέρ μεγάλων πολυεθνικών εταιρειών, οι οποίες διαθέτουν πολυάριθμο προσωπικό. Περαιτέρω, κατά την ως άνω απόφασην οι δύο αυτοί όροι σε συνδυασμό μεταξύ τους επιφέρουν υπέρμετρο περιορισμό της δυνατότητας πρόσθασης των ενδιαφερομένων και συμμετοχής τους στο διαγωνισμό, χωρίς να τελούν σε εύλογη σχέση προς το οποίο της άρτιας εξυπηρέτησης της σύμβασης. Επιπλέον, στην απόφαση αυτή, η Επιτροπή Αναστολών έκρινε ότι η αποδοχή της υπό κρίση αίτησης ασφαλιστικών μέτρων δεν επιφέρει βλάβη στα συμφέροντα της αναθέτουσας αρχής ούτε θέτει σε κίνδυνο το δημόσιο συμφέρον. Και αυτό γιατί στη συγκεκριμένη περίπτωση η έννοια του δημόσιου συμφέροντος πρέπει να ερμηνευθεί συσταλικά, καθότι η διακήρυξη προσβλήθηκε κατά το αρχικό της στάδιο.

Με την απόφαση αυτή, η Επιτροπή Αναστολών έκρινε ότι οι ανωτέρω όροι της διακήρυξης ουσιαστικά υποδεικνύουν και φωτογραφίζουν συγκεκριμένες επιχειρήσεις με άμεσο παράνομο αποτέλεσμα τη νόθευση του ελεύθερου ανταγωνισμού και την ευθεία παραβίαση των αρχών της δικαιο-

λογημένης εμπιστοσύνης, της ιοδηπτικής, της ισονομίας, της απόλυτης διαφάνειας και της αντικειμενικότητας, καθώς αποκλείουν την ευρεία συμμετοχή των ενδιαφερομένων. Περαιτέρω, έκανε δεκτό ότι η νόθευση του ανταγωνισμού δεν είναι απαραίτητο να είναι ηθελημένη, αλλά αρκεί να είναι από τις συγκεκριμένες συνθήκες επαρκώς προβλεπτή, αφού κατά τους ισχυρισμούς της αιτούσας, η «πριμοδότηση» – ενίσχυση συγκεκριμένων εταιρειών αποβαίνει κατά πάγια αρχή του δικαίου σε βάρος του κοινωνικού συμφέροντος, κλονίζει ανεπανόρθωτα την εμπιστοσύνη των λοιπών στους νόμους και την έννομη τάξη και αντιτίθεται σε θεμελιώδεις αρχές του εθνικού και κοινοτικού δικαίου.

Η Αναθεώρηση του Νόμου 703/1977 Περί Ελεύθερου Ανταγωνισμού

Ηρώ Σταματάκη, LL.M. (Χαϊδελβέργη)

1. Ο νόμος 703/1977 και η τροποποίησή του

Ο νόμος 703/1977 «Περί ελεύθερου ανταγωνισμού» (καλούμενος εφεξής για λόγους συντομίας: ο «Νόμος») θεσπίσθηκε προς εξαισιφάλιον της οικονομικής ελευθερίας, δηλ. της ελευθερίας της αγοράς. Έτσι, ο Νόμος απαγορεύει κάθε περιοριστική του ανταγωνισμού σύμπραξη (συμφωνία, απόφαση ή εναρμονισμένη πρακτική) επιχειρήσεων και την καταχροτική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσης μιας επιχείρησης εντός μιας συγκεκριμένης αγοράς, ενώ υποβάλλει τη συγκέντρωση επιχειρήσεων¹ σε προληπτικό έλεγχο ενώπιον της Επιτροπής Ανταγωνισμού (εφεξής: «ΕΑ»).

Με το νόμο 3784/2009 τροποποιήθηκε ο Νόμος, ώστε να ανταποκρίνεται στις συγχρόνες οικονομικές. Ειδικότερα, η έντονη παρουσία και παρέμβαση της ΕΑ στην καθημερινότητα κατέστηκε αναγκαία αφενός τη λήψη νέων μέτρων ενισχυτικών του θεομηκού της ρόλου και αφετέρου τη δημιουργία των κατάλληλων συνθηκών για την ταχύτερη διεκπεραίωση των υποθέσεων που εισάγονται σε αυτήν. Περαιτέρω, με το νέο νόμο επιτεύχθηκε η πλήρης εναρμόνιση του ελληνικού δικαίου με το κοινοτικό δίκαιο κι επιδιώχθηκε να αποσυμφορθεί το έργο της ΕΑ, ώστε, όπως η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, να ασχολείται μόνο με σοβαρές παραβάσεις του δικαίου του ελεύθερου ανταγωνισμού.

2. Η Ενίσχυση του Ρόλου της Επιτροπής Ανταγωνισμού

Με τις νέες διατάξεις, ενισχύθηκε ο ρόλος της ΕΑ κατά τα κάπωθι αναλυτικά σημειούμενα:

2.1. Οι αποφάσεις της ΕΑ ισχύουν αυτοδικαίως από (μόνη) την έκδοσή τους και προσβάλλονται με αίτηση ακυρώσεως ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, χωρίς να απαιτείται πλέον η έκδοση Υπουργικής Απόφασης για την ενεργοποίησή τους.

2.2. Η ΕΑ μπορεί να επιβάλει πρόστιμο στις επιχειρήσεις που δεν συμμορφώνονται με προγένετερη απόφασή της. Το πρόστιμο αυτό ανέρχεται μέχρι το ποσοστό του 10% των ακαθάριστων εσόδων της επιχείρησης κατά την τρέχουσα ή την προηγούμενη της παράβασης χρόνου.

2.3. Η ΕΑ μπορεί με απόφασή της να ορίσει τις προϋποθέσεις για την υπαγωγή μιας επιχείρησης σε πρόγραμμα μείωσης ή απαλλαγής από τα επιβαλλόμενα πρόστιμα, το αποκαλούμενο ως «πρόγραμμα επιείκειας».

2.4. Η ΕΑ μπορεί να λαμβάνει προσωρινά μέτρα κατάλληλα για την αποκατάσταση ή τη διατήρηση συνθηκών αποτελεσματικού ανταγωνισμού, όταν μια συγκέντρωση δεν έχει ελεγχθεί ακόμη, όταν διαπιστώθει παράβαση των όρων

της απόφασής της που εγκρίνει τη συγκέντρωση ή όταν η συγκέντρωση περιορίζει οματικά τον ανταγωνισμό.

2.5. Κατόπιν κατάργησης των σχετικών διατάξεων για τις αρμοδιότητες του Υπουργού Ανάπτυξης, η ΕΑ έχει την αποκλειστική αρμοδιότητα για την ομαδική εξαίρεση συμπράξεων από την εφαρμογή του νόμου.

2.6. Εάν η ΕΑ πιθανολογεί τη μη συμβατότητα μιας σύμπραξης με το νόμο ή τα άρθρα 81 και 82 της Συνθήκης των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων για τον ελεύθερο ανταγωνισμό, μπορεί να επιβάλει υποχρέωσης ή να αποδέχεται εκ μέρους των ενδιαφερόμενων επιχειρήσεων την ανάληψη δεσμεύσεων προς παύση της παραβάσης. Μάλιστα, οι όροι κι η διαδικασία αποδοχής δεσμεύσεων εκ μέρους των ενδιαφερόμενων επιχειρήσεων καθορίζεται με απόφαση της ίδιας της ΕΑ.

2.7. Η ΕΑ αποκτά πολλές, νέες αρμοδιότητες σχετικά με την εύρεση αποδεικτικού υλικού για τις παραβάσεις του ελεύθερου ανταγωνισμού. Έτσι, μπορεί να ελέγχει εκτός από τα έγγραφα και τα βιβλία των επιχειρήσεων και την πλεκτρονική αλληλογραφία των διοικούντων και του προσωπικού των επιχειρήσεων. Επίσης, μπορεί όχι μόνο να λαμβάνει αντίγραφα ή αποσπάσματα

¹ Συγκέντρωση επιχειρήσεων κατά την έννοια του νόμου είναι η (με κάθε τρόπο) συγχώνευση επιχειρήσεων ή η (άμεση ή έμμεση) απόκτηση ελέγχου (εν όλω ή εν μέρει) μιας επιχείρησης από ένα άτομο που ελέγχει ήδη άλλη επιχείρηση.

των εν λόγω (έντυπων και πλεκτρονικών) εγγράφων, αλλά και να τα κατάσχει, εφόσον αποτελούν επαγγελματικές πληροφορίες. Ακόμη, μπορεί να ελέγχει και να συλλέγει πληροφορίες από κινητά τερματικά, φορητές συσκευές, εντός ή εκτός των κυριακών εγκαταστάσεων των ελεγχόμενων εταιρειών. Ενδεικτικό της ενδυνάμωσης του ρόλου της EA είναι, άλλωστε, το γεγονός ότι η διαδικασία συλλογής, φύλαξης και επεξεργασίας των πλεκτρονικών αρχείων και της αλληλογραφίας καθορίζεται με απόφαση αυτής.

3. Αποσυμφόρωση έργου Επιτροπής Ανταγωνισμού

Η απλοποίηση της διαδικασίας ενώπιον της EA κι η ελάφρυνση του έργου της επιτυγχάνεται με τις ακόλουθες διατάξεις:

3.1. Σε αντίθεση με το προγενέστερο νομοθετικό καθεστώς, για το χαρακτηρισμό μιας σύμπραξης ως μη απαγορευμένης και την εξαίρεσή της από το πεδίο εφαρμογής του νόμου δεν απαιτείται πλέον απόφαση της EA, αλλά αρκεί να πλήρωση των νόμιμων προϋποθέσεων του νέου άρθρου 1 παράγραφος 3 του Νόμου. Η τροποποίηση αυτή κρίνεται ως θετική, καθώς μετακυλίει την ευθύνη για την αξιολόγηση των συμπράξεων επιχειρήσεων από την EA στις ίδιες τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις. Πιο συγκεκριμένα, επιτρέπομενες είναι οι συμπράξεις των επιχειρήσεων, οι οποίες αθροιστικά:

(α) συμβάλλουν, με την εύλογη συμμετοχή των καταναλωτών, στην προκύπτουσα ωφέλεια, στη βελτίωση της παραγωγής ή της διανομής των προϊόντων ή στην προώθηση της τεχνικής ή οικονομικής προόδου,

(β) δεν επιβάλλουν στις οικείες επιχειρήσεις περιορισμούς πέραν των απολύτων αναγκαίων για την πραγματοποίηση των ανωτέρω σκοπών, και

(γ) δεν παρέχουν στις επιχειρήσεις αυτές τη δυνατότητα κατάργησης του ανταγωνισμού σε σημαντικό τρόπο της οικείας αγοράς.

3.2. Καταγγελίες για ζητήματα που κατά το νόμο δεν εμπίπτουν στις αρμοδιότητες της EA, τίθενται στο αρχείο. Εποι, δεν επιβαρύνεται η EA με υποθέσεις που δεν σχετίζονται με τον περιορισμό του ανταγωνισμού. Ωστόσο, ο καταγγέλλων ενυμερώνεται, ώστε να ασκήσει προσφυγή κατά της απόφασης που θέτει την καταγγελία του στο αρχείο.

3.3. Οριοθετείται το περιεχόμενο των γνωστοποίησεων για τις συμπράξεις και τις συγκεντρώσεις επιχειρήσεων προς την EA. Ειδικότερα, με το νέο νόμο καθίσταται σαφές ότι οι γνωστοποίησεις αυτές πρέπει να αποτελούν μια απλή καταγραφή των απολύτων αναγκαίων στοιχείων και όχι αναλυτική περιγραφή τους. Μάλιστα, ο νομοθέτης προέβλεψε το ακριβές περιεχόμενο των γνωστοποίησεων αυτών, ώστε να αποφευχθεί η επιβάρυνση της EA με υπερβολικό φόρτο εργασίας και παράλληλα να εξασφαλισθεί ότι η EA θα αποκτήσει σαφή εικόνα για τις εν λόγω συγκεντρώσεις και συμπράξεις.

3.4. Η γνωστοποίηση σύμπραξης προς την EA δεν ουνεπάγεται την υποχρεωτική εξέτασή της από αυτήν, καθώς η EA μπορεί να διεξάγει έρευνα για κάθε γνωστοποίηση σύμπραξης οποτεδήποτε, είτε αυτεπαγγέλτως είτε κατόπιν καταγγελίας.

4. Εκμετάλλευση οικονομικής εξάρτησης

Μια άλλη αξιόλογη τροποποίηση του Νόμου είναι η κατάργηση του παλαιού άρθρου 2α αυτού κι η εισαγωγή του στο νόμο 146/1914 «Περί αθέμιτου ανταγωνισμού» για λόγους νομοτεχνικούς (νέο άρθρο 18α νόμου 146/1914). Κατά το άρθρο αυτό, απαγορεύεται η καταχρηστική εκμετάλλευση της σχέσης οικονομικής εξάρτησης μεταξύ δύο επιχειρήσεων, όταν η μία έχει την ιδιότητα του προμηθευτή ή πελάτη της άλλης και δεν υπάρχει δυνατότητα ανεύρεσης άλλης ισοδύναμης πηγής πώλησης ή προμήθειας. Δηλαδή, εκμετάλλευση της οικονομικής εξάρτησης μιας επιχείρησης υπάρχει, όταν η μία επιχείρηση που θα πάψει να είναι πελάτης ή προμηθευτής της άλλης, δεν θα μπορεί πλέον να επιβιώσει στην αγορά. Σε περίπτωση παραβίασης του άρθρου αυτού, οποιοσδήποτε έχει έννομο συμφέρον μπορεί να αξιώσει άρον της παράβασης, παράλειψή της στο μέλλον και αποκατάσταση της ζημίας του, ενώ προβλέπεται πλέον και χρηματική ποινή από €5.000 μέχρι €50.000.

Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι το εν λόγω άρθρο ορθώς μεταφέρθηκε στο νόμο περί αθέμιτου ανταγωνισμού, αφού προστατεύει το ατομικό δικαίωμα (όποιου θίγεται) και όχι την ελεύθερη αγορά και τη σωστή λειτουργία του ανταγωνισμού προς όφελος γενικά του καταναλωτή, όπως ο Νόμος.

5. Ο προληπτικός έλεγχος συγκέντρωσης επιχειρήσεων από την Επιτροπή Ανταγωνισμού

Στο Νόμο προβλέπεται για πρώτη φορά ότι οι επιχειρήσεις που γνωστοποιούν τη συγκέντρωση τους στην EA μπορούν, κατά τη διάρκεια του ελέγχου, να τροποποιήσουν τους όρους της συγκέ-

νιρωσης, προκειμένου να καταστεί εφικτή η επιτυχής ολοκλήρωση αυτής. Την εν λόγω δυνατότητα έχουν οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις εντός προθεσμίας 15 ημερών από την ενημέρωσή τους για την έναρξη διαδικασίας πλήρους διερεύνησης της συγκέντρωσης.

6. Ποινικές κυρώσεις

Στο Νόμο προβλέπεται για πρώτη φορά ποινή στερητική της ελευθερίας, και μάλιστα φυλάκιον τουλάχιστον 6 μηνών, σε όποιον είτε ατομικά είτε ως εκπρόσωπος νομικού προσώπου προβαίνει σε σύμπραξη απαγορευμένη από το Νόμο ή τη Συνθήκη Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, η οποία (σύμπραξη) αφορά επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στο ίδιο επίπεδο ανταγωνισμού και περιορίζει την ανταγωνισμό στο επίπεδο αυτό. Περαιτέρω, ο νομοθέτης επαύξησε όλες τις επιβαλλόμενες ποινές.

Η επίταση των ποινικών κυρώσεων θα συνδράμει, κατά την κρίση του νομοθέτη, στην καλύτερη εφαρμογή του δικαίου του ελεύθερου ανταγωνισμού και στην εμπέδωση της νοοτροπίας ανταγωνισμού στην Ελλάδα. Ωστόσο, είναι απογοητευτικό να απαιτείται η ποινικοποίηση του ιδιωτικού δικαίου για να εξασφαλισθεί η ορθή εφαρμογή του και η συμμόρφωση των ποινών σε αυτό.

7. Ιοχύς των νέων διατάξεων

Καταρχήν, μετά τη θέση σε ιοχύ των διατάξεων του νέου νόμου, κάθε υπόθεση που εκκρεμεί ενώπιον της ΕΑ και για την οποία δεν έχει εκδοθεί απόφαση, διέπεται από τις διατάξεις αυτού. Αυτό, ωστόσο, δεν ιοχύει, κατ' εξαίρεση, για υποθέσεις που εκκρεμούν ενώπιον της ΕΑ και αφορούν την εκμετάλλευση της οικονομικής εξάρτησης, επί των οποίων εφαρμόζεται το καταργηθέν άρθρο 2α του Νόμου, όπως ήταν πριν από

την κατάργησή του.

Ακόμη, οι γνωστοποιήσεις συμπράξεων που έγιναν πριν τεθεί σε ιοχύ ο νέος νόμος ρυθμίζονται από τον τελευταίο. Όσον αφορά τις εκκρεμείς γνωστοποιήσεις συγκεντρώσεων, καταρχήν, εφαρμοστέος επ' αυτών είναι ο νέος νόμος. Όμως, όταν ο συνολικός κύκλος εργασιών όλων των επιχειρήσεων που συμμετέχουν στη συγκέντρωση ανέρχεται τουλάχιστον σε €150.000.000 στην παγκόσμια αγορά και τουλάχιστον 2 από τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις πραγματοποιούν (η καθεμία χωριστά) συνολικό κύκλο εργασιών άνω των €15.000.000 στην ελληνική αγορά, εξακολουθεί να εφαρμόζεται ο Νόμος όπως ίσχυε πριν από την αναθεώρησή του.

Ίδρυση & λειτουργία ιδιωτικών κολεγίων κατά το νόμο 3696/2008

Μανάλης Τρούλης

Ο πολυσυζητημένος νόμος 3696/2008 περί κολεγίων, ο οποίος τέθηκε σε ιοχύ την 25.08.2008, ενσωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη με υψηλές προσδοκίες για την αποτελεσματικότερη ρύθμιση της ιδιωτικής μεταλυκειακής εκπαίδευσης. Ενώ παλαιότερα, σύμφωνα και με το νομοθετικό διάταγμα 91/1935 και το νόμο 1966/1991, πλήθος ιδιωτικών επαγγελματικών σχολών λειτουργούσαν χωρίς κρατική άδεια και χωρίς κρατική εποπτεία υπό το γενικό τίτλο «Εργαστήρια Ελευθέρων Σπουδών», σήμερα, υπό το καθεστώς του νέου νόμου, απαιτείται κρατική άδεια τόσο για την ίδρυση όσο και για τη

λειτουργία κάθε ιδιωτικού φορέα μεταλυκειακής εκπαίδευσης. Ειδικότερα, με το νέο νόμο τίθενται για πρώτη φορά λεπτομερώς τα κριτήρια κι οι προϋποθέσεις για την αδειοδότηση των κολεγίων, ενώ ρητά προβλέπεται η σύσταση αρμόδιας διοικητικής αρχής, η οποία θα ασκεί εποπτεία επί της λειτουργίας τόσο των κολεγίων όσο και των εργαστηρίων ελευθέρων σπουδών.

1. Πεδίο εφαρμογής του νέου νόμου

Ο νέος νόμος προσδίδει ιδιαίτερη έμφαση στα κολέγια, καθώς μόνον αυτά μπορούν να παρέχουν υπηρεσίες εκπαίδευσης και κατάρτισης,

και μάλιστα εφόσον βρίσκονται σε σύμπραξη με αναγνωρισμένα εκπαιδευτικά ιδρύματα της αλλοδαπής. Η σύμπραξη αυτή μπορεί να φέρει τη νομική μορφή είτε της συμφωνίας πιστοποίησης («validation») είτε της δικαιόχρησης («franchising»). Αυτή η ρύθμιση είναι σύμφωνη με την Κοινοτική Οδηγία 2005/36 «Σχετικά με την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων», κατά την οποία αναγνώριση επαγγελματικών προσόντων μπορούν να διεκδικήσουν μόνον οι απόφοιτοι όσων κολεγίων συμπράπτουν με εκπαιδευτικό ίδρυμα κράτους – μέλους της Ευρωπαϊκής Κοινότητας κατά τρόπον ώστε οι βεβαιώσεις που χορηγούν να

αποτελούν τίτλο σπουδών του αλλοδαπού ιδρύματος. Είναι αξιοσημείωτο, ωστόσο, ότι οι βεβαιώσεις που χορηγούνται από τα κολέγια δεν είναι ισότιμες με τους τίτλους που χορηγούνται στο πλαίσιο του ελληνικού συστήματος κρατικής εκπαίδευσης (ΑΕΙ, ΤΕΙ). Αυτό σημαίνει ότι απαιτείται να θεομοθετηθεί με νέα ρύθμιση του Ελληνικού δικαίου με την Κοινοτική Οδηγία, ειδική διαδικασία εξετάσεων για την επαγγελματική ισοτιμία και τη χορήγηση άδειας για άσκηση επαγγέλματος στους αποφοίτους των κολεγίων.

2. Άδεια Ιδρυσης και Άδεια Λειτουργίας Κολεγίων

Στο νόμο εκτίθενται αναλυτικά τα κριτήρια για τη λήψη από το αιτούντος (φυσικό ή νομικό) πρόσωπο της άδειας ιδρυσης και της άδειας λειτουργίας κολεγίου. Ειδικότερα, για τη χορήγηση της άδειας λειτουργίας συνεκτιμώνται υποχρεωτικά από τον Υπουργό Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων οι κυριακές υποδομές, ο υλικοτεχνικός εξοπλισμός, η διοικητική στελέχωση, η πληρότητα του προγράμματος σπουδών, ο αριθμός και τα προσόντα των διδασκόντων και η οικονομική κατάσταση του αιτούντος. Περαιτέρω, υποχρεωτική έχει κριθεί και η παροχή εγγυήσεων για τη διασφάλιση της βιωσιμότητας του υποψήφιου κολεγίου, η οποία δίδεται υπό τη μορφή εγγυητικής επιστολής ύψους €500.000. Σημειωτέον ότι με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων ανακαλείται η άδεια ιδρυσης κολεγίου, εάν δεν ζητηθεί η άδεια λειτουργίας του

εντός δύο ημερολογιακών ετών από την ημερομηνία έκδοσης της άδειας ιδρυσης του.

3. Κρατική Εποπτεία επί των Κολεγίων

Στο νόμο προβλέπεται η σύσταση Γραφείου Κολεγίων εντός του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, το οποίο είναι αρμόδιο για τον έλεγχο της ιδρυσης και λειτουργίας των παρόχων υπηρεσιών εκπαίδευσης και κατάρτισης που υπάγονται στο νέο νόμο. Το εν λόγω Γραφείο είναι, επίσης, αρμόδιο για την τήρηση του Μητρώου των Κολεγίων που θα λάβουν την άδεια ιδρυσης και λειτουργίας κατά τους όρους του νόμου 3696/2008, καθώς επίσης για την τήρηση του ανιστοίχου Μητρώου Εργαστηρίων Ελευθέρων Σπουδών.

Η κρατική εποπτεία, όμως, δεν περιορίζεται μόνο στο ιδρυτικό στάδιο, αλλά συνεχίζεται καθ' όλη τη διάρκεια λειτουργίας του κολεγίου, με τη δυνατότητα ανανέωσης ή ανάκλησης της άδειας λειτουργίας του. Τα κολέγια είναι υποχρεωμένα να τηρούν βιβλία και αρχεία, στοιχεία των οποίων γνωστοποιούνται επισήμως στο Γραφείο Κολεγίων. Έτσι, το Γραφείο Κολεγίων εξετάζει τα στοιχεία και αποφαίνεται για τη συνδρομή ή μη των απαραίτητων προϋποθέσεων για την ανανέωση της άδειας λειτουργίας των κολεγίων.

4. Η Σύγκρουση Εθνικού και Κοινοτικού Δικαίου

Ο νέος νόμος 3696/2008 αποτελεί τον προπομπό της αναγκαίας αλλαγής του άρθρου 16 του Συντάγματος, το οποίο είναι πλέον ξεπερ-

ομένο και απαιτεί τουλάχιστον αναδιατύπωση, αν όχι ριζική αναθεώρηση. Ειδικότερα, το εν λόγω άρθρο κατοχυρώνει το χαρακτήρα των πανεπιστημίων ως νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου με πλήρη αυτοδιοίκηση κι εποπτεύομένων από το κράτος. Δηλαδή κατά το ελληνικό Σύνταγμα, τα Πανεπιστήμια είναι μόνο κρατικά ιδρύματα και δεν μπορούν σε καμία περίπτωση να είναι ιδιωτικές επιχειρήσεις, καθώς κατά την κρίση του Ελληνικού συνταγματικού νομοθέτη παραδείγματα είναι δημόσιο αγαθό και όχι αντικείμενο εμπορικής δραστηριότητας.

Ωστόσο, η νέα εκπαιδευτική πραγματικότητα, όπως έχει πλέον διαμορφωθεί στον ενιαίο ευρωπαϊκό χώρο, επιβάλλει την τροποποίηση του άρθρου 16 του Συντάγματος. Και τούτο διότι σε εκτέλεση και της Κοινοτικής Οδηγίας 2005/36 «Σχετικά με την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων»¹ είναι σύνθετες διάφορα ιδιωτικά πανεπιστήμια του εξωτερικού να δραστηριοποιούνται μέσω παραρτημάτων κι υποκαταστημάτων στην Ελλάδα. Περαιτέρω, το Δικαστήριο Ευρωπαϊκών Κοινότητων (ΔΕΚ) σε σειρά αποφάσεων του² αποφάνθηκε ότι ένα κράτος – μέλος οφείλει να αναγνωρίσει τα πανεπιστημιακά διπλώματα που χορηγούνται σε άλλο κράτος – μέλος, εφόσον τα δύο αυτά κράτη έχουν συνάψει συμφωνία για τη λειτουργία του ιδρύματος στο κράτος αναγνώρισης. Σημειώτεον ότι και η Ελλάδα έχει καταδικασθεί από το ΔΕΚ,³ διότι δεν είχε εναρμονίσει το εθνικό της δίκαιο με την (παλαιότερη) Κοινοτική Οδηγία 1989/48. Πιο συγκεκριμένα, το ΔΕΚ

¹ Η Οδηγία αυτή αντικατέστησε την Κοινοτική Οδηγία 1989/48 «Σχετικά με ένα γενικό σύστημα αναγνώρισης των διπλωμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ελάχιστης διάρκειας τριών ετών», την Οδηγία 1992/51 «Σχετικά με ένα δεύτερο γενικό σύστημα αναγνώρισης της επαγγελματικής εκπαίδευσης» και την Οδηγία 1999/42 «Για τη θέσπιση συστήματος αναγνώρισης των διπλωμάτων της γενικού συστήματος αναγνώρισης των διπλωμάτων», καθώς και σωρεία άλλων Οδηγιών σχετικά με το σύστημα αναγνώρισης οριομένων επαγγελματών, όπως οι ιατροί, νοοκόμοι κλπ.

² Ενδεικτικά σημειώνεται μόνον η πρώτη –ιστορική- απόφαση του ΔΕΚ για το θέμα: απόφαση C-153/02 της 10.01.2004, Valentina Neri κατά Ιταλίας.

³ ΔΕΚ, απόφαση C-274/05 της 23.10.2008 (Επιπροπή κατά Ελλάδας).

έκρινε ότι η Ελλάδα παραβιάζει τις υποχρεώσεις της ως κράτος – μέλος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, επειδή δεν αναγνωρίζει τα διπλώματα που κυρηγούνται από ιδιωτικά ιδρύματα – παραρτήματα άλλων κρατών – μελών που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα, αναθέτει σε ειδικό Συμβούλιο την αρμοδιότητα να εξετάζει εάν το αλλοδαπό εκπαιδευτικό ίδρυμα ανήκει στην τριτοβάθμια εκπαίδευση κι εάν οι απόφοιτοι του ιδρύματος αυτού διαθέτουν την απαραίτητη επαγγελματική πείρα, όταν η διάρκεια εκπαίδευσής τους υπολείπεται τουλάχιστον ένα έτος της διάρκειας των ελληνικών ιδρυμάτων και απαγορεύοντας τη μετάταξη σε κλάδο ανώτερης κατηγορίας στο δημόσιο τομέα λόγω μη αναγνώρισης της ισοδυναμίας του κυρηγούμενου τίτλου από κολέγιο με πανεπιστημιακό τίτλο.

Εποι, κατά το ΔΕΚ η αναγνώριση των πτυχίων των αλλοδαπών κολεγίων από το ελληνικό κράτος είναι υποχρεωτική και συνδέεται, μάλιστα, με την ελευθερία εγκατάστασης όπως κατοχυρώνεται στο άρθρο 43 της Συνθήκης Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Βέβαια, η ήδη από μακρό χρόνο λειτουργία ιδιωτικών κολεγίων στη χώρα μας ουδέποτε αλλοίωσε το δημόσιο, δωρεάν και κρατικό χαρακτήρα της ανώτατης και ανώτερης εκπαίδευσης. Αντιθέ-

τως, η ποιότητα κι επάρκεια των δημόσιων πανεπιστημάτων είναι εκείνα που μπορούν να αποδυναμώσουν την ίδρυση ιδιωτικών «πανεπιστημών» και όχι η συνταγματική απαγόρευση.

Σε συνέχεια των ανωτέρω, ο νόμος 3696/2008, αν και ιδιαιτέρως απαιτητικός ως προς τις προϋποθέσεις εφαρμογής του, επιδιώκει να εξασφαλίσει τη μέγιστη δυνατή ποιότητα της παρεχόμενης ιδιωτικής μεταλλυκειακής εκπαίδευσης από τους προβλεπόμενους στα άρθρα του φορείς. Παράλληλα, επαναλαμβάνει την αδυναμία των κολεγίων και των εργαστηρίων ελευθέρων οπουδών να κυρηγούν τίτλους ιούπιους με αυτούς των κρατικών σχολών ανώτερης και ανώτατης εκπαίδευσης. Περαιτέρω, απαγορεύει ρητά στα κολέγια να φέρουν στην επωνυμία τους τίτλο άλλον πλην του «Κολεγίου» και ιδίως οποιαδήποτε έννοια, προσιδίαζουσα σε Πανεπιστήμιο, Σχολή, Οργανισμό ή Ακαδημία. Για οποιαδήποτε παράβαση των διατάξεων του, ο νέος νόμος επιβάλλει και αυστηρότατα πρόστιμα, που ανάλογα με την περίπτωση ανέρχονται μέχρι του ποσού των €60.000.

5. Συμπερασματικές Σκέψεις

Παρά το γεγονός ότι ο νέος νόμος 3696/2008 περί κολεγίων υπερψηφίστηκε δημιουργώντας πολλές προσδοκίες, αποδεικνύεται ιδιαίτερα δυσλειτουργικός στην πράξη. Ενόψει της εφαρμογής του, η οποία είναι εκ των πραγμάτων δαπανηρή και χρονοβόρα, υπάρχουν κενά ως προς την πρακτική αντιμετώπιση ειδικότερων ζητημάτων που απορρέουν από τις διατάξεις του νόμου. Έτοι, μέχρι σήμερα καμία ουσιαστική αλλαγή δεν έχει επέλθει ως προς το καθεστώς της ιδιωτικής μεταλλυκειακής εκπαίδευσης. Ως εκ τούτου, η νομοθετική μεταρρύθμιση έχει ουντελεστεί, προς το παρόν, μόνο σε θεωρητικό επίπεδο, με τους αρμόδιους κρατικούς φορείς να αδυνατούν να δώσουν μία επαρκή απάντηση για το πότε αναμένεται έστω η πρώτη ουσιαστική μεταβολή στο χώρο της ιδιωτικής επαγγελματικής εκπαίδευσης.

Αύξηση Μετοχικού Κεφαλαίου ΑΕ

Κωνσταντίνος Θωμόπουλος

1. Εισαγωγικά

Το μετοχικό κεφαλαίο ως στοιχείο του καταστατικού μιας ανώνυμης εταιρείας αποτελεί ένα μέργεθος αμετάβλητο, είναι όμως πιθανό λόγω αναγκών της εταιρεί-

as να υποστεί μεταβολή (αύξηση ή μείωση),¹ τηρουμένων πάντα ορισμένων διαδικασιών, όπως προβλέπονται στο νόμο 2190/1920 «Περί Ανωνύμων Εταιρειών» και στο καταστατικό αυτής.

Η αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου αποτελεί το βασικότερο τρόπο χρηματοδότησης της εταιρείας. Και τούτο διότι εισέρχονται νέα κεφαλαία σε αυτήν, με αποτέλεσμα να αυξάνεται ισόποσα και η

¹ Το μετοχικό κεφάλαιο είναι το σταθερό ποσό που σημειώνεται στο καταστατικό της εταιρείας και για τη μεταβολή του απαιτείται τροποποίηση του καταστατικού. Αντίθετα, η εταιρική περιουσία είναι το ποσό που όντως υπάρχει στο ταμείο της εταιρείας. Έτοι, κατά την έναρξη της δραστηριότητας της εταιρείας η περιουσία της ισούται με το μετοχικό της κεφάλαιο, αλλά κατά τη λειτουργία της η ταύτιση των δύο μεγεθών θα αποτελεί σπάνιο και τυχαίο γεγονός.

εταιρική περιουσία κι έτοι να ενισχύεται η φερεγγυότητα της εταιρείας, αφού η υπέγκυα στους δανειστές περιουσία της είναι πλέον μεγαλύτερη. Η εταιρεία είναι ελεύθερη να αυξήσει το μετοχικό κεφάλαιο, με μόνους περιορισμούς αυτούς που ενδεχομένως θέτει το καταστατικό της.

2. Είδη και Διακρίσεις της Αύξησης

Η αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου διακρίνεται, πρώτιστα, σε πραγματική και σε ονομασική. Πιο συγκεκριμένα, πραγματική είναι όταν σημειώνεται παράλληλα ισόποση αύξηση της εταιρικής περιουσίας, ενώ ονομασική, όταν η αύξηση λαμβάνει χώρα μόνον ως λογιστικό μέγεθος χωρίς την παράλληλη αύξηση της εταιρικής περιουσίας. Η πραγματική αύξηση διακρίνεται, περαιτέρω, σε τακτική και έκτακτη.

2.1. Τακτική αύξηση (από την καταστατική γενική συνέλευση)

Η καταστατική γενική συνέλευση είναι υπεύθυνη για τη λήψη απόφασης αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου με σχετική τροποποίηση του καταστατικού της εταιρείας. Εάν υπάρχουν προνομιούχοι μέτοχοι, απαιτείται και απόφαση της δικής τους συνέλευσης για την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου. Στο περιεχόμενο της απόφασης, που υποβάλλεται στις διατυπώσεις δημοσιότητας του άρθρου 7 του νόμου 2190/1920,² πρέπει να μνημονεύεται το ποσό της αύξησης, το νέο κεφάλαιο, ο αριθμός, το είδος, η ονομασική αξία, η τιμή έκδοσης και ο συνολικός αριθμός των μετοχών της εταιρείας, καθώς και η προθεομία

καταβολής και κάλυψης τους.

Η αύξηση ως τροποποίηση του καταστατικού επέρχεται με την τήρηση των διατυπώσεων δημοσιότητας (καταχώρηση στο Μητρώο Ανωνύμων Εταιρειών της οικείας Νομαρχίας) και ολοκληρώνεται με την κάλυψη και την καταβολή του νέου κεφαλαίου, καθώς σε διαφορετική περίπτωση ο νομάρχης μπορεί να ανακαλέσει την απόφασή του.

Η κάλυψη μπορεί να γίνει και με εισφορές σε είδος, οι οποίες, όμως, πρέπει να αποτιμηθούν από την ειδική επιτροπή του άρθρου 9 του νόμου 2190/1920.

Η αύξηση συνίσταται σε έκδοση νέων μετοχών ή, εφόσον συμφωνίσουν όλοι οι μέτοχοι, και σε αύξηση της ονομασικής αξίας των παλαιών μετοχών. Στην περίπτωση της έκδοσης νέων μετοχών η κάλυψη γίνεται είτε από τους παλαιούς μετόχους με αγορά των νέων μετοχών είτε με δημόσια προσφορά. Η τιμή αυτών των νέων μετοχών μπορεί να είναι ίση ή μεγαλύτερη (όχι όμως μικρότερη) «από το άριτο», δηλαδή απαγορεύεται η έκδοση μετοχών σε τιμή κατώτερη από την ονομασική τους αξία (άρθρο 14 παράγραφος 2 νόμου 2190/1920).³ Επίσης, η τιμή των νέων μετοχών μπορεί να είναι διαφορετική από την τιμή των παλαιών, αλλά σε κάθε περίπτωση μετοχές της ίδιας σειράς έκδοσης έχουν την ίδια τιμή.

2.2. Έκτακτη αύξηση

Βασικό γνώρισμα της έκτακτης αύξησης μετοχικού κεφαλαίου είναι ότι για την πραγματοποίησή της δεν χρειάζεται τροποποίηση

του καταστατικού της εταιρείας. Αρρόδιο όργανο για να αποφασίσει τη συγκεκριμένη αύξηση είναι είτε η γενική συνέλευση των μετόχων με τη συνήθη απαρτία και πλειοψηφία είτε το διοικητικό συμβούλιο της εταιρείας. Τα όργανα αυτά έχουν δοτή εξουσία, η οποία για τη συνήθη γενική συνέλευση πηγάζει από διάταξη του καταστατικού, ενώ για το διοικητικό συμβούλιο είτε από την απόφαση της καταστατικής γενικής συνέλευσης.

2.2.1. Με απόφαση συνήθους γενικής συνέλευσης

Η εξουσία της συνήθους γενικής συνέλευσης προβλέπεται είτε στο αρχικό καταστατικό της εταιρείας είτε σε άρθρο που προστέθηκε σε αυτό κατόπιν τροποποίησή του. Η εξουσία αυτή έχει πενταετή διάρκεια και δεν επιτρέπεται να ανανεωθεί με τροποποίηση του καταστατικού. Η συνήθη γενική συνέλευση μπορεί να αυξήσει το μετοχικό κεφάλαιο της εταιρείας μέχρι το πενταπλάσιο του αρχικώς καταβληθέντος μετοχικού κεφαλαίου. Στην έκτακτη αύξηση μετοχικού κεφαλαίου δεν απαιτείται εγκριτική απόφαση του νομάρχη, ο οποίος απλώς ελέγχει την απόφαση προς τήρηση των διαδικασιών δημοσίευσης.⁴ Σε περίπτωση καταβολής με εισφορές σε είδος, αυτές θα πρέπει να αποτιμηθούν από την επιτροπή του άρθρου 9 του νόμου 2190/1920.

2.2.2. Με απόφαση διοικητικού συμβουλίου

Η εξουσία του διοικητικού συμβουλίου για αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου προκύπτει είτε

² Δηλαδή η εν λόγω απόφαση της καταστατικής γενικής συνέλευσης καταχωρείται στο Μητρώο Ανωνύμων Εταιρειών (MAE) και δημοσιεύεται σχετική ανακοίνωση του νομάρχη στο Τεύχος Ανωνύμων Εταιρειών και Εταιρειών Περιορισμένης Ευθύνης της εφημερίδας της Κυβερνήσεως - ΦΕΚ (ΤΑΕ και ΕΠΕ).

³ Και τούτο διότι η έκδοση μετοχών σε τιμή κατώτερη από την ονομασική τους αξία θα συνεπαγόταν ότι το μετοχικό κεφάλαιο είναι μικρότερο από την εταιρική περιουσία, γεγονός που δεν θα εξασφάλιζε τη φερεγγυότητα της εταιρείας έναντι των δανειστών της.

⁴ Καταχώριση στο MAE και δημοσίευση στο ΦΕΚ (ΤΑΕ και ΕΠΕ).

από διάταξη του καταστατικού είτε από απόφαση της καταστατικής γενικής συνέλευσης, που υπόκειται στις διατυπώσεις δημοσιότητας του άρθρου 7 του νόμου 2190/1920. Σε κάθε περίπτωση η εξουσία έχει πενταετή διάρκεια. Για να είναι έγκυρη η απόφαση της αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου πρέπει να ληφθεί με πλειοψηφία των 2/3 του συνόλου των μελών του διοικητικού συμβουλίου.

Η εξουσία των εταιρικών οργάνων δεν καταλύει τη μεταξύ τους σχέση, δηλαδή η απόφαση της συνήθους γενικής συνέλευσης για αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου δεν αναφέρει τη δυνατότητα του διοικητικού συμβουλίου να αποφασίσει το ίδιο. Τόσο η απόφαση της συνήθους γενικής συνέλευσης όσο και αυτή του διοικητικού συμβουλίου θα πρέπει να περιέχει το ποσό της αύξησης, τον αριθμό, το είδος των μετοχών, την ονομαστική αξία, την τιμή έκδοσης των μετοχών και την προθεσμία καταβολής και κάλυψή τους. Τα δυο ανωτέρω εταιρικά όργανα έχουν τη δυνατότητα να ασκήσουν την εξουσία τους είτε εφάπαξ είτε περισσότερες φορές, με την προϋπόθεση ότι το συνολικό πόσο των αυξήσεων δεν θα υπερβεί το ποσοτικό και χρονικό όριο που θέτει ο νόμος.

3. Καταβολή του μετοχικού κεφαλαίου

Στην αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου μιας ανώνυμης εταιρείας, η καταβολή μπορεί να είναι άμεση ή τημπατική.

3.1. Άμεση καταβολή

Η καταβολή ολόκληρου του ποσού πρέπει να πραγματοποιηθεί σε χρονικό διάστημα 1 έως 4 μηνών από την απόφαση της γενικής συνέλευσης. Σε περίπτωση αύξησης με απόφαση του διοικητικού συμβουλίου, το διάστημα αυτό παρατείνεται κατά 1 μήνα. Οι

εισφορές για την κάλυψη του μετοχικού κεφαλαίου γίνονται σε τραπεζικό λογαριασμό στο όνομα της εταιρείας.

Το διοικητικό συμβούλιο υποχρεούται σε διάστημα 1 μήνα από την ημερομηνία λήξης της καταβολής να την πιστοποίησει και σε διάστημα 20 ημερών από την ημερομηνία λήξης της προθεσμίας πιστοποίησης να υποβάλει στο νομάρχη το πρακτικό για την πιστοποίηση. Εάν οι δυο προαναφερθείσες πράξεις δεν λάβουν χώρα, ο νομάρχης είναι υποχρεωμένος να ανακαλέσει την εγκριτική της αύξησης απόφαση. Ωστόσο, σε κάθε περίπτωση εάν το κεφάλαιο καταβληθεί, έστω κι εκπρόθεομα, και το σχετικό πρακτικό υποβληθεί, δεν υφίσταται πλέον λόγος ανάκλησης της εγκριτικής απόφασης.

3.2. Τημπατική καταβολή

Η καταβολή του κεφαλαίου σε δόσεις γίνεται μόνο στις περιπτώσεις χρηματικής κάλυψης, δηλαδή μόνο στην περίπτωση που δεν περιλαμβάνονται εισφορές σε είδος, κι εφόσον υπάρχει σχετική πρόβλεψη στο καταστατικό της εταιρείας. Η πρώτη δόση πρέπει να καταβληθεί μέσα σε διάστημα 1 μέχρι 4 μηνών από την απόφαση της γενικής συνέλευσης για τροποποίηση του καταστατικού της εταιρείας. Με απόφαση του διοικητικού συμβουλίου το ως άνω χρονικό διάστημα μπορεί να παραταθεί κατά 1 μήνα. Η πρώτη δόση θα ισούται με το 1/4 της ονομαστικής αξίας κάθε μετοχής και πάντως δεν θα είναι μικρότερη από €0,30. Η καταβολή των οφειλόμενων εισφορών πρέπει να ολοκληρωθεί μέσα σε χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τα 5 έτη από την απόφαση για την αύξηση. Στην περίπτωση κατά την οποία στο καταστατικό της εταιρείας δεν προβλέπεται ο χρόνος καταβολής των επόμενων δόσεων δύναται να ορισθεί με απόφαση

της γενικής συνέλευσης ή του διοικητικού συμβουλίου, εφόσον αυτό προβλέπεται στο καταστατικό.

Στην τημπατική αύξηση κεφαλαίου οι μετοχές είναι ονομαστικές μέχρι να εξοφληθούν, ώστε η εταιρεία να έχει πλήρη γνώση σχετικά με τα πρόσωπα που της οφείλουν την εισφορά. Επίσης, στο πίσω μέρος του σώματος της μετοχής αναγράφονται οι διατάξεις του νόμου και του καταστατικού που αφορούν στην τημπατική καταβολή, ώστε οι νέοι κάτοχοι να γνωρίζουν τις υποχρεώσεις τους.

Εργαζόμενοι σε Ξενοδοχειακές Επιχειρήσεις Εποχιακής Λειτουργίας

Μαργαρίτα Μάτων, LL.M (Angers)

Το καθεστώς των εργαζομένων σε ξενοδοχειακές επιχειρήσεις που λειτουργούν μέχρι εννέα (9) μήνες εποίσιως (ξενοδοχειακές επιχειρήσεις εποχιακής λειτουργίας), διέπεται από ειδικές διατάξεις που καθορίζουν τους ειδικότερους όρους εργασίας τους, δηλαδή τις αποδοχές, τα επιδόματα, τις συνθήκες πρόσληψης και καταγγελίας της σύμβασής τους. Ειδικότερα, οι όροι απασχόλησης των εργαζομένων σε ξενοδοχειακές επιχειρήσεις εποχιακής λειτουργίας ρυθμίζονται από τις ακόλουθες πηγές:

- ▶ Το άρθρο 8 του νόμου 1346/1983 για τους εργαζομένους σε ξενοδοχειακές επιχειρήσεις.
- ▶ Τις Συλλογικές Συμβάσεις Εργασίας των εργαζομένων στις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις όλως της χώρας.
- ▶ Την Κωδικοποίηση Διατάξεων (Συλλογικών Συμβάσεων Εργασίας & Διαιτηκών Αποφάσεων) των ξενοδοχοϋπαλλήλων όλως της χώρας.
- ▶ Το νόμο 2112/1920 περί καταγγελίας συμβάσεων εργασίας ιδιωτικών υπαλλήλων.
- ▶ Τις αποφάσεις των δικαστηρίων.

1. Κατηγορίες ξενοδοχοϋπαλλήλων που εμπίπτουν στις ως άνω ρυθμιστικές διατάξεις

Οι ξενοδοχοϋπάλληλοι κατατάσσονται βάσει της ειδικότητάς τους στις εξής 4 κατηγορίες:

- **Κατηγορία Α'**: Υπάλληλος υποδοχής (ρεσεψιονίστ), μαγιτρ, υπομαίτρ (κάπταιν), θυρωρός Α', υυχιοθυρωρός Α', μπουφετζής Α', προϊστάμενος υπνοδωματίων και κοινοχρή-

στων χώρων και μάγειρας Α'.

- **Κατηγορία Β'**: Προϊστάμενος πλυντηρίου και λινοθήκης, βοηθός υποδοχής, θυρωρός Β', σερβιτόρος τραπεζαρίας - σαλονιού ή ορόφων (Θαλαμπόλος), μπάρμαν ή μπαρμέντ, ασημοκέρης και μάγειρας Β'. Επίσης, οι τηλεφωνητές ή οι ελεγκτές, με την προϋπόθεση ότι θα προτιμήσουν να υπαχθούν στην Συλλογική Σύμβαση Εργασίας των εργαζομένων σε ξενοδοχειακές επιχειρήσεις.
- **Κατηγορία Γ'**: Βοηθός σερβιτόρου, οροφοκόμος (βαλές), θυρωρός υπηρεσίας, βοηθός θυρωρείου ή μπουφέ ή εσιατορίου ή μπαρ ή λινοθήκης, γκρουμ, εξωτερικός θυρωρός, λινοθηκάριος και βουτηριέρης, εφόσον δεν καλύπτονται από άλλη συλλογική σύμβαση ή διαιτητική απόφαση, μάγειρας Γ' και καμαριέρης/καμαριέρα.
- **Κατηγορία Δ'**: Πλύντρια, οιδερώτρια, καθαρίστρια κοινοχρήστων χώρων, μοδίστρα, μανταρίστρα, λαντζέρης, λουτρονόμιος, προϊστάμενος και βοηθός ιατρείου.

2. Βασικοί μισθοί και ημερομίσθια

Οι βασικοί μινιαίοι μισθοί των εργαζομένων που υπάγονται στη Συλλογική Σύμβαση Εργασίας, όπως είχαν διαμορφωθεί στις 30.06.2009, αυξήθηκαν από 01.07.2009, κατά ποσοστό 3,9%, και διαμορφώθηκαν τελικά ως εξής:

- Κατηγορία Α': €947,96
- Κατηγορία Β': €927,96
- Κατηγορία Γ': €909,57
- Κατηγορία Δ': €869,22

Κατά το ίδιο ποσοστό και κατά τις

ίδιες πιο πάνω ημερομηνίες αυξήθηκε και το ημερομίσθιο των εκτάκτων προολαμβανόμενων, το οποίο διαμορφώθηκε ως εξής:

- Σερβιτόροι: €68,10
- Βοηθοί Σερβιτόρων: €59,57

Στο ως άνω ημερομίσθιο, το οποίο καταβάλλεται στους δικαιούχους για την απασχόληση τους μέχρι 8 ώρες, συμπεριλαμβάνονται οι προσαυξήσεις για εργασία κατά τις Κυριακές κι εορτές καθώς και για εργασία κατά τις νυχτερινές ώρες.

3. Φύση της σύμβασης εργασίας των εργαζομένων σε ξενοδοχειακές επιχειρήσεις εποχιακής λειτουργίας και όροι επαναπρόσληψής τους

Η εργασιακή σύμβαση των εργαζομένων σε ξενοδοχειακές επιχειρήσεις εποχιακής λειτουργίας έχει κριθεί ως ιδιόρρυθμη σύμβαση ορισμένου χρόνου, η οποία λύεται με το πέρας της προβλεπόμενης διάρκειάς της. Ωστόσο, η εν λόγω εργασιακή σύμβαση, σε αντίθεση με τις κοινές συμβάσεις ορισμένου χρόνου, παρέχει στον εργαζόμενο δικαίωμα επαναπρόσληψής του, μετά το πέρας του ορισμένου χρόνου για τον οποίο προσλήφθηκε, υπό τους ειδικότερους όρους και τις προϋποθέσεις του νόμου. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το άρθρο 8 του νόμου 1346/1983, ο εργοδότης υποχρεούται να επαναπροσλαμβάνει συνολικά τον ίδιο αριθμό εργαζομένων που είχε κατά μέσο όρο τις δύο προηγούμενες περιόδους εργασίας και κατά προύμπον αυτούς που εργάζονταν κατά την τελευταία περίοδο.

Η επαναπρόσληψη θα πρέπει να

γίνεται σταδιακά και σύμφωνα με τους εξής όρους:

- α) με τη συμπλήρωση του 20% της πληρότητας, θα επαναπροσλαμβάνεται το 1/3 τουλάχιστον των εργαζομένων,
- β) με τη συμπλήρωση του 50% της πληρότητας, θα επαναπροσλαμβάνονται τα 2/3 τουλάχιστον των εργαζομένων,
- γ) με τη συμπλήρωση του 80% της πληρότητας, θα επαναπροσλαμβάνεται το σύνολο του προσωπικού.

Η υποχρέωση επαναπρόσληψης βαρύνει τον εργοδότη, υπό την προϋπόθεση ότι ο εργαζόμενος τού έχει κοινοποίησε έγγραφη ειδοποίηση ότι επιθυμεί να απασχοληθεί κατά την προσεχή περίοδο και τούτο, το αργότερο μέχρι την 30^η Ιανουαρίου εκάστου έτους. Η ειδοποίηση πρέπει να γίνει μέσω της οικείας οργάνωσης του εργαζομένου και με κάθε πρόσφορο μέσο (nλεκτρονικό ταχυδρομείο, φαξ, κατάθεση συστημένης επιστολής στο ταχυδρομείο).

Σύμφωνα με την κρατούσα στη νομολογία άποψη,¹ με μόνη την άσκηση του εν λόγω δικαιώματος από τον εργαζόμενο κι εφόσον συντρέχουν οι ως άνω, κατά το άρθρο 8 του νόμου 1346/1983, προϋποθέσεις πληρότητας, καταρτίζεται νέα σύμβαση εργασίας για την προσεχή περίοδο. Ως εκ τούτου, ο εργοδότης υποχρεούται να επαναπασχολήσει τον εργαζόμενο κατά τη νέα αυτή περίοδο, διαφορετικά περιέρχεται σε υπερημερία αποδοχής (υπερημερία δανειστή) και οφείλει να καταβάλει στον εργαζόμενο επιπρόσθετες αποδοχές (υπερημερίας). Στο πλαίσιο αυτό, η επανασύσταση της εργασιακής σχέσης είναι υποχρεωτική για τον εργοδότη, εφόσον ο εργαζόμενος ασκεί νόμιμα κι εμπρόθεσμα το εν λόγω δικαίωμά του.

Εφόσον συντρέχουν οι νόμιμες

προϋποθέσεις επαναπρόσληψης, η επιχείρηση υποχρεούται να απασχολήσει τον εργαζόμενο από τη 10^η Ιουνίου, εκτός αν πρόκειται για τις περιοχές της Κρήτης, της Ρόδου και της Κέρκυρας, οπότε η έναρξη της απασχόλησης θα πρέπει να γίνει από την 25^η Μαΐου και από τη 15^η Ιουνίου, εφόσον πρόκειται για λουτροπόλεις.

Εάν ο εργαζόμενος κληθεί από την επιχείρηση να αναλάβει υπηρεσία και δεν την αναλάβει αδικαιολόγητα εντός πενθημέρου, το δικαίωμα επαναπρόσληψης του ξένεται.

4. Καταγγελία της σύμβασης εργασίας των εργαζομένων σε ξενοδοχειακές επιχειρήσεις εποχιακής λειτουργίας

Σε περίπτωση που ο εργοδότης δεν επιθυμεί να επαναπροσλάβει έναν ή περισσότερους εργαζόμενους υποχρεούται να καταγγείλει την εργασιακή τους σύμβαση, σύμφωνα με τους όρους του νόμου 2112/1920, δηλαδή με έγγραφη προειδοποίηση και καταβολή της νόμιμης αποζημίωσης ανάλογα με το χρόνο προϋπηρεσίας του μισθωτού. Η ίδια υποχρέωση τίρπονται των όρων του νόμου 2112/1920 περί καταγγελίας συμβάσεων εργασίας ιδιωτικών υπαλλήλων βαρύνει τον εργοδότη και στην περίπτωση που επιθυμεί να απολύσει τον εργαζόμενο κατά τη διάρκεια της λειτουργίας του ξενοδοχείου. Η καταγγελία της εργασιακής σύμβασης από τον εργοδότη κατά την περίοδο της εργασίας έχει ως αποτέλεσμα τη λύση της εργασιακής σχέσης, ενώ κατά τη νεκρή περίοδο την κατάλυση του δικαιώματος επαναπρόσληψης.

Για την επιμέτρηση του ύψους της αποζημίωσης που δικαιούται ο μισθωτός σε περίπτωση καταγγελίας της σύμβασής του από τον εργοδότη λαμβάνεται υπόψη και ο χρόνος της μη απασχόλησης του στο ξενοδοχείο, δηλαδή η

νεκρή περίοδος. Ως χρόνος έναρξης της εργασιακής σχέσης και χρονική αφετηρία για τον υπολογισμό της προϋπηρεσίας του εργαζόμενου θεωρείται ο χρόνος πρόσληψής του στο ξενοδοχείο, ανεξαρτήτως τυχόν μεταβολής του προσώπου του εργοδότη που εκμεταλλεύεται τη συγκεκριμένη ξενοδοχειακή μονάδα.

5. Ειδικά προνόμια των εργαζομένων σε ξενοδοχειακές επιχειρήσεις εποχιακής λειτουργίας

Σύμφωνα με τις Συλλογικές Συμβάσεις Εργασίας και την Κωδικοποίηση Διαιτάξεων των Ξενοδοχοϋπαλλήλων, οι εργαζόμενοι σε ξενοδοχειακές επιχειρήσεις απολαμβάνουν, μεταξύ άλλων, τα κάτωθι προνόμια:

5.1. Επίδομα προϋπηρεσίας: Το επίδομα αυτό, όπως διαιροφώθηκε στις 30.06.2009, αυξήθηκε από 01.07.2009 κατά ποσοστό 3,9% και ανέρχεται πλέον σε €5,49.

5.2. Επίδομα τροφής: Οι ξενοδοχειακές επιχειρήσεις, εντός των οποίων λειτουργεί εστιατόριο, υποχρεούνται να παρέχουν τροφή σε όσους από το προσωπικό το επιθυμούν, εκπιπτόμενου σε αυτή την περίπτωση ποσοστού 2% επί των βασικών μηνιάων μισθών. Σε περίπτωση που η ξενοδοχειακή επιχείρηση δεν επιθυμεί να παρέχει τροφή σε εργαζόμενο που έχει υποβάλει σχετική έγγραφη αίτηση, τότε υποχρεούνται να καταβάλει σε αυτόν ποσοστό 10% επί των ως άνω βασικών μηνιάων μισθών.

5.3. Παροχή έκπτωσης στις τιμές των ξενοδοχείων: Με την επίδειξη του επαγγελματικού τους βιβλιαρίου ή της επαγγελματικής τους ταυτότητας ή άλλως με την επίδειξη του ασφαλιστικού τους βιβλιαρίου συνοδευόμενου από σχετική βεβαίωση του εργοδότη τους, οι ξενοδοχοϋπαλλήλοι όλοι της χώρας δικαιούνται έκπτωσης 30% στις καθοριζόμενες τιμές

¹ Άρειος Πάγος 14/2000, Εφετείο Αθηνών 5941/2004, Εφετείο Δωδεκανήσων 185/2004.

των ξενοδοχείων όλων των κατηγοριών σε ολόκληρη την επικράτεια.

5.4. Επίδομα οικογενειακών βαρών της τάξεως του 10%.

5.5. Επίδομα τουριστικής εκπαίδευσης ποσοστού ανάλογου με τις οπουδές κάθε εργαζομένου.

5.6. Μηνιαίο επίδομα εποχιακής απασχόλησης ποσοστού 10%.

5.7. Επίδομα στολής ποσοστού 10% ή παροχή στολής:

Το επίδομα αυτό χορηγείται από ξενοδοχεία πολυτελείας ή Α' Τάξεως, που εφαρμόζουν το σύστημα της εν στολήν υπηρεσίας.

5.8. Επίδομα ανθυγεινής εργασίας

χορηγούμενο σε ορισμένες κατηγορίες ξενοδοχοϋπαλλήλων (μάγειροι, λουτρονόμοι, καμαριέρες, καθαριστές κοινόχρηστων χώρων, εργαζόμενοι στα πλυντήρια).

5.9. Επίδομα ύπνου: Για τους εργαζόμενους σε ξενοδοχεία εκτός πόλεων και κωμοπόλεων, οι οποίοι επιθυμούν τη διαμονή τους εντός του ξενοδοχείου, ο εργοδότης δικαιούται να εκπίπτει ποσοστό 7% επί των βασικών μισθών.

5.10. Προσαυξήσεις: Πέραν των βασικών μηνιαίων αποδοχών τους, χορηγούνται στους ξενοδοχοϋπαλλήλους ποσοστιαίς προσαυξήσεις για την εργασία τους τις Κυριακές, τις νυχτερινές ώρες ή τις αργίες, στις οποίες προστίθεται και η Πρωτοχρονιά.

5.11. Ετήσια άδεια με αποδοχές: Οι εργαζόμενοι σε ξενοδοχειακές επιχειρήσεις εποχιακής λειτουργίας που έχουν συμπληρώσει 10ετία στον ίδιο εργοδότη ή 12ετία σε οποιονδήποτε εργοδότη, δικαιούνται άδεια εργασίας 2,5

ημερών για κάθε μήνα εργασίας κατά την ίδια περίοδο εποχιακής απασχόλησης, καθώς και επίδομα αδείας 2,5 ημερών για κάθε μήνα εργασίας κατά την ίδια περίοδο εποχιακής απασχόλησης, το οποίο μπορεί να ανέλθει μέχρι και μισό μηνιαίο μισθό.

5.12. Άδεια μπρότιτας: Η συνολική άδεια μπρότιτας ανέρχεται σε 17 εβδομάδες, εκ των οποίων οι 8 εβδομάδες θα χορηγούνται πριν από την πιθανολογούμενη ημερομηνία του τοκετού και οι υπόλοιπες 9 εβδομάδες μετά τον τοκετό.

5.13. Άδεια γάμου: Η άδεια αυτή ανέρχεται σε 6 εργάσιμες ημέρες για τους εργαζόμενους σε εξαήμερη βάση και σε 5 εργάσιμες ημέρες για τους εργαζόμενους σε πενθήμερη βάση.

Διάκριση Σύμβασης Έργου & Σύμβασης Εξαρτημένης Εργασίας

Νίκος Σεβαστάκης

1. Εννοιολογικός Ορισμός των Δύο Συμβάσεων

Η διάκριση μεταξύ σύμβασης έργου και σύμβασης εξαρτημένης εργασίας αποτελεί έναν από τους βασικούς εννοιολογικούς διαχωρισμούς του εργασικού δικαίου, που δεν έχει τόσο θεωρητικό όσο κυρίως πρακτικό ενδιαφέρον. Το περιεχόμενο της σύμβασης έργου είναι η παροχή από τον ένα συμβαλλόμενο («εργολάβο») στον άλλο («εργοδότη») ενός έργου, δηλαδή του αποτελέσματος ορισμένης δραστηριότητας, με αντάλλαγμα την καταβολή ορισμένης αμοιβής. Με τη σύμβαση εργασίας, από την άλλη, ο ένας συμβαλλόμενος («εργαζόμενος») έχει υποχρέωση να παράσχει την εργασία του στον άλλο (τον «εργοδότη») για ορισμένο ή αόριστο χρόνο και ως αντάλλαγμα λαμβάνει ορισμένο

«μισθό».

2. Διαφορετικό Αντικείμενο των Δύο Συμβάσεων – Το Διευθυντικό Δικαίωμα

Η κύρια διαφοροποίηση των δυο συμβατικών μορφών έγκειται στο γεγονός ότι αντικείμενο της σύμβασης εξαρτημένης εργασίας είναι η παροχή ορισμένης εργασίας ανεξάρτητα από το αποτέλεσμα αυτής, ενώ στη σύμβαση έργου εστιάζουμε στο έργο ως αποτέλεσμα της εργασίας άσχετα από την ίδια την εργασία.

Ως εκ τούτου, οι ειδικότεροι όροι της εργασίας στη σύμβαση έργου (η ποσότητα, το είδος, ο χρόνος, ο τόπος) λειτουργούν στο πλαίσιο της προσωπικής ευθύνης αυτού που οφείλει το αποτέλεσμα της εργασίας. Δηλαδή, ο εργολάβος αναλαμβάνει την πρωτοβουλία να

καθορίσει πώς θα διαθέσει το χρόνο του, ποιος θα είναι ο τόπος που θα λάβει χώρα η εργασία και ποιες μεθόδους θα χρησιμοποιήσει για να φθάσει στο επιδιωκόμενο αποτέλεσμα. Αντίθετα, σύμβαση εξαρτημένης εργασίας υπάρχει, όταν οι συμβαλλόμενοι αποβλέπουν στην παροχή εργασίας από τον εργαζόμενο, την οποίας οι όροι (ωράριο, τόπος, τρόπος παροχής) έχουν αναλυτικά συμφωνηθεί. Μάλιστα, στην τελευταία σύμβαση, ο εργοδότης παρέχει δεομετικές οδηγίες στον εργαζόμενο σχετικά με τον τρόπο, τον τόπο και το χρόνο της παροχής της εργασίας και ο μισθωτός δέχεται και την άσκηση ελέγχου για τη διαπίστωση της συμμόρφωσής του προς αυτές.

Στην πράξη, βέβαια, εντοπίζονται περιπτώσεις όπου τα όρια μεταξύ

των δύο συμβάσεων είναι δυσδιάκριτα. Χαρακτηριστικό είναι π.χ. ότι όταν κάποιος αναλαμβάνει να επιδιορθώσει ένα αυτοκίνητο πρόκειται για σύμβαση έργου, ενώ εάν κάποιος απασχολείται συνεχώς σε ένα συνεργείο ως μηχανικός αυτοκίνητων, η συγκεκριμένη σχέση χαρακτηρίζεται ως σύμβαση εργασίας. Ωστόσο, μπορεί να υπάρξει και παράλληλη λειτουργία των δύο έννομων σχέσεων. Ενδεικτικά ομειώνεται η υπ' αριθμόν 868/1989 απόφαση του Αρείου Πάγου, η οποία αφορούσε σε εργαζόμενο σε ασφαλιστική εταιρεία. Πιο συγκεκριμένα, ένας υπάλληλος ασφαλιστικής εταιρείας, τελών υπό καθεστώς εξαρτημένης εργασίας με αυτήν, συνήψε με την ίδια εταιρεία μια δεύτερη σύμβαση, με την οποία ανέλαβε την υποχρέωση να βρίσκει, επιλέγει, εκπαιδεύει και παρακολουθεί ασφαλιστικούς διαμεσολαβητές για την εταιρεία. Δηλαδή ο υπάλληλος ταυτόχρονα με την εξαρτημένη εργασία του στην ασφαλιστική εταιρεία λειτουργούσε και ως εργολάβος με σύμβαση έργου.

3. Μη Εφαρμογή της Εργατικής Νομοθεσίας στη Σύμβαση Έργου

Το γεγονός ότι από τη σύμβαση έργου ελλείπει το στοιχείο της εξάρτησης μεταξύ των συμβαλλομένων συνεπάγεται ότι δεν υπάρχει και η συνδεόμενη με αυτό ανάγκη προστασίας του προσώπου που έχει αναλάβει την εκτέλεση του έργου. Ως εκ τούτου, η εργατική νομοθεσία δεν τωχάνει εφαρμογής, και μάλιστα όχι μόνο ευθέως, αλλά ούτε και αναλογικά.

4. Αροιβίη – Μισθός

Όσον αφορά το καταβληθέν αντάλλαγμα σε καθημία εκ των ανωτέρω δύο συμβάσεων, ομειώνεται ότι υπάρχει διαφοροποίηση ως προς τον υπολογισμό των τόκων. Ειδικότερα, στη σύμβαση έργου το κομμάτι της αροιβίης που έχει συμφωνηθεί σε χρήμα και πιστώθηκε είναι τοκοφόρο από την παράδοσή του έργου, ενώ στη

σύμβαση εργασίας ο απαιτητός μισθός του εργαζομένου φέρει τόκο υπερημερίας ή νόμιμο τόκο, μόνον εφόσον ο τελευταίος ζητηθεί. Περαιτέρω, στη σύμβαση έργου επιτρέπεται συμψηφισμός της αροιβίης του εργολάβου με ανταπίτηση του εργοδότη, δικαίωμα που δεν υφίσταται καταρχήν στη σύμβαση εργασίας. Ακόμη, στη σύμβαση έργου, ο εργολάβος για να διασφαλίσει την απαίτηση του για καταβολή της αροιβίης του έχει νόμιμο ενέχυρο επί των κινητών πραγμάτων του εργοδότη (άρθρο 695 Αστικού Κώδικα), κάτι που δεν ισχύει στη σύμβαση εργασίας.

5. Αξιώση αποζημίωσης λόγω λίγης της σχέσης – Άδειες – Επιδόματα – Αποζημίωση λόγω απυχήματος

Στην υπ' αριθμόν 28/2005 απόφαση του, ο Άρειος Πάγος έκρινε ότι στη σύμβαση εξαρτημένης εργασίας ο εργαζόμενος παρέχει τις υπηρεσίες του για (ορισμένο ή αόριστο) χρόνο και υπόκειται στο εργατικό δίκαιο, με αποτέλεσμα σε περίπτωση καταγγελίας της σύμβασης να δικαιούται αποζημίωση, εφόσον συντρέχουν οι νόμιμοι όροι. Αντίθετα, στη σύμβαση έργου ο εργολάβος παρέχει τις υπηρεσίες του χωρίς να υπόκειται στον έλεγχο του εργοδότη, με αποτέλεσμα ότι καταγγελθεί η σύμβασή του να μην μπορεί να αξιώσει αποζημίωση. Η έλλειψη εργοδοτικού ελέγχου κι η ελεύθερια κινήσεων του εργολάβου τού στερούν την αξίωση αποζημίωσης, αφού λόγω της ευχέρειας που διαθέτει κρίνεται ότι δεν χρειάζεται να υποβληθεί σε καθεστώς προστασίας από την εργατική νομοθεσία.

Περαιτέρω, ο εργαζόμενος δικαιούται άδεια κι επίδομα αδείας, δικαιώματα που δεν απολαμβάνει ο εργολάβος. Τέλος, σε περίπτωση απυχήματος ο επαγγελματικός κίνδυνος ως προϋπόθεση για αποζημίωση του παθόντα υφίσταται μόνο στην περίπτωση της σύμβασης εξαρτημένης εργασίας.

6. Αξιώσεις και Δικαιώματα από την Πλημμελή Εκτέλεση της Σύμβασης

Εάν στη σύμβαση έργου το έργο δεν εκτελεσθεί ή έχει ελαπόντα κατά τα οριζόμενα στα άρθρα 686 – 690 Αστικού Κώδικα, ο εργοδότης έχει δικαίωμα να υπαναχωρίσει από τη σύμβαση, να ζητήσει σε εύλογη προθεομία τη διόρθωση των ελαπωμάτων ή να αξιώσει αποζημίωση. Από την άλλη, στη σύμβαση εργασίας εάν δεν παρασχεθεί η συμφωνημένη εργασία, ο εργοδότης έχει δικαίωμα να καταγγείλει τη σύμβαση.

7. Υποχρέωση μη ανταγωνισμού

Στη σύμβαση εξαρτημένης εργασίας, ο εργαζόμενος έχει υποχρέωση μη ανταγωνισμού ως προς τις δραστηριότητες της επιχείρησης που εργάζεται. Αντίθετα, ο εργολάβος ως ελεύθερος επαγγελματίας δεν μπορεί να υποχρεωθεί κάπι τέτοιο, αλλά αντίθετα δικαιούται να αναλαμβάνει παράλληλα και άλλα έργα.

8. Νομικός Χαρακτηρισμός της Σχέσης

Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι από τον εκάστοτε νομικό χαρακτηρισμό της σχέσης μεταξύ δύο μερών ως σύμβασης έργου ή εξαρτημένης εργασίας απορρέουν διαφορετικές συνέπειες. Σημειώνεται, ωστόσο, ότι ο χαρακτηρισμός που θα δοθεί είτε από τον ένα συμβαλλόμενο είτε από τους δύο από κοινού δεν διαθέτει καμία δεομευτική ισχύ, καθώς τον τελικό λόγο σε περίπτωση σύγχυσης έχει το αρμόδιο δικαστήριο. Δηλαδή, το δικαστήριο μπορεί να δώσει διαφορετικό χαρακτηρισμό, αφού λάβει υπόψη την πραγματική λειτουργία της σχέσης. Έτοιμ, εάν μια σύμβαση χαρακτηρίστηκε από τους ενδιαφερομένους εσφαλμένα ως σύμβαση έργου, ενώ αποτελεί σύμβαση εξαρτημένης εργασίας, το δικαστήριο θα προχωρήσει στη σωστό νομικό χαρακτηρισμό και την εφαρμογή της εργατικής νομοθεσίας.

Η Παροχή Υπηρεσιών Κοινής Οφελείας στην Αγορά Ηλεκτρικής Ενέργειας

Γιάννης Κελεμένης, D.Phil (Οξφόρδη)

1. Εισαγωγή

Η παροχή υπηρεσιών κοινής ωφελείας (ΥΚΩ) στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και η μετακύλιση του σχετικού κόστους στους καταναλωτές αναδείχθηκαν πρόσφατα σε κεντρικά ζητήματα της διαδικασίας απελευθέρωσης της αγοράς. Και τούτο διότι κατ' εξουσιοδότησην των άρθρων 28 και 29 του νόμου 2773/1999 για την «Απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας» και του άρθρου 28 του νόμου 3426/2005 «Επιτάχυνση της διαδικασίας για την απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας» εκδόθηκε σειρά υπουργικών αποφάσεων, με τις οποίες αφενός ορίζονται οι υπηρεσίες που υπάγονται στις ΥΚΩ κι αφετέρου προσδιορίζεται η μεθοδολογία υπολογισμού και επιμερισμού τους στους τελικούς καταναλωτές.¹

Η ανάγκη καθορισμού των ΥΚΩ αποτελεί άμεση συνέπεια της απελευθέρωσης της αγοράς από την 01.07.2007. Στο παρελθόν η ΔΕΗ μετακύλισε το κόστος της υπομολόγησης ορισμένων κατηγοριών καταναλωτών σε άλλες κατηγορίες πελατών της και κυρίως τους «μεγάλους καταναλωτές» υπό το σύστημα των σταυροειδών επιδο-

τίσεων. Λόγω της έλλειψης ανταγωνισμού οι πελάτες που πλήνονται από τη συγκεκριμένη τιμολογιακή πρακτική, η οποία εν μέρει διαμορφώθηκε με διαβλητά και μη επαληθεύσιμα κριτήρια, υποχρεούνταν να πριμοδοτήσουν τα χαμηλότερα αυτά τιμολόγια.

Η άρον του μονοπολίου της ΔΕΗ κι η είσοδος νέων προμηθευτών έχει αρχίσει να διαμορφώνει και στη χώρα μας ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον, το οποίο συνεπάγεται οικονομικά οφέλη για τους καταναλωτές, αφού οι τιμές παροχής ηλεκτρικού ρεύματος θα διαμορφώνονται όλο και περισσότερο υπό τους κανόνες της προσφοράς και της ζήτησης. Τούτο ισχύει τουλάχιστον για τους καταναλωτές υψηλής και μέσης τάσης, αφού η μακροχρόνια υπομολόγηση των οικιακών καταναλωτών καθιστά προς το παρόν αμφίβολη την ανάπτυξη εμπορικού ενδιαφέροντος στη συγκεκριμένη κατηγορία πελατών.

2. Η κοινοτική διάσταση των ΥΚΩ

Την ευνοϊκή παροχή ηλεκτρικής ενέργειας από τις επιχειρήσεις ηλεκτρισμού σε ορισμένες κατηγορίες καταναλωτών είχε διαβλέψει και ο κοινοτικός νομοθέτης ως

συνέπεια της απελευθέρωσης της αγοράς πλεικρισμού. Γι' αυτό και αναγνωρίστηκε στα κράτη – μέλη η δυνατότητα να επιβάλλουν στις επιχειρήσεις του κλάδου αυτού, χάριν του γενικού οικονομικού συμφέροντος, υποχρεώσεις ΥΚΩ αναφορικά, λόγου χάρη, με την πρόθεση στην πλεικριδότητη ή τη τιμολόγια παροχής. Ωστόσο, όλες αυτές οι υποχρεώσεις πρέπει να ορίζονται σαφώς, να είναι διαφανείς, αμερόληπτες κι επαληθεύσιμες και να διασφαλίζουν την ισότιμη πρόσβαση των επιχειρήσεων ηλεκτρικής ενέργειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης στους εθνικούς καταναλωτές. Παράλληλα, το αντάλλαγμα των ΥΚΩ πρέπει να παρέχεται με αμερόληπτο και διαφανή τρόπο. Θα πρέπει δηλαδή οι ΥΚΩ να μην αποτελούν παράνομη κρατική ενίσχυση, αφού για το οποίο αυτό έχει κριθεί ότι τα κοινοτικά δικαιοτήρια, κατά τα άρθρα 16 και 86 της Συνθήκης Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΣυνθΕΚ), έχουν τη δυνατότητα ελέγχου της διακριτικής ευχέρειας των κρατών – μελών να χαρακτηρίζουν μία υπηρεσία ως ΥΚΩ.²

Σε συνέχεια των ανωτέρω, η Ευρωπαϊκή Επιροπή εξέδωσε μη δεομευτική ανακοίνωση. Κατά τα

¹ Ειδικότερα εκδόθηκαν οι ακόλουθες Υπουργικές Αποφάσεις: (1) η υπ' αριθμόν ΠΔ5/ΗΛ/Β/Φ1B/12924 (ΦΕΚ Β' 1040/25.06.2007) «Για τον καθορισμό των Υπηρεσιών Κοινής Οφελείας», (2) η υπ' αριθμόν Δ5/ΗΛ/Β/Φ1B/2467/23859 (ΦΕΚ Β' 2353/11.12.2007) «Για τον καθορισμό της μεθοδολογίας υπολογισμού του ανταλλάγματος», όπως αυτή τροποποιήθηκε με την υπ' αριθμόν Δ5/ΗΛ/Β/Φ1B/3018/Οικ.7504 (ΦΕΚ Β' 664/09.04.2009) απόφαση, (3) η υπ' αριθμόν Δ5/ΗΛ/Β/Φ1.15/1415/οικ. 13796 (ΦΕΚ Β' 1321/03.07.09) για την Ξεγκριτη του επίσιου ανταλλάγματος για την κάλυψη των δαπανών παροχής Υπηρεσιών Κοινής Οφελείας για το έτος 2008, (4) η υπ' αριθμόν Δ5/ΗΛ/Β/Φ1.13/230737/οικ. 9691 (ΦΕΚ Β' 932/18.05.2009) ΚΥΑ «Για τη μεθοδολογία επιμερισμού ανταλλάγματος για κάλυψη δαπανών παροχής Υπηρεσιών Κοινής Οφελείας», και (ε) την υπ' αριθ. Δ5/ΗΛ/Β/Φ1.15/1416/οικ.13797 (ΦΕΚ Β' 1321/03.07.09) για τον «Καθορισμό συντελεστών επιμερισμού του επίσιου ανταλλάγματος για κάλυψη δαπανών παροχής Υπηρεσιών Κοινής Οφελείας και χρεώσεις ανά κατηγορία πελατών».

² Το Πρωτοδικείο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΠΕΚ) στην υπόθεση BUPA έκρινε ότι από το άρθρο 86 παράγραφος 2 της ΣυνθΕΚ προκύπτει σαφώς η υποχρέωση του κράτους – μέλους «να παραθέτει τους λόγους για τους οποίους θεωρεί ότι η συγκεκριμένη υπηρεσία μπορεί, λόγω των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της, να συνιστά υπηρεσία γενικού οικονομικού συμφέροντος διακρινόμενη από άλλες δραστηριότητες της οικονομικής ζωής». Και τούτο για να είναι δυνατός ο δικαιούχος έλεγχος υπό το πρίσμα της απόφασης Altmark του Δικαστηρίου Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων «έναν το κράτος – μέλος έχει υποπέσει σε πρόδηλο σφάλμα κατά την άσκηση της εξουσίας εκπίνσεως» (ΠΕΚ, απόφαση της 12.02.2008, υπόθεση T-289/03, BUPA).

οριζόμενα στην Ανακοίνωση αυτή, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για να ελέγχει το χαρακτηρισμό των ΥΚΩ, θα ελέγχει κατά πόσο το χαρακτηρίζομενο ως ΥΚΩ μέτρο είναι ανάλογο προς το σκοπό που καλείται να ικανοποιήσει, λαμβάνοντας υπόψη την πρακτική που ακολουθείται σε άλλα κράτη – μέλη κι εφαρμόζοντας τις ακόλουθες αρχές:

- (α) έλεγχος συμβατότητας του μέτρου με το άρθρο 3 της Οδηγίας 2003/54 και το άρθρο 86 παράγραφος 2 ΣυνθΕΚ. Ειδικότερα η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα ελέγχει κατά πόσο το μέτρο αυτό εμπίπτει στην έννοια των υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος.
- (β) υπολογισμός της καταλληλότητας των μέτρων που προτείνονται για την ικανοποίηση των επιδιωκόμενων σκοπών, και
- (γ) ανάλυση της ανάγκης και της έκτασης του προτεινόμενου μέτρου (εναλλακτικά μέτρα).³

Προκειμένου, τέλος, η οικονομική ανιστάθμιση για την παροχή ΥΚΩ να μη συνιστά κρατική ενίσχυση, θα πρέπει να πληρούνται τα τέσσερα κριτήρια που έθεσε το ΔΕΚ με τη γνωστή πλέον απόφαση Altmark.⁴

3. Ο προσδιορισμός των ΥΚΩ σε εθνικό επίπεδο και οι ενδεχόμενες στρεβλώσεις του ανταγωνισμού

³ Note of DG Energy & Transport on Directive 2003/54/EC and 2003/55/EC on the internal Market in electricity and natural gas, 16.1.2004, σελ. 6

⁴ Ειδικότερα προκειμένου να μην χαρακτηριστούν ως κρατικές ενισχύσεις οι οικονομικές ανιστάθμισης θα πρέπει οιωρευτικά: (α) Η δικαιούχος επιχείρηση πράγματι να είναι επιφορτισμένη με την εκπλήρωση υποχρέωσης παροχής δημόσιας υπηρεσίας, η οποία (υποχρέωση) θα πρέπει να είναι σαφώς ορισμένη. (β) Οι βασικές παράμετροι βάσει των οποίων υπολογίζεται η ανιστάθμιση πρέπει να έχουν προσδιορισθεί προηγουμένως αντικειμενικά και με διαφάνεια. Έτοι, θα αποφευχθεί το ενδεχόμενο να περιλαμβάνει η ανιστάθμιση αυτή ένα οικονομικό πλεονέκτημα ικανό να ευνοήσει τη δικαιούχη επιχείρηση έναντι των ανταγωνιστρών της. (γ) Η ανιστάθμιση δεν μπορεί να υπερβαίνει το μέτρο του αναγκαίου για την κάλυψη του συνδόλου ή μέρους των δαπανών που πραγματοποιούνται για την εκπλήρωση της υποχρέωσης παροχής δημόσιας υπηρεσίας, αφού ληφθούν υπόψη και τα σχετικά έσοδα κι ένα εύλογο κέρδος για την εκπλήρωση των υποχρέωσεων αυτών. (δ) Καταρχήν η επιλογή της επιχείρησης στην οποία θα ανατεθεί η υποχρέωση παροχής δημόσιας υπηρεσίας πραγματοποιείται με τη διαδικασία σύναψης δημόσιας σύμβασης, η οποία (διαδικασία) παρέχει τη δυνατότητα επιλογής του υποψήφιου που θα παράσχει τις σχετικές υπηρεσίες με το μικρότερο για το κοινωνικό σύνολο κόστος. Ωστόσο, εάν η επιχείρηση δεν επιλέγεται με την ανωτέρω διαδικασία, το επίπεδο της απαραίτητης ανιστάθμισης θα καθορίζεται βάσει ανάλυσης των δαπανών στις οποίες θα προσβαίνει μια μέση επιχείρηση, με χρηστή διαχείριση και κατάλληλα εξοπλισμένη, προς ικανοποίηση των απαρτίσεων για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας, λαμβάνοντας υπόψη τα σχετικά έσοδα κι ένα εύλογο κέρδος από την εκπλήρωση των υποχρέωσεων αυτών (ΔΕΚ απόφαση της 24.07.2003, Υπόθεση C-280/00, Altmark).

είναι δυνατόν να επαληθευτούν. Οι πλημμέλειες αυτές σχετικά με τον καθορισμό των ΥΚΩ στον τομέα της πλεκτικής ενέργειας συνεπάγονται την τελική επιβάρυνση των καταναλωτών με επιπλέον χρεώσεις. Οι κυριότερες όμως επιπτώσεις του αυθαίρετου και μη επαληθεύσιμου προσδιορισμού των ΥΚΩ και του κόστους αυτών είναι οι ενδεχόμενες στρεβλώσεις του ανταγωνισμού στο πεδίο της λιανικής αγοράς πλεκτικής ενέργειας. Ήδη το κύρος των σχετικών υπουργικών αποφάσεων αμφισβετείται, μεταξύ άλλων και για τις παραπάνω αιτίες, ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων κατόπιν σχετικών αιτήσεων ακυρώσεως που έχουν κατατεθεί από ιδιωτικές επιχειρήσεις.

Βεβαίως κανείς δεν αμφισβετεί την αναγκαιότητα θέσπισης των ΥΚΩ, εφόσον πλέον αρχίζει να λαμβάνει πραγματικές διαστάσεις η ελεύθερη αγορά και πρέπει να διασφαλιστεί η πρόσβαση όλων των καταναλωτών στο αγαθό της πλεκτικής ενέργειας. Όμως, με επίφραση ένα γενικό και αόριστο δημόσιο συμφέρον είναι αδόκιμο να τίθενται περιορισμοί στην ανάπτυξη του υγιούς ανταγωνισμού. Εάν υποτεθεί ότι ο αυθαίρετος προσδιορισμός των ΥΚΩ λειτουργεί εν μέρει ανισταθμιστικά προς τη ΔΕΗ, μέρος της πελατείας της οποίας έχουν ήδη αποσπάσει οι ανταγωνιστριες επιχειρήσεις, τούτο σαφώς αντίκειται στο κοινωνικό δίκαιο και στρεβλώνει τον ελεύθερο ανταγωνισμό στη νεοπαγή αγορά πλεκτικής ενέργειας.

Προϋποθέσεις έκδοσης διαταγής πληρωμής από επιταγές, συναλλαγματικές και τιμολόγια

Αθανασία Παπανικονίου

1. Γενικό νομικό πλαίσιο

Στα άρθρα 623 έως 634 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας (ΚΠολΔ) ρυθμίζεται η ειδική διαδικασία έκδοσης διαταγής πληρωμής για χρηματικές απαίτησεις ή απαίτησεις παροχής χρεογράφων, εφόσον η απαίτηση και το οφειλόμενο ποσό αποδεικνύονται με δημόσιο ή ιδιωτικό έγγραφο. Ειδικότερα, κατά το άρθρο 626 ΚΠολΔ, για την έκδοση διαταγής πληρωμής ο δικαιούχος της απαίτησης («δανειούχος») καταθέτει έγγραφη αίτηση στο γραμματέα του αρμόδιου δικαστηρίου. Η αίτηση πρέπει να έχει ορισμένο περιεχόμενο, δηλαδί μεταξύ, άλλων, να αναφέρει το αίτημα για την έκδοση διαταγής πληρωμής, την απαίτηση και το οφειλόμενο ποσό. Περαιτέρω, στο κείμενο της αίτησης πρέπει να γίνεται επίκληση των εγγράφων από τα οποία προκύπτει η αξίωση και το οφειλόμενο ποσό και να επισυνάπτονται σε αυτήν όλα τα σχετικά έγγραφα. Μόνη η επισύναψη των εγγράφων χωρίς την επίκληση αυτών στην αίτηση καθιστά την αίτηση αόριστη.

Έγγραφα που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για απόδειξη, κατά το άρθρο 623 ΚΠολΔ, προς έκδοση διαταγής πληρωμής είναι, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 432 ΚΠολΔ, όσα έχουν συνταχθεί κατά τους νόμιμους τύπους, έχουν τα απαραίτητα για το κύρος στοιχεία τους, δεν είναι τεμαχισμένα, τρυπημένα ή διαγραμμένα, δεν έχουν ξύσματα ή εξαλείψεις ή δεν

είναι με άλλο τρόπο αλλαγμένα στα ουσιώδη μέρη τους και μπορούν να διαβαστούν. Τα έγγραφα αυτά πρέπει, επιπροσθέτως, να είναι και γνήσια, δηλαδί να προέρχονται όντως από τον φερόμενο ως εκδότη τους. Έτοι, απαραίτητο στοιχείο των εγγράφων αυτών είναι η υπογραφή του εκδότη τους, δηλαδί του δεσμεύομένου από αυτά. Η υπογραφή του εκδότη πρέπει να καλύπτει ολόκληρο το κείμενο, όλες τις ρήτρες και τις παραπομπές, καθώς κείμενο που είναι εκτός της υπογραφής του εκδότη δεν τον δεσμεύει. Επίσης, κατάλληλα είναι τα έγγραφα που αποδεικνύουν μαρτυρία (δήλωση γνώσης) του εκδότη εις βάρος του, π.χ. εξοφλητικές αποδείξεις που ενέχουν εξώδικη ομολογία αυτού.

Η διαταγή πληρωμής είναι άκυρη, εάν η επίδοσή της πρέπει να γίνει σε πρόσωπα που διαμένουν στην αλλοδαπή ή εάν τα πρόσωπα αυτά είναι άγνωστης διαμονής. Ωστόσο, η διαταγή πληρωμής νόμιμα εκδίδεται, εάν ο οφειλέτης που διαμένει στην αλλοδαπή έχει διορίσει αντίκληπτό¹ του στην ημεδαπή ή εάν ο οφειλέτης έχει εμπορική κατοικία (κατάστημα κλπ.) στην Ελλάδα.

Για την έκδοση διαταγής πληρωμής δεν προβλέπεται από το άρθρο 627 ΚΠολΔ να καλεί ο δικαιούχος τον οφειλέτη («καθ' ου η αίτηση») αλλά μόνο τον αιτούντα («δανειούχο»). Έτοι, με την κατάθεση της αίτησης προς έκδοση διαταγής πληρωμής δεν δημιουργείται

ται η προβλεπόμενη από την ελληνική νομοθεσία δίκη. Ο δικαιούχος που δικάζει την αίτηση εξετάζει αυτεπαγγέλτως εάν αναφέρονται στην αίτηση οι προβλεπόμενες από το νόμο προϋποθέσεις. Σε περίπτωση έλλειψης τους, η αίτηση απορρίπτεται ως αόριστη ή αναπόδεικτη.

2. Διαταγή πληρωμής από επιταγή

Η επιταγή ρυθμίζεται από το νόμο 5960/1933 «Περί Επιταγής». Για την έκδοση διαταγής πληρωμής από επιταγή προσκομίζεται υποχρεωτικά στο δικαστήριο το πρωτότυπο σώμα της επιταγής και όχι κυρωμένο αντίγραφό της. Στην αίτηση αναγράφονται το όνομα του εκδότη, η χρονολογία και ο τόπος της έκδοσης της επιταγής, το όνομα του πληρωτή, ο τόπος της πληρωμής, το ποσό, η νόμιμη κι εμπρόθευμη εμφάνιση της επιταγής προς πληρωμή, η μη πληρωμή της και κατά ποιο τρόπο προκύπτει η άρνηση της πληρωμής. Για να έχει δικαίωμα αναγράφης ο κομιστής της επιταγής, δηλαδί για να μπορεί να ενάγει προηγούμενο από αυτόν υπογραφέα, πρέπει, κατά το άρθρο 40 του νόμου 5960/1933, (α) η επιταγή να έχει εμφανισθεί εγκαίρως προς είσπραξη και (β) η τράπεζα να βεβαιώσει στο σώμα της επιταγής αφενός την εμφάνιση αυτής σε ορισμένη ημερομηνία και αφετέρου την άρνηση της πληρωμής της, με ημερομηνία και υπογραφή από εξουσιοδοτημένο πρόσωπο. Σύμφωνα με το άρθρο 29 του νόμου 5960/1933, η επιταγή που

¹ Αντίκληπτος είναι το πρόσωπο που διορίζει κάποιος για να παραλαμβάνει τα έγγραφα που του κοινοποιούνται.

έχει εκδοθεί κι είναι πληρωτέα στην ίδια χώρα, π.χ. στην Ελλάδα, εμφανίζεται προς πληρωμή εντός προθεσμίας 8 ημερών, η οποία εκκινεί την ημέρα που αναγράφεται σε αυτήν ως χρονολογία έκδοσης της. Εφόσον βεβαιωθεί η άρνηση πληρωμής, ο κομιστής της επιταγής δικαιούται να απαιτήσει από οποιονδήποτε υπογραφέα να του καταβάλει το κεφάλαιο, τους τόκους και τα έξοδα, ενώ όποιος πλήρωσε τον τελευταίο κομιστή της ακάλυπτης επιταγής δικαιούται να απαιτεί από οποιονδήποτε προηγούμενο από αυτόν υπογραφέα της επιταγής τα ίδια καταβληθέντα νομιμοτόκως.

3. Ειδικότερα θέματα από το δίκαιο της επιταγής

3.1. Δίγραμμη επιταγή

Η επιταγή με γενική διγράμμιση (φέρει στο έμπροσθεν μέρος δύο παράλληλες γραμμές) πληρώνεται σε τράπεζα ή σε πελάτη της τράπεζας, ενώ η επιταγή με ειδική διγράμμιση (μεταξύ των παράλληλων γραμμών αναγράφεται το όνομα της τράπεζας) πληρώνεται μόνο στη συγκεκριμένη τράπεζα. Κατά τα άλλα, η δίγραμμη επιταγή λειτουργεί όπως κάθε επιταγή και μεταβιβάζεται έγκυρα χωρίς κανένα απολύτως περιορισμό. Έτοι, η αίτηση για έκδοση διαταγής πληρωμής από δίγραμμη επιταγή ασκείται χωρίς κανένα εμπόδιο από οποιονδήποτε κομιστή της, κατά τα ανωτέρω (υπό 2) σημειώθέντα για τη μη δίγραμμη επιταγή.

3.2. Μεταχρονολογημένη επιταγή

Κατά το άρθρο 28 του νόμου 5960/1933, η μεταχρονολογημένη επιταγή είναι πληρωτέα την ημέρα εμφάνισης της προς είσπραξη, η οποία (εμφάνιση) μπορεί να λάβει χώρα οποτεδήποτε, δηλαδή και πριν από την αναγραφόμενη στην επιταγή ως ημερομηνία έκδοσης. Έτοι, κατά την ημέρα εμφάνισης εγκύρως βεβαιώνεται και η άρνηση πληρωμής λόγω

μη επαρκούς υπολοίπου στο λογαριασμό του εκδότη. Ως εκ τούτου, παραδεκτώς ασκείται αίτηση για έκδοση διαταγής πληρωμής κι εγκύρως εκδίδεται διαταγή πληρωμής για μεταχρονολογημένη επιταγή, η οποία εμφανίσθηκε προς είσπραξη πριν την αναγραφόμενη σε αυτήν ημερομηνία έκδοσης και βεβαιώθηκε επ' αυτής η άρνηση πληρωμής της.

3.3. Παραγραφή αξιώσεων από επιταγή

Σύμφωνα με το άρθρο 52 του νόμου 5960/1933 οι αξιώσεις του εμφανίσαντος την επιταγή κομιστή κατά του εκδότη και όλων των άλλων υπογραφέων παραγράφονται έξι μήνες από τη λήξη της προθεσμίας εμφάνισης της. Οι αξιώσεις όλων των άλλων (πλην του εμφανίσαντος την επιταγή) κατά όλων των έναντι αυτών ευθυνομένων (εκδότη, προηγούμενων υπογραφέων, τριτεγγυητών υπέρ αυτών) παραγράφονται επίσης μετά από έξι μήνες, αλλά με έναρξη από την ημέρα που ο εκάστοτε υπόχρεος είτε πλήρωσε την επιταγή είτε ασκήθηκε αγωγή κατ' αυτού από άλλο δανειστή. Η παραγραφή λαμβάνεται υπόψη από το δικαστήριο μόνο κατόπιν σχετικής ένοτασης, η οποία προβάλλεται με την άσκηση ανακοπής κατά της διαταγής πληρωμής. Στο άρθρο 60 του νόμου 5960/1933 προβλέπεται ότι σε περίπτωση παραγραφής χωρεί αγωγή από αδικαιολόγητο πλουτισμό, η παραγραφή της οποίας είναι πενταετής και αρχίζει από τη χρονολογία έκδοσης της επιταγής.

4. Διαταγή πληρωμής από συναλλαγματική

Η συναλλαγματική διέπεται από το νόμο 5325/1932 «Περί συναλλαγματικής και Γραμματίου εις Διαταγήν». Για την έκδοση διαταγής πληρωμής από συναλλαγματική προσοκούζεται υποχρεωτικά στο δικαστήριο το πρωτότυπο σώμα της συναλλαγματικής και

όχι κυρωμένο αντίγραφό της. Η αίτηση περιλαμβάνει το χρόνο και τον τόπο της έκδοσης και της αποδοχής, το όνομα του αποδέκτη πληρωτή, το ποσό, το χρόνο λήξης, την εμφάνιση προς πληρωμή και τη διαμαρτύροση της, τους τριτεγγυητές και υπέρ ποιων παραχωρήθηκε η τριτεγγύηπον, τις τυχόν οπισθογραφήσεις και κατά ποιον τρόπο ο αιτών-κομιστής είναι δικαιούχος του τίτλου (π.χ. με αδιάκοπη σειρά οπισθογραφήσεων). Εάν ελλείπει κάποιο από τα ανωτέρω στοιχεία, η αίτηση απορίπεται ως αδριστή.

5. Ειδικότερα θέματα από το δίκαιο της συναλλαγματικής

5.1. Λευκή συναλλαγματική

Πρόκειται για τη συναλλαγματική που είναι ηθελημένα ατελής ή ελλιπής ως προς κάποιο τυπικό της στοιχείο (π.χ. το ποσό), το οποίο θα συμπληρωθεί μεταγενέστερα κατά ορισμένη συμφωνία των μερών. Η συναλλαγματική αυτή είναι άκυρη, εάν παραμείνει ασυμπλήρωτη, όμως ισχυροποιείται αναδρομικά μόλις συμπληρωθεί κατά τη συμφωνία των μερών. Εάν η λευκή συναλλαγματική συμπληρωθεί αντίθετα προς την ηθελημένη βούληση των μερών είναι και πάλι άκυρη, πλην όμως αυτή (η δυσαπόδεικτη) ακυρότητα μπορεί να αντιταχθεί μόνο κατά του κομιστή που την απέκτησε κακόπιστα ή που κατά την απόκτηση της διέπραξε βαρύ πταίσμα. Περαιτέρω, η συμπλήρωση της λευκής συναλλαγματικής εναντίον των συμφωνημένων συνιστά το έγκλημα της πλαστογραφίας.

5.2. Παραγραφή αξιώσεων από συναλλαγματική

Η αξιώση εναντίον του αποδέκτη πληρωτή και του τριτεγγυητή του ή κατά των κληρονόμων τους, αδιάφορα από ποιον ασκείται, παραγράφεται μετά τριετία από το χρόνο λήξης της συναλλαγματικής. Η αξιώση του κομιστή ενα-

ντίον των οπισθογράφων, του εκδότη και των τριτεγγυπτών τους παραγράφεται μετά ένα χρόνο από την ημερομηνία λήξης του τίτλου, στην περίπτωση της ύπαρξης ρήτρας «ανέξodos επιστροφή»/«άνευ διαμαρτυρικού». Η αξιώση των οπισθογράφων μεταξύ τους και των οπισθογράφων εναντίον του εκδότη και των τριτεγγυπτών τους παραγράφεται μετά έξι μήνες από την ημέρα που ο οπισθογράφος πλήρωσε τη συναλλαγματική ή από την ημέρα που ασκήθηκε εναντίον του αγωγή.

6. Πώληση με τιμολόγια

Απαραίτητη προϋπόθεση για την έκδοση διαταγής πληρωμής από τιμολόγια είναι η παράδοση των πωληθέντων εμπορευμάτων να αποδεικνύεται από έγγραφο που αφορά την πώληση και την υποχρέωση πληρωμής του τιμήματος και το οποίο φέρει την υπογραφή του αγοραστή. Δεν αρκεί ανυπόγραφο τιμολόγιο, αλλά απαιτείται να έχει υπογράψει για την παρ-

λαβή των εμπορευμάτων ο αγοραστής, και σε περίπτωση νομικού προσώπου ο νόμιμος εκπρόσωπός του, ώστε να αποδεικνύεται η σύμβαση της πώλησης και η παράδοση των πωληθέντων. Αυτό μπορεί να γίνει στο τιμολόγιο ή στο δελτίο αποστολής. Επιπρόσθιτως, απαιτείται από τη συσχέτιση και αλληλοσυμπλήρωση των στοιχείων του τιμολογίου και του δελτίου αποστολής ή άλλων εγγράφων, όπως η άδεια εκτελωνιομού και η διασάφηση εισαγωγής των εμπορευμάτων, να προκύπτουν η σύμβαση πώλησης και όλα τα στοιχεία της πώλησης, δηλαδή το πωληθέν πράγμα και η τιμή του (είδος, ποσότητα, τιμή μονάδας, συνολική τιμή). Επομένως, τα τιμολόγια που εκδίδει ο πωλητής και τα οποία απευθύνονται στον αγοραστή, δεν αποδεικνύουν την απαίτηση του πωλητή, εάν δεν έχουν γίνει αποδεκτά και δεν έχουν υπογραφεί και από τον αγοραστή. Ωστόσο, τα ανυπόγραφα από τον αγοραστή τιμολόγια στηρίζουν την έκδοση διατα-

γής πληρωμής, εάν μπορούν να συνδυασθούν με άλλα έγγραφα, όπως εάν πρόκειται για σύμβαση αγοράς εμπορευμάτων από το εξωτερικό και συνοδεύονται από τις υποσχετικές επιστολές του οφειλέτη, την άδεια του εκτελωνιού και τη διασάφηση της εισαγωγής των εμπορευμάτων.

Σε περίπτωση πώλησης των μετρητούς, ο πωλητής ασκεί την αίτηση για έκδοση διαταγής πληρωμής χωρίς χρονικό περιορισμό. Σε περίπτωση πώλησης με πίστωση, στην οποία ορίζεται συγκεκριμένη ημέρα ή προθεομία πληρωμής, ο πωλητής δικαιούται να ασκήσει την αίτηση μετά την πάροδο της συμφωνηθείσας ημερομηνίας ή προθεομίας. Στην περίπτωση της πώλησης με πίστωση χωρίς όμως συμφωνία για ορισμένη ημερομηνία πληρωμής, ο πωλητής πρέπει να επιδώσει στον αγοραστή εξώδικη πρόσκληση με την οποία να τον καλεί να καταβάλει το τίμημα, πριν καταθέσει αίτηση για την έκδοση διαταγής πληρωμής.

Πρόσφατη Φορολογική Νομοθεσία

Επιμέλεια: Ελένη Πίτσα

1. ΠΟΔ 1108/26.08.09: Παροχή Οδηγιών για την Επιβολή του Ενιαίου Τέλους Ακινήτων (ΕΤΑΚ)

Με την εν λόγω απόφασην του Υπουργείου Οικονομικών σχετικά με την επιβολή του ΕΤΑΚ στα φυσικά πρόσωπα και στις εταιρείες, γίνονται δεκτά τα ακόλουθα:

Για τα Φυσικά Πρόσωπα

Από το έτος 2009 και εφεξής για την επιβολή του ΕΤΑΚ αφαιρείται από τη συνολική αξία των κατοικιών των φυσικών προσώπων ποσό μέχρι €100.000 για τους άγαμους. Το ίδιο ποσό αφαιρείται και για διαζευγμένους ή χήρους, εφόσον κατά το χρόνο φορολογίας δεν βαρύνονται με προστατευόμενα τέκνα κατά τον Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος. Για τους έγγαμους, αφαιρείται ποσό μέχρι €200.000, επιμεριζόμενο αναλογικά μεταξύ των κατοικιών των ιδιοκτητών που αναγράφονται στην ίδια δήλωση ΕΤΑΚ. Το ίδιο ποσό αφαιρείται και για χήρους ή διαζευγμένους ή άγαμους που βαρύνονται με προστατευόμενα τέκνα, όπως αυτά αναγράφονται στη δήλωση φορολογίας εισοδήματος του οικείου οικονομικού έτους. Το ποσό των €200.000 προσαυξάνεται κατά €30.000, όταν στη δήλωση φόρου εισοδήματος του οικείου οικονομικού έτους περιλαμβάνονται τουλάχιστον τρία προστατευόμενα τέκνα.

Από το έτος 2009 κι εφεξής, η απαλλαγή αυτή για λόγους φορολογικής ισότητας χορηγείται και σε φυσικά πρόσωπα που

κατοικούν στην αλλοδαπή. Αυτή η απαλλαγή χορηγείται μόνο για την κατοικία και όχι για το γήπεδό της. Δεν χορηγείται επίσης σε βιοθητικούς χώρους κατοικίας, όπως αποθήκες, θέσεις στάθμευσης κλπ.

Η απαλλαγή αυτή χορηγείται ανεξάρτητα από:

- Το είδος του εμπραγμάτου δικαιώματος (πλήρης/ψυλή κυριότητα ή επικαρπία),
- Το εάν το ακίνητο είναι ημιτέλες ή έχει οποιοδήποτε άλλο χαρακτηριστικό (π.χ. διατηρητέο), και
- Το ποσοστό συνιδιοκτησίας επί της κατοικίας.

Επιπροσθέτως, εάν δεν υποβληθεί καθόλου δήλωση, επιβάλλεται πρόσθετος φόρος σε ποσοστό 2,5% επί του φόρου για κάθε μίνια καθυστέρησης. Εάν υποβληθεί ανακριβής δήλωση, επιβάλλεται πρόσθετος φόρος, σε ποσοστό 2% επί του φόρου για κάθε μίνια καθυστέρησης. Εάν η δήλωση υποβληθεί εκπρόθεομα, επιβάλλεται πρόσθετος φόρος σε ποσοστό 1% επί του φόρου για κάθε μίνια καθυστέρησης. Τα ανώτατα όρια για την επιβολή πρόσθετων φόρων ανέρχονται σε ποσοστό 100% για υποβολή εκπρόθεομης δήλωσης και ποσοστό 200% για την υποβολή ανακριβούς δήλωσης ή μη υποβολή δήλωσης.

Επίσης, επιβάλλεται αυτοτελές πρόστιμο σε περιπτώσεις που δεν προβλέπεται η επιβολή πρόσθετου φόρου ή δεν προκύπτει ποσό φόρου για καταβολή, που ορίζεται από €117 έως €1.170 και το οποίο σε διοικητική επίλυση της

διαφοράς ή δικαστικό συμβιβασμό περιορίζεται στο 1/3 αυτού.

Για τις εταιρείες

Στις εταιρείες που δεν υπέβαλαν αρχικές δηλώσεις ΕΤΑΚ μετά την παρέλευση 3 μηνών από την καταληκτική προθεορία υποβολής της δήλωσης, επιβάλλεται αυτοτελές πρόστιμο που ορίζεται σε €5.000. Ως χρονικό σημείο αφετηρίας για την επιβολή του προστίμου αυτού λαμβάνεται η επομένη της ημερομηνία λήξης της προθεορίας για την υποβολή της δήλωσης.

Η επιβολή του προστίμου αφορά δηλώσεις που η φορολογική τους υποχρέωση γεννήθηκε από την 1^η Ιανουαρίου του 2009. Τονίζεται ότι η επιβολή του είναι ανεξάρτητη από τυχόν πρόσθετους φόρους ή αυτοτελή πρόστιμα που τυχόν θα επιβληθούν μετά την υποβολή της δήλωσης.

Σε περίπτωση διοικητικής επίλυσης της διαφοράς ή δικαστικού συμβιβασμού, το ως άνω πρόστιμο περιορίζεται στα 3/5.

2. ΠΟΔ 1101/06.08.2009: Φορολογική αντιμετώπιση της εγκατάστασης φωτοβολταϊκών συστημάτων μέχρι 10 kWp σε κτιριακές εγκαταστάσεις κατοικιών ή πολύ μικρών επιχειρήσεων

Η ως άνω εγκύκλιος κοινοποιεί τις διατάξεις σχετικά με το «Ειδικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης Φωτοβολταϊκών Συστημάτων σε κτιριακές εγκαταστάσεις και ιδίως σε δώματα και στέγες κτιρίων», με το οποίο ρυθμίζεται η εγκατάσταση φωτοβολταϊκών συστημάτων ισχύος μέχρι 10 kWp για παραγωγή

ενέργειας που εγχέεται στο Δίκτυο, σε κυριακές εγκαταστάσεις που χρονιμοποιούνται για κατοικία ή στέγαση πολύ μικρών επιχειρήσεων. Ειδικότερα διευκρινίζονται τα ακόλουθα:

Έννοια πολύ μικρών επιχειρήσεων

Οι πολύ μικρές επιχειρήσεις που απαρχόλει λιγότερους από δέκα εργαζομένους και τις οποίας ο ετήσιος κύκλος εργασιών ή το σύνολο του ετήσιου ισολογισμού δεν υπερβαίνει τα €2.000.000.

Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ)

Η ενέργεια που παράγεται από τα μικρής ισχύος φωτοβολταϊκά συστήματα αντιστοιχεί σε αυτή που απαιτείται για την κάλυψη των ενεργειακών αναγκών του κυρίου του φωτοβολταϊκού συστήματος, ενώ η έγχυσή της στο Δίκτυο εξυπηρετεί την καταγραφή της στο πλαίσιο επίτευξης των στόχων για τη διείσδυση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας που τίθενται από το κοινοτικό δίκαιο. Κατά συνέπεια, για τον κύριο του φωτοβολταϊκού συστήματος δεν υφίστανται φορολογικές υποχρεώσεις σχετικά με τη διάθεση της ενέργειας αυτής στο Δίκτυο.

Περαιτέρω, η έγχυση της παραγόμενης ενέργειας στο Δίκτυο δεν συνιστά φορολογητέα πράξη παράδοσης αγαθού, συνεπώς δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του ΦΠΑ.

Επομένως, τα πρόσωπα που εντάσσονται στο Ειδικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης Φωτοβολταϊκών Συστημάτων δεν καθίστανται υποκείμενα στο φόρο για τη δραστηριότητά τους αυτή και δεν υπέχουν τις σχετικές υποχρεώσεις που προβλέπονται από τις διατά-

ξεις του Κώδικα ΦΠΑ, όπως υποβολή δήλωσης έναρξης ή μεταβολής εργασιών στη ΔΟΥ, καταβολή ΦΠΑ με την υποβολή δηλώσεων ΦΠΑ, άσκηση δικαιώματος έκπτωσης φόρου εισορούν κλπ., ακόμη και αν υπόκεινται στο φόρο από άλλη αιτία.

Κώδικας Βιβλίων και Στοιχείων (ΚΒΣ)

Ο κύριος του φωτοβολταϊκού συστήματος, το οποίο εγκαθίσταται σε στέγες κατοικιών ή επαγγελματικών εγκαταστάσεων μικρών επιχειρήσεων, δεν χαρακτηρίζεται ως επιπλευματίας για τη δραστηριότητά του αυτή και συνεπώς δεν υποχρεούται σε τίφρηση βιβλίων – έκδοση στοιχείων κι εν γένει δεν απαιτείται να εφαρμόζει τις διατάξεις του ΚΒΣ.

Η απαλλαγή αυτή αφορά:

- Τον ιδιώτη που έχει εγκαταστήσει το φωτοβολταϊκό σύστημα ισχύος μέχρι 10 kW σε κυριακή εγκατάσταση που χρονιμοποιείται για κατοικία. Σημειώτεον ότι η εγκατάσταση του φωτοβολταϊκού συστήματος από το εν λόγω πρόσωπο σε άλλο χώρο (π.χ. οικόπεδο, αγροτεμάχιο) προσδίδει σε αυτόν την ιδιότητα του επιπλευματία.
- Το φυσικό πρόσωπο που είναι ήδη επιπλευματίας από άλλη αιτία κι εγκαθιστά το φωτοβολταϊκό σύστημα στην οικία του ή στο κύριο που στεγάζεται η επιχειρησή του, εφόσον αυτή εμπίπτει στις πολύ μικρές επιχειρήσεις.
- Τις αιτομικές επιχειρήσεις, τις ομόρρυθμες κι ετερόρυθμες εταιρείες, τις κοινωνίες αστικού δικαίου, τις αστικές κερδοσκοπικές ή μη εταιρείες, τις συμμετοχικές ή αφανείς, τις κοινοπραξίες, τις ημεδαπές ανώνυμες εταιρείες, τις δημό-

σιες, δημοτικές και κοινοτικές επιχειρήσεις κι εκμεταλλεύσεις κερδοσκοπικού χαρακτήρα, τους συνεταιρισμούς και τις ενώσεις τους, τις αλλοδαπές επιχειρήσεις που λειτουργούν με οποιονδήποτε τύπο εταιρείας, τους αλλοδαπούς οργανισμούς που αποβλέπουν στην απόκτηση οικονομικών ωφελημάτων καθώς και τις ημεδαπές εταιρείες περιορισμένης ευθύνης, εφόσον εμπίπτουν στην ως άνω έννοια των πολύ μικρών επιχειρήσεων κι εγκαθιστούν φωτοβολταϊκό σύστημα ισχύος μέχρι 10 kW στο κύριο όπου στεγάζονται.

- Το Δημόσιο ή το αλλοδαπό νομικό πρόσωπο που δεν έχει εγκατάσταση στην Ελλάδα, εφόσον τοποθετεί στο κύριο που στεγάζεται φωτοβολταϊκό σύστημα ισχύος μέχρι 10 kW.

Οι ως άνω επιχειρήσεις (φυσικά πρόσωπα ή εταιρείες κλπ.), εφόσον δεν υποχρεούνται να τηρούν βιβλία για τη δραστηριότητά τους αυτή ή τηρούν βιβλία Α' ή Β' κατηγορίας, δεν διενεργούν καρία καταχώρωση σε αυτά. Όταν όμως τηρούν βιβλία Γ' κατηγορίας, τότε θα πρέπει για λόγους λογιστικούς και διαχειριστικούς να διενεργούν τις δέουσες λογιστικές εγγραφές σε αυτά με τις σχετικές πράξεις που διενεργούν (εγκατάσταση φωτοβολταϊκού συστήματος, καταβολή και είσπραξη χρημάτων κλπ.). Ακόμη, επειδή οι προαναφερθείσες επιχειρήσεις δεν χαρακτηρίζονται ως επιπλευματίες, δεν έχουν υποχρέωση έκδοσης φορολογικών στοιχείων για την πώληση του πλεκτρικού ρεύματος που διενεργούν προς τη ΔΕΗ ή άλλον προμηθευτή. Έτσι, η υπολόγιση του εν λόγω αγαθού θα πραγματοποιείται από τον αγοραστή αυτού, δηλαδή από τη ΔΕΗ ή τον άλλο προμηθευτή, ο οποίος στο εκδιδόμενο φορολογικό στοιχείο πώλησης πλεκτρικού ρεύματος θα καταχωρεί αφενός την

παραγόμενη από το φωτοβολταϊκό σύστημα ενέργεια και αφετέρου την ενέργεια που αυτό απορροφά από το δίκτυο πλεκτροδότησης για ίδια κατανάλωση. Εάν η παραγόμενη ενέργεια είναι περισσότερη από την καταναλισκόμενη, τότε το φορολογικό στοιχείο της ΔΕΗ ή άλλου προμηθευτή θα περιλαμβάνει πιστωτική εγγραφή και θα έχει τη θέση τιμολογίου αγοράς για την ενέργεια που διατίθεται από τον κύριο του φωτοβολταϊκού συστήματος.

Φορολογία Εισοδήματος

Ο κύριος του φωτοβολταϊκού συστήματος δεν έχει φορολογικές υποχρεώσεις για τη διάθεση της παραγόμενης ενέργειας στο Δίκτυο. Ακόμη, τα κέρδη των φυσικών προσώπων (μη επιτυθεματιών) και των πολύ μικρών επιχειρήσεων (ατομικών επιχειρήσεων, προσωπικών εταιρειών κλπ.) που προέρχονται από τη διάθεση παραγόμενης πλεκτρικής ενέργειας προς τη ΔΕΗ ή άλλο προμηθευτή, μετά από την ένταξή τους στο «Ειδικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης Φωτοβολταϊκών Συστημάτων μέχρι δέκα (10) kW», απαλλάσσονται της φορολογίας. Όσον αφορά τις μικρές επιχειρήσεις που λειτουργούν με τη μορφή ανώνυμης εταιρείας, εταιρείας περιορισμένης ευθύνης, δημόσιας, δημοτικής επιχείρησης ή συνεταιρισμού, η απαλλαγή τους από το φόρο παρέχεται με την προϋπόθεση ότι τα κέρδη εμφανίζονται σε ειδικό λογαριασμό αφορολόγητου αποθεματικού.

3. ΠΟΔ 1100/04.08.09: Κοινοποίηση της υπ' αριθμόν 152/2009 γνωμοδότησης του ΣΤ' Τμήματος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους (ΝΣΚ) για την έξοδο εταίρου από εταιρεία περιορισμένης ευθύνης (ΕΠΕ)

Με την εν λόγω εγκύκλιο η υπ' αριθμόν 152/2009 γνωμοδότησην

του ΣΤ' Τμήματος του ΝΣΚ έγινε αποδεκτή από τον Υφυπουργό Οικονομίας και Οικονομικών. Ειδικότερα, με την ως άνω Γνωμοδότηση έγινε δεκτό ότι, σύμφωνα με το άρθρο 33 παράγραφος 2 του νόμου 3190/1955, δεν αρκεί η απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου σχετικά με την έξοδο εταίρου από την ΕΠΕ για τη χορήγηση δάλωσης μεταβολής εργασιών από τη ΔΟΥ. Αυτό συμβαίνει διότι η απώλεια της εταιρικής ιδιότητας δεν συντελείται καταρχήν με την τελεοιδικία της απόφασης του Μονομελούς Πρωτοδικείου, η οποία αναγνωρίζει την ύπαρξη και τη οπούδαιοττη του προτεινόμενου λόγου κι επιτρέπει τη ζητούμενη έξοδο, αλλά από την καταβολή της προσδιορισθείσας με την απόφαση αυτή αξίας της μερίδας συμμετοχής του εξερχόμενου εταίρου. Ωστόσο, εάν στη δικαστική απόφαση αναφέρεται σαφώς ότι ο εξερχόμενος εταίρος ΕΠΕ παραιτείται από την αξιωση καταβολής σε αυτόν της αξίας της μερίδας συμμετοχής του κι έτοι δεν τίθεται θέμα προσδιορισμού της αξίας της μερίδας αυτής, ο εν λόγω εταίρος θεωρείται ότι έχασε την ιδιότητα του μέλους της ΕΠΕ με την τελεοιδικία της σχετικής απόφασης.

4. ΠΟΔ 1088/03.07.09: Κοινοποίηση των διατάξεων του νόμου 3763/2009 «Ενσωμάτωση Οδηγιών 2006/98/EK, 2008/8/EK και 2007/74/EK, διατάξεων των Οδηγιών 2006/112/EK και 2006/69/EK, διατάξεις φορολογίας εισοδήματος, κεφαλαίου, ΦΠΑ και λοιπών φορολογιών και λοιπές διατάξεις»

Με τις διατάξεις των άρθρων 23 και 24 του Νόμου 3763/2009 έγιναν ρυθμίσεις που αφορούν θέματα ειδικών φορολογιών, όπως η μείωση του τέλους χαρτοσήμου επί των εγγραφών στα βιβλία των κοινοπραξιών και ο

φόρος συγκέντρωσης κεφαλαίων.

Πιο συγκεκριμένα, όσον αφορά τη μείωση του τέλους χαρτοσήμου επί των εγγραφών στα βιβλία των κοινοπραξιών, σημειώνονται τα ακόλουθα:

Κατά το άρθρο 23 παράγραφος 1, το τέλος χαρτοσήμου 1% που επιβάλλεται στις εγγραφές στα βιβλία κοινοπραξιών των οποίων η σύσταση προβλέπεται ειδικά με διατάξεις νόμων για την ανάληψη κι εκτέλεση δημοσίων έργων, μειώνεται κατά το ήμισυ, δηλαδή γίνεται 0,5% (πλέον εισφοράς 20% υπέρ ΟΓΑ επί του χαρτοσήμου). Η μείωση εφαρμόζεται από 1^η Ιουλίου 2009 μέχρι 31^η Δεκεμβρίου 2010. Υπογράφημίζεται ότι η ρύθμιση αφορά κατ' αποκλειστικότητα τις ανωτέρω κοινοπραξίες και όχι τις κοινοπραξίες γενικότερα.

Περαιτέρω, σχετικά με τις ρυθμίσεις στο φόρο συγκέντρωσης κεφαλαίων, καταργούνται οι διατάξεις του νόμου 1676/1986 για την «είσηπραξή» του φόρου συγκέντρωσης κεφαλαίων (ΦΣΚ) σε περίπτωση μεταφοράς της έδρας μιας εταιρείας στην Ελλάδα από άλλο κράτος – μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σημειώνεται ότι ο ΦΣΚ επιβλήθηκε στη χώρα μας για να εναρμονισθεί η εθνική μας νομοθεσία με την Κοινοτική Οδηγία 69/335, από τις διατάξεις της οποίας δεν είναι δυνατή η παρέκκλιση. Η Οδηγία αυτή κωδικοποιήθηκε και αναδιατυπώθηκε με την Οδηγία 2008/7, κατά την οποία τα κράτη – μέλη που εφάρμοζαν τη φορολογία αυτή μπορούν να συνεχίσουν να τη διατηρούν. Έτοι, καταργούνται οι διατάξεις για τις ενδοκοινοτικές μεταφορές της έδρας (πραγματικής ή καταστατικής) μιας εταιρείας, ένωσης προσώπων ή νομικού προώπου για τις οποίες κρίθηκε ότι συνιστούν εσφαλμένη μεταφορά της Οδηγίας 69/335. Με την

κατάργηση των διατάξεων αυτών αίρονται οι αμφισβητήσεις που είχαν δημιουργηθεί στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και αποσαφηνίζεται ότι, σε κάθε περίπτωση η μεταφορά της πραγματικής ή καταστατικής έδρας ενός προσώπου υπαγόμενου στο φόρο από κράτος – μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν θεωρείται φορολογητέα πράξη για την είσημη του φόρου.

Ακόμη με το νέο νόμο καταργείται η απαλλαγή από το ΦΣΚ της συμπλοιοκτησίας, των ναυτιλιακών κοινοπραξιών και των κάθε μορφής ναυτιλιακών εταιρειών, που προβλεπόταν από το άρθρο 22 παράγραφος 1 περίπτωση β' του νόμου 1676/1986. Επομένως, η νέα ρύθμιση καταλαμβάνει τη σύσταση, αύξηση κεφαλαίου και λοιπές φορολογητέες πράξεις των συμπλοιοκτησιών, των ναυτιλιακών κοινοπραξιών και των κάθε μορφής ναυτιλιακών εταιρειών, για τις οποίες γεννάται η φορολογική υποχρέωση.

Υπενθυμίζεται ότι για την επιβολή του ΦΣΚ, οι φορολογητέες πράξεις υπάγονται στο φόρο, ανεξάρτητα από τον τόπο διενέργειάς τους ή τον τόπο στον οποίο βρίσκονται τα εισιθερόμενα περιουσιακά στοιχεία, εφόσον κατά το χρόνο που πραγματοποιούνται, τα πρόσωπα που υπόκεινται στο φόρο έχουν:

1. τόσο την πραγματική όσο και την καταστατική έδρα τους στην Ελλάδα, ή
2. μόνο την πραγματική τους διεύθυνση στην Ελλάδα, ή
3. μόνο την καταστατική τους έδρα στην Ελλάδα, ενώ η πραγματική τους έδρα βρίσκεται σε τρίτο κράτος, μη μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Εξάλλου, όπως ορίζεται περαιτέ-

ρω, ως έδρα πραγματικής διεύθυνσης των υποκειμένων στο φόρο προσώπων θεωρείται ο τόπος στον οποίο βρίσκεται το κέντρο λήψης των αποφάσεων των προσώπων αυτών.

Επιπρόσθετα, ο φόρος υπολογίζεται στην «πραγματική» αξία των εισιθερόμενων κάθε είδους περιουσιακών στοιχείων, σύμφωνα με το άρθρο 19 παράγραφος 1α του νόμου 1676/1986. Η εξακρίβωση της «πραγματικής» αξίας γίνεται, με κάθε πρόσφορο τρόπο, με βάση την αγοραία αξία, δηλαδή την αξία στην οποία με ευχέρεια θα μπορούσε ο ενδιαφερόμενος να μεταβιβάσει τα εισιθερόμενα περιουσιακά στοιχεία.

Άλλωστε ο Προϊστάμενος της ΔΟΥ, ο οποίος είναι αρμόδιος για την παραλαβή και τον έλεγχο της ακρίβειας του περιεχομένου της δίλωσης, εάν δεν την αποδέχεται ως ειλικρινή, μπορεί, μέσα σε προθεομία 3 μηνών από την υποβολή της, να προβεί σε προσωρινό προσδιορισμό της φορολογητέας αξίας των εισιθερόμενων περιουσιακών στοιχείων σύμφωνα με τα οριζόμενα στις διατάξεις του άρθρου 27 του νόμου 1676/1986.

5. ΠΟΔ 1083/15.06.09: Μετατροπή προσωπικών εταιρειών σε ανώνυμη εταιρεία (ΑΕ) ή εταιρεία περιορισμένης ευθύνης (ΕΠΕ), σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 67 του νόμου 2190/1920 «Περί Ανωνύμων Εταιρειών» και του άρθρου 53 του νόμου 3190/1955 «Περί Εταιρειών Περιορισμένης Ευθύνης», αντίστοιχα.

Κατά τα οριζόμενα στην εν λόγω εγκύλιο, η μετατροπή της ομόρρυθμης ή ετερόρρυθμης εταιρείας σε ΑΕ, εφόσον δεν προβλέπεται διαφορετικά στο καταστατικό της, γίνεται με απόφαση όλων των εταίρων μετά από προηγούμενη

εκτίμηση του ενεργυπικού και παθητικού της. Περαιτέρω, η μετατροπή ΕΠΕ σε ΑΕ γίνεται με απόφαση της συνέλευσης των εταίρων, που λαμβάνεται με την πλειοψηφία τουλάχιστον των 3/4 του όλου αριθμού των εταίρων εκπροσωπούντων τα 3/4 του συνολικού εταιρικού κεφαλαίου.

Με την υπ' αριθμόν 1255/08.09.2000 εγκύλιο έχει γίνει δεκτό, ότι με τη μετατροπή ΕΠΕ σε ΑΕ δεν επέρχεται κατάλυση του νομικού προσώπου της πρώτης και ίδρυση νέου νομικού προσώπου, αλλά μεταβάλλεται απλώς ο νομικός τύπος της υφιστάμενης εταιρείας χωρίς να μεονωλαβήσει λύση κι εκκαθάριση της παλαιάς εταιρείας. Συνεπώς, δεν υπάρχει υποχρέωση σύνταξης ιοολογισμού από τη μετατρεπόμενη ΕΠΕ κατά το χρόνο της μετατροπής, και κατ' επέκταση ούτε υποχρέωση υποβολής δίλωσης φορολογίας εισοδήματος. Ο ιοολογισμός που θα συνταχθεί στο τέλος της διαχειριστικής περιόδου από τη νέα ΑΕ θα περιλαμβάνει το αποτέλεσμα των πράξεων που διενεργήθηκαν από την ΑΕ και την ΕΠΕ και η φορολογία του συνολικού εισοδήματος θα γίνει στο όνομα της ΑΕ στο τέλος της διαχειριστικής χρήσης, εντός της οποίας έλαβε χώρα η μετατροπή, με τη δίλωση φόρου εισοδήματος που θα υποβάλει αυτή.

Ακόμη, έχει γίνει δεκτό, ότι η μετατροπή ομόρρυθμης ή ετερόρρυθμης εταιρείας σε ΑΕ με την παράγραφο 2 του άρθρου 67 του νόμου 2190/1920 αντιμετωπίζεται όπως και η μετατροπή ΕΠΕ σε ΑΕ. Ωστόσο, η εν λόγω μετατροπή είναι εφικτή μόνο σε περίπτωση που η μετατρεπόμενη προσωπική εταιρεία τηρεί βιβλία Γ' κατηγορίας του ΚΒΣ, αφού σε περίπτωση τηρησης βιβλίων Β' (ή και Α') κατηγορίας του ΚΒΣ, τα κέρδη της χρήσης εντός της οποίας γίνεται η μετατροπή δεν μπορούν να προσ-

διοριστούν λογιστικά.

Με το άρθρο 5 παράγραφος 1 του νόμου 3091/2002, που εφαρμόζεται για διαχειριστικές περιόδους που αρχίζουν από την 1^η Ιανουαρίου 2003 κι εφεξής, καθιερώθηκε ο λογιστικός τρόπος προσδιορισμού των καθαρών κερδών και για τις επιχειρήσεις που τηρούν βιβλία και στοιχεία Β' κατηγορίας του ΚΒΣ. Έτοι, κατά τη μετατροπή ομόρρυθμης ή ετερόρυθμης εταιρείας σε ΑΕ ή ΕΠΕ δεν επέρχεται κατάλυση του νομικού προσώπου της μετατρέπομενης προσωπικής εταιρείας. Έτοι, είναι δυνατή η μετατροπή αυτή και το αποτέλεσμα μπορεί να εξαχθεί λογιστικά, ακόμα κι αν η μετατρέπομενη εταιρεία τηρεί βιβλία Β' κατηγορίας του ΚΒΣ. Βέβαια, στην περίπτωση αυτή, δεν συνάσσεται φορολογικός ιοσλογισμός κατά το χρόνο της μετατροπής, και η δήλωση φορολογίας εισοδήματος που θα υποβάλει η νέα ΑΕ ή ΕΠΕ θα περιλαμβάνει και τα αποτελέσματα των πράξεων της μετατρέπομενης προσωπικής εταιρείας, και' αναλογία όσων ισχύουν στην περίπτωση μετατροπής ΕΠΕ σε ΑΕ με τις διατάξεις του νόμου 2190/1920. Τα ίδια ισχύουν και για την υποβολή της δήλωσης φορολογίας εισοδήματος της νέας ΑΕ ή ΕΠΕ, όταν η μετατρέπομενη προσωπική εταιρεία έχει τηρήσει βιβλία Β' κατηγορίας του ΚΒΣ αλλά τα αποτελέσματά της προσδιορίζονται λογιστικά, σύμφωνα με το άρθρο 31 του νόμου 2238/1994. Επισημαίνεται, ότι κατά το χρόνο λήψης του Αριθμού Μητρώου Ανωνύμων Εταιρειών (ΑρΜΑΕ) από τη νέα ΑΕ πρέπει να διενεργηθεί απογραφή έναρξης, σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 27 του ΚΒΣ, στην οποία, εκτός των άλλων, καταχωρίζονται και το αποτέλεσμα (κέρδος ή ζημία) που προκύπτει από τα τηρούμενα βιβλία Β' κατηγορίας από την έναρξη της διαχειριστικής περιόδου μέχρι την ανω-

τέρω χρόνο (λήψη ΑρΜΑΕ).

6. ΠΟΛ 1082/11.06.09: Φορολογική μεταχείριση των μερισμάτων που διανέμουν ημεδαπές ανώνυμες εταιρείες (ΑΕ) σε αλλοδαπούς δικαιούχους. Εφαρμογή διατάξεων Συμβάσεων Αποφυγής Διπλής Φορολογίας (ΣΑΔΦ)

Εσωτερική νομοθεσία

Κατά το άρθρο 54 παράγραφος 1 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος (ΚΦΕ), στα κέρδη που διανέμουν οι ημεδαπές ανώνυμες εταιρείες με τη μορφή ... μερισμάτων ή προμερισμάτων σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα ημεδαπά ή αλλοδαπά, ενώσεις προσώπων ή ομάδες περιουσίας, ανεξάρτητα αν η καταβολή τους γίνεται σε μετρητά ή μετοχές, ενεργείται παρακράτηση φόρου με συντελεστή 10%. Με την παρακράτηση αυτή εξαντλείται η φορολογική υποχρέωση των δικαιούχων για τα πιο πάνω εισοδήματα.

Ουτόσο, οι ημεδαπές εταιρείες δεν προβαίνουν σε παρακράτηση φόρου επί των κερδών που διανέμουν προς εταιρείες άλλων κρατών – μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, των οποίων είναι θυγατρικές, κατά το άρθρο 11 του νόμου 2578/1998. Ειδικότερα, σύμφωνα με το νόμο 2578/1998, ημεδαπές εταιρείες θεωρούνται θυγατρικές εταιρειών άλλων κρατών – μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όταν οι τελευταίες διατηρούν στις ημεδαπές εταιρείες επί 2 τουλάχιστον συνεχή έτη συμμετοχή στο κεφάλαιο κατ' ελάχιστο όριο ποσοστό 10%.

Ο παρακρατηθείς φόρος, όταν οφείλεται, αποδίδεται με την υποβολή δήλωσης στο Δημόσιο εφάπαξ εντός του επόμενου μήνα από αυτόν εντός του οποίου έγινε η παρακράτηση. Τέλος, προβλέπεται ότι υπόχρεος σε παρακράτηση

φόρου είναι η ημεδαπή ανώνυμη εταιρεία που καταβάλλει τα κέρδη.

Εφαρμοστέες διατάξεις στο πλαίσιο των ΣΑΔΦ

Για τη φορολογική μεταχείριση των μερισμάτων που αποκτώνται από κατοίκους (φυσικά ή νομικά πρόσωπα) κρατών, με τα οποία η Ελλάδα έχει συνομολογήσει ΣΑΔΦ, εφαρμόζονται οι διατάξεις των οικείων Συμβάσεων. Συνέπος, οι αρμόδιες ΔΟΥ ανατρέχουν σε κάθε περίπτωση στο αντίστοιχο άρθρο της εκάστοτε Σύμβασης, το οποίο προσδιορίζει τη φορολογική μεταχείριση του συγκεκριμένου εισοδήματος κι εξετάζουν τους όρους που αναφέρονται σε αυτό, προκειμένου να επιτευχθεί η ορθή και ομοιόμορφη εφαρμογή των σχετικών διατάξεων.

Επισημαίνεται ότι, στην περίπτωση που το ποσοστό φόρου που προβλέπεται από τις διατάξεις της εσωτερικής μας νομοθεσίας (ΚΦΕ), είναι ευνοϊκότερο από τα ποσοστά της εκάστοτε ΣΑΔΦ, τότε εφαρμόζεται το (ευνοϊκότερο) ποσοστό της εσωτερικής μας νομοθεσίας. Διευκρινίζεται, επίσης, ότι στο εγγύς μέλλον θα υπάρξουν αλλαγές, διότι ορισμένες Συμβάσεις είναι στο στάδιο της αναθεώρησης ή επίκειται η υπογραφή νέων με άλλα κράτη.

Διαδικασίες στο πλαίσιο των ΣΑΔΦ

Με την υπ' αριθμόν 1013/19.01.1990 εγκύκλιο του Υπουργείου Οικονομικών, καθιερώθηκε η διαδικασία «πιστοποίησης της φορολογικής κατοικίας» (residence certification system), η οποία ακολουθείται, εάν αλλοδαπό (φυσικό ή νομικό) πρόσωπο, κάτοικος συμβατικής χώρας, αποκτά εισόδημα στην Ελλάδα. Με τη διαδικασία αυτή εφαρμόζονται

άμεσα οι διατάξεις της οικείας Σύμβασης, εφόσον υποβάλλεται ταυτόχρονα στην καθ' ύλην αρμόδια ΔΟΥ, πιστοποιητικό κατοικίας του αλλοδαπού δικαιούχου (φυσικού ή νομικού προσώπου). Ως εκ τούτου, οι αλλοδαποί δικαιούχοι που επικαλούνται της ευρηγεικές διατάξεις των ανωτέρω Συμβάσεων, πρέπει να προσκομίσουν τα απαιτούμενα δικαιολογικά και τα απαραίτητα έντυπα. Στη συνέχεια, η ημεδαπή ΑΕ, η οποία διανέμει κέρδη με τη μορφή μερισμάτων ή προμερισμάτων και υποχρεούται να αποδώσει το φόρο στο Δημόσιο,

οφείλει να υποβάλει τα εν λόγω έντυπα στην καθ' ύλην αρμόδια ΔΟΥ, προκειμένου να εφαρμοσθούν άμεσα οι ευνοϊκότερες διατάξεις της εκάστοτε Σύμβασης. Είναι προφανές ότι εάν δεν υποβληθούν τα ως άνω έντυπα, θα εφαρμοσθούν απευθείας οι διατάξεις της εσωτερικής μας νομοθεσίας (ΚΦΕ).

Εάν, τέλος, από τις διατάξεις της διμερούς Σύμβασης προβλέπεται ευνοϊκότερη φορολογική μεταχείριση για το συγκεκριμένο ειοδόμημα, τότε ο αλλοδαπός δικαιούχος οφείλει να υποβάλλει στο Υπουρ-

γείο Οικονομικών την «Ετήσια Αίτηση Επιστροφής Φόρου Εισοδήματος», προκειμένου να επιστραφεί σε αυτόν ο φόρος που παρακρατήθηκε κατά παρέκκλιση των διατάξεων της οικείας Σύμβασης. Στην εν λόγω αίτηση είναι ενοωματωμένο και το «Πιστοποιητικό Φορολογικής Κατοικίας», το οποίο θα πρέπει να συμπληρωθεί, να υπογραφεί και να οφραγισθεί από την αρμόδια φορολογική αρχή του κράτους κατοικίας του αλλοδαπού δικαιούχου - αιτούντος.

Πρόσφατη Φορολογική Νομολογία

Επιμέλεια: Θανάσης Κυριακόπουλος

1. Εκπίπουσες Δαπάνες – Πόρος υπέρ της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς [Συμβούλιο της Επικρατείας (ΣιΕ) 756/2008]

Σύμφωνα με το άρθρο 31 παράγραφος 1 (Ζ) του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος, για την εξεύρεση του καθαρού ειοδήματος των επιχειρήσεων αφαιρούνται από τα ακαθάριστα έσοδά τους, ως έξοδα, και τα ποσά των κάθε είδους φόρων, τελών και δικαιωμάτων που τις βαρύνουν. Στην εν λόγω απόφαση, το ΣιΕ απάντησε στο ερώτημα εάν τα ανωτέρω έξοδα περιλαμβάνουν και οικονομικά βάρη υπό την ευρύτερη δημοσιονομική έννοια, τα οποία δεν καρακτηρίζονται ρητώς στο νόμο ως φόροι, τέλη ή δικαιώματα. Κατά το δικαστήριο, το άρθρο 31 παράγραφος 1 (Ζ) του ΚΦΕ δεν προβιάνει σε περιοριστική απαρίθμηση των εκπίπουσών δαπανών. Έτσι, ο πόρος, που επιβάλλεται με το άρθρο 79 περίπτωση δ' του νόμου 1969/1991 και συνίσταται σε ποσοστό 7% επί του κύκλου εργασιών της Ανώνυμης

Εταιρείας Αποθετηρίων συμπεριλαμβάνεται στις εκπίπουσες δαπάνες του άρθρου 31. Και τούτο διότι ο πόρος αυτός, ασχέτως του ότι δεν καρακτηρίζεται ως φόρος, τέλος ή δικαιώματα στο νόμο, αποτελεί δαπάνη, και μάλιστα επιβαλλόμενη από το κράτος και βαρύνουσα το ειοδήμητα της εταιρείας. Επομένως, κατά το ΣιΕ, κριτήριο για να συμπεριληφθεί ένα οικονομικό βάρος στα εκπίποντα έξοδα δεν είναι ο σχετικός ορολογικός καρακτηρισμός του στο νόμο, αλλά το εάν αποτελεί αναγκαία δαπάνη της επιχείρησης. Στο παρελθόν, το ΣιΕ έχει αποφανθεί ότι, μεταξύ άλλων, στα εκπίποντα έξοδα συμπεριλαμβάνονται και οι εργοδοτικές ασφαλιστικές εισφορές και η εισφορά υπέρ ΟΓΑ, μολονότι δεν καρακτηρίζονται ως τέλη, φόροι ή δικαιώματα.

2. Τιμολόγια πώλησης εταιρείας περιορισμένης ευθύνης (ΕΠΕ) υπό πώλησην [Συμβούλιο της Επικρατείας 1854/2008]

Η διάταξη του άρθρου 12 παράγραφος 1 του ΚΒΣ ορίζει, μεταξύ άλλων, ότι υποχρέωση έκδοσης τιμολογίου πώλησης υφίσταται στην περίπτωση πώλησης αγαθών από επιπτευματία σε επιπτευματία για την άσκηση της επαγγέλματός του. Με την εν λόγω απόφασή του, το ΣιΕ έκανε δεκτό ότι η υποχρέωση έκδοσης τιμολογίου αφορά μόνο τις εξ επαχθούς αιτίας γενόμενες μεταβιβάσεις αγαθών από επιπτευματία σε επιπτευματία, όπως η πώληση αγαθών, και όχι αυτές που διενεργούνται λόγω αναγκαστικού πλειστηριασμού σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας ή ειδικών νόμων. Έτοιμη, στην περίπτωση της εκούσιας πώλησης αγαθών, η μη έκδοση τιμολογίου πώλησης έχει ως συνέπεια την απόκρυψη της οικείας συναλλαγής. Αντιθέτως, στην πώληση αγαθών δυνάμει δημόσιου αναγκαστικού πλειστηριασμού δεν υπάρχει το στοιχείο της απόκρυψης, λόγω της δημοσιότητας της διαδικασίας του πλειστηριασμού.

3. Έννοια ιδιόχροσ - Απαλλαγή από Φόρο Μεγάλης Ακίνητης Περιουσίας (ΦΜΑΠ) [Διοικητικό Εφετείο Πειραιά 84/2008]

Σύμφωνα με το άρθρο 23 παράγραφος 1 του νόμου 2459/1997 απαλλάσσονται από το ΦΜΑΠ τα κτίσματα ακινήτων ή τα μέρη αυτών που ιδιοχροιμοποιούνται ή ο σκοπός της ιδιόχροσής τους συναρτάται με την παραγωγή ή την άσκηση εμπορικής δραστηριότητας. Οι ναυπλιακές επιχειρήσεις που ασχολούνται με τη διαχείριση πλοίων, όπως οι υπαγόμενες στους νόμους 89/1967 και 378/1968 αλλοδαπές εταιρείες, μπορεί να έχουν το αντικείμενο των εργασιών τους εκτός των ορίων της ελληνικής επικράτειας, αλλά η άσκηση της εν γένει επιχειρηματικής τους δραστηριότητας γίνεται στην Ελλάδα, και μάλιστα και' ανάγκη εντός των γραφείων, λογιστηρίων και αποθηκευτικών χώρων στους οποίους φυλάσσονται τα προοριζόμενα για προμήθεια των πλοίων εφόδια και λοιπά αναγκαία υλικά (καύσιμα, ανταλλακτικά κ.ά.). Έτσι, ο τόπος της επιχειρηματικής τους δραστηριότητας εμπίπτει στη σχετική απαλλαγή. Όμως, εάν η ναυπλιακή εταιρία παραχωρήσει την επικαρπία των κτιμάτων αυτών, οι χώροι δεν θεωρείται ότι ιδιοχροιμοποιούνται από την εταιρεία, ώστε να τύχουν απαλλαγής από το ΦΜΑΠ. Και τούτο διότι με τη σύσταση της επικαρπίας το δικαίωμα της εκμετάλλευσης περιέρχεται στον επικαρπωτή. Συνεπώς, τα κτίσματα των χώρων αυτών φορολογούνται, βαρύνοντας την εταιρεία με το ΦΜΑΠ που αναλογεί στην αξία της ψηλής κυριότητας.

4. Παραγραφή - Εικονικά ή πλαστά φορολογικά στοιχεία [Άρειος Πάγος 464/2007]

Το άρθρο 19 παράγραφος 1 εδάφιο α' του νόμου 2523/1997 (όπως ίσχει πριν από την τροπο-

ποίση του με το νόμο 3220/2004) όριζε ότι τιμωρούνται με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον 3 μηνών όσοι εκδίδουν πλαστά ή εικονικά φορολογικά στοιχεία, καθώς και όσοι αποδέχεται εικονικά φορολογικά στοιχεία ή νοθεύουν τέτοια στοιχεία. Κατά το άρθρο 21 παράγραφος 2 του νόμου 2523/1997, η ποινική δίωξη ασκείται αυτεπάγγελτα και μάλιστα μετά από την τελεσίδικη κρίση του διοικητικού δικαστηρίου. Κατ' εξαίρεση όταν διενεργείται φορολογικός έλεγχος από όργανα του Σώματος Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος (ΣΔΟΕ), κατά το άρθρο 19, η ποινική δίωξη ασκείται άμεσα με βάση τα πορίσματα του φορολογικού ελέγχου και τη μηνυτήρια αναφορά του προϊσταμένου της αρμόδιας ΔΟΥ ή άλλης υπηρεσίας που διενήργησε τον έλεγχο.

Κατά το άρθρο 21 παράγραφος 10 του νόμου 2523/1997, η παραγραφή των αδικημάτων του παρόντος νόμου αρχίζει από την τελεσίδικία της απόφασης επί της προσφυγής που ασκήθηκε ή σε περίπτωση μη άσκησης προσφυγής από την οριστικοποίηση της φορολογικής εγγραφής, λόγω παρόδου της προθεομίας προς άσκηση της. Όμως, η εν λόγω διάταξη δεν εφαρμόζεται στα πλημμελήματα του άρθρου 19 του νόμου 2523/1997, στα οποία εφαρμόζονται τα άρθρα 17, 111 και 112 του Ποινικού Κώδικα. Έτσι, η παραγραφή αυτών των πλημμελημάτων είναι πενταετής κι εκκινεί από την ημέρα τέλεσής τους. Αυτό συνάγεται και από την προσθήκη δεύτερου εδαφίου στο άρθρο 21 παράγραφος 10 του νόμου 2523/1997 που έγινε με το νόμο 2954/2001. Στο εν λόγω νέο εδάφιο ορίζεται ότι «της περιπτώσεις του άρθρου 19 του παρόντος νόμου η παραγραφή αρχίζει από το χρόνο διαπίστωσης του αδικήματος, ο οποίος προσδιορίζεται από την ημερομηνία θεώρησης

του οικείου πορίσματος του φορολογικού ελέγχου από τον προϊστάμενο της αρχής που διενήργησε τον έλεγχο». Η ως άνω προσθήκη επιμπλέκει το χρόνο της παραγραφής των εγκλημάτων του άρθρου 19 του νόμου 2523/1997, αφού εκκινεί όχι από το χρόνο τέλεσης της πράξης, αλλά από το μετέπειτα χρόνο διαπίστωσης αυτής. Δηλαδή, η συμπλήρωση του χρόνου της παραγραφής κι η εξάλειψη του αξιοποίηντος επέρχεται πλέον βραδύτερα, με αποτέλεσμα η νέα ρύθμιση να είναι δυσμενέστερη για την κατηγορούμενο. Κατά συνέπεια, η νέα διάταξη δεν εφαρμόζεται σε πράξεις που τελέστηκαν από την έναρξη τοχύου του νόμου 2523/1997 έως την έναρξη τοχύου του τροποποιητικού νόμου 2954/2001, διότι επιβαρύνει τη θέση του κατηγορουμένου (άρθρο 2 παράγραφος 1 Ποινικού Κώδικα).

5. Φορολογία Εισοδήματος – Περιουσιακά στοιχεία από αποταμίευση σε άλλο κράτος – μέλος – Προθεομία έκδοσης διορθωτικής Πράξης Επιβολής Προσίμου [Δικαστήριο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΔΕΚ), συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-155/2008 και C-157/2008, απόφαση της 11.06.2009]

Το ΔΕΚ έκρινε στην εν λόγω απόφαση ότι τα κράτη – μέλη μπορούν να εφαρμόζουν μεγαλύτερη προθεομία για την έκδοση διορθωτικής βεβαίωσης φόρου, υπό τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

- (α) εάν περιουσιακά στοιχεία φορολογουμένων βρίσκονται σε άλλο κράτος – μέλος,
- (β) εάν τα περιουσιακά αυτά στοιχεία καθώς και τα εξ αυτών πραγματοποιούμενα εισοδήματα αποσιωπήθηκαν έναντι των φορολογικών αρχών του φορολογουμένου, και
- (γ) εάν οι αρμόδιες ως άνω αρχές

δεν διαθέτουν κανένα στοιχείο για την ύπαρξη των αποσιωπηθέντων στοιχείων, ώστε να κινηθεί σχετική έρευνα.

Στην ως άνω περίπτωση, το επιβαλλόμενο πρόστιμο καθορίζεται αναλόγως του ποσού της διορθωτικής πράξης και της μεγαλύτερης αυτής περιόδου.

6. Πρόστιμο σε ανώνυμη εταιρεία (ΑΕ) για παράλειψη ονομαστικοποίησης των μετοχών της [Συμβούλιο της Επικρατείας 1374/2009]

Το Β' τμήμα του ΣτΕ έκρινε ότι η προβλεπόμενη από το άρθρο 24 του νόμου 2214/1994 ποινή προσίμου ίσου προς το 20% των μετοχικού κεφαλαίου της ΑΕ, σε περίπτωση παράλειψης της ονομαστικοποίησης των μετοχών της αντίκειται στην κατοχυρωμένη από το Σύνταγμα αρχή της αναλογικότητας. Αυτό ισχύει, επειδή δεν παρέχεται στη φορολογική αρχή και στα διοικητικά δικαστήρια η δυνατότητα να προβούν σε επιμέτρηση του ύψους της ποινής στο προσήκον μέτρο, ανάλογα με τις περιοτάσεις και την έκταση και βαρύτητα της παράβασης, λαμβάνοντας υπόψη το βαθμό υπαιτιότητας ή τη χρονική διάρκεια της παράβασης ή τον κίνδυνο διαφυγής της φορολογητέας ύλης ή το συνδυασμό αυτών ή άλλων κριτηρίων, πρόσφορων κατά την κρίση του νομοθέτη. Το Β' τμήμα του ΣτΕ στηρίζομενο στο άρθρο 100 παράγραφος 5 του Συντάγματος που αφορά στις διατάξεις που αντίκεινται στο Σύνταγμα, παρέπεμψε την υπόθεση στην Ολομέλειά του, προκειμένου αυτή να αποφανθεί οριστικά για το θέμα.

7. Εικονικά και πλαστά φορολογικά στοιχεία [Συμβούλιο της Επικρατείας 629/2008]

Κατά το άρθρο 8 παράγραφος 12 του νόμου 1882/1990, όποιος αποδέχεται πλαστά ή εικονικά ή νοθευμένα φορολογικά στοιχεία,

για συναλλαγή ανύπαρκτη στο σύνολο ή για μέρος αυτής ή για συναλλαγή που πραγματοποιήθηκε από πρόσωπα διαφορετικά από αυτά που αναγράφονται στη φορολογική στοιχείο, με σκοπό την απόκρυψη φορολογητέας ύλης και την έκπτωση του αναγράφονται στα στοιχεία αυτά ΦΠΑ, εκτός των άλλων κυρώσεων, υποχρεούται και στην απόδοση του ΦΠΑ, εφόσον δεν αποδόθηκε για οποιονδήποτε λόγο από την εκδότη των στοιχείων. Στην περίπτωση που η εικονικότητα αφορά στον εκδότη των φορολογικών στοιχείων (και όχι στη συναλλαγή), η φορολογική αρχή βαρύνεται με την απόδειξη της εν λόγω εικονικότητας. Εάν, όμως, αποδειχθεί ότι η συναλλαγή έγινε με πρόσωπο που δεν είχε δηλώσει την έναρξη του επιπλεύματός του ούτε είχε θεωρήσει στοιχεία στην αρμόδια ΔΟΥ, στοιχειοθετείται παράβαση και του επιπλευματία που δέχεται τέτοια στοιχεία. Ωστόσο, ο τελευταίος απαλλάσσεται, εάν αποδειχεί ότι τελούσε σε καλή πίστη κατά το χρόνο της συναλλαγής.

8. Περαίωση [Διοικητικό Εφετείο Αθηνών 3945/2007]

Εάν η υπόθεση έχει περαιωθεί επιτυχώς και δεν υπάρχουν συμπληρωματικά στοιχεία για την περαιωθείσα χρήση, η φορολογική αρχή δεν μπορεί μετά από έλεγχο στα βιβλία και στοιχεία του υποχρέου, να εκδώσει συμπληρωματική πράξη προσδιορισμού ΦΠΑ για τη χρήση αυτή. Εξάλλου, εάν η επιχείρηση δεν είναι σε θέση να επιδείξει τα τηρούμενα από αυτή Βιβλία και Στοιχεία για χρήσεις που έχουν περαιωθεί με οποιονδήποτε τρόπο, η φορολογική αρχή δεν μπορεί μόνο για αυτό το λόγο να προβεί σε εξωλογιστικό προσδιορισμό των αποτελεσμάτων της ελεγχόμενης επιχείρησης και στη συνέχεια στην αναμόρφωση των φορολογητέων εκροών αυτής.

Αντίθετα, απαιτείται να προσκομισθούν για αυτή τη χρήση και συμπληρωματικά στοιχεία, τα οποία όμως δεν θα μπορούν να επαληθευτούν από τον έλεγχο, αφού δεν προσκομίσθηκαν στον τελευταίο τα Βιβλία.

9. ΦΠΑ - Φόρος οφειλόμενος αποκλειστικώς λόγω της μνείας του επί του υπολογίου – Διόρθωση του αχρεωστή των υπολογινθέντος φόρου [Δικαστήριο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, απόφαση C-566/2008 της 18.06.2009]

Σύμφωνα με την 6η Οδηγία, το ΔΕΚ έκρινε ότι ο ΦΠΑ οφείλεται στο κράτος – μέλος στο οποίο αντιστοιχεί ο αναγραφόμενος στο υπολόγιο ΦΠΑ, ακόμη και αν η συναλλαγή δεν ήταν φορολογητέα στο εν λόγω κράτος – μέλος. Έτοιμα, τα εθνικά δικαστήρια οφείλουν να εξετάσουν, λαμβάνοντας υπόψη όλες τις κρίσιμες περιστάσεις, σε ποιο κράτος – μέλος αντιστοιχεί ο ΦΠΑ που αναγράφεται στο οικείο υπολόγιο. Μεταξύ άλλων, τα εθνικά δικαστήρια μπορούν να λάβουν υπόψη, τον αναγραφόμενο συντελεστή, το νόμισμα του ποσού που πρέπει να τακτοποιηθεί, τη γλώσσα σύνταξης, το περιεχόμενο και το πλαίσιο του υπολογίου, τον τόπο εγκατάστασης του εκδότη του υπολογίου και του αποδέκτη των παρασχεθεισών υπηρεσιών, καθώς και τη συμπεριφορά αυτών.

10. Έκδοση Προσωρινής Πράξης Προσδιορισμού [Συμβούλιο της Επικρατείας 3195/2008]

Σύμφωνα με το άρθρο 40 του νόμου 1642/1986 (πλέον άρθρο 50 του νόμου 2859/2000), η έκδοση προσωρινής πράξης προσδιορισμού του ΦΠΑ επιτρέπεται, εφόσον η παράλειψη δηλώσουν τη φορολογικής αξίας ή η ανακρίβεια της δηλωθείσας αξίας ή ο εοφαλμένος υπολογισμός των

ποσοστών ή εκπώσεων προκύπτει από τα Βιβλία ή τα Στοιχεία του υποχρέου στο φόρο. Επιπροσθέτως, δεν επιτρέπεται η επέκταση του φορολογικού ελέγχου σε στοιχεία εκτός των Βιβλίων και Στοιχείων του υποχρέου και η προσθήκη φορολογητέας αξίας που δεν προκύπτει από τα Βιβλία και τα Στοιχεία αυτού.

Κατά το ΣτΕ, ο έλεγχος μπορεί να αφορά και στη γνωσιότητα των δεδομένων των Βιβλίων και των Στοιχείων και το αληθές της εκάστοτε συναλλαγής, για την οποία φέρονται ότι εκδόθηκαν τα εν λόγω αιμολόγια ή άλλα στοιχεία, εφόσον λόγω του εμφανούς της μη γνωσιότητας ή του μη αληθούς της συναλλαγής ή για οποιαδήποτε άλλη αιτία, ο έλεγχος οδηγεί αιτιολογημένα στο συμπέρασμα ότι τα στοιχεία αυτά δεν ανταποκρίνονται σε συναλλαγές.

11. Τέλη διαφήμισης [Μονομελές Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών 3051/2007]

Υπόκειται σε τέλος η διαφήμιση που διενεργείται σε χώρο καταστήματος και δεν αναφέρεται στο συγκεκριμένο κατάστημα αλλά στο διαφημιζόμενο προϊόν. Συνεπώς, την ωφέλεια από τη διαφήμιση προσπορίζεται αφέντως και κυρίως ο παραγωγός ή εισαγωγέας του είδους από το εξωτερικό ή εκείνος που το πωλεί χονδρικώς, ενώ εμέσως και σε περιορισμένο βαθμό ο εκμεταλλεύμενος το κατάστημα. Για τη συνδρομή των ανωτέρω προϋποθέσεων υπαγγέλνεται ειδική κι αιτιολογημένη κρίση από την κοινοτική ή δημοτική αρχή που επιβάλλει το τέλος. Αντίθετα, στην περίπτωση διαφήμισης, που δεν διενεργείται σε χώρο καταστήματος, αλλά σε τελείως διαφορετικό χώρο, η δημοτική αρχή μπορεί να επιβάλλει το εν λόγω τέλος. Έτοις, εναπόκειται στον διαφημιζόμενο, στον οποίο επιβάλλεται το τέλος, να

αποδείξει ότι ο ίδιος δεν συνδέεται με οποιονδήποτε τρόπο με τη συγκεκριμένη διαφήμιση.

12. Στους επιστρεφόμενους φόρους το Δημόσιο υποχρεούται να καταβάλει τόκους υπερημερίας [Συμβούλιο της Επικρατείας 248/2008]

Κατά το νομοθετικό διάταγμα 4486/1965, στη δικαιοδοσία των τακτικών φορολογικών (ήδη διοικητικών) δικαστηρίων υπάγονται οι διαφορές μεταξύ φορολογικής αρχής και φορολογουμένου για την επιστροφή φόρων, τελών, ειοφορών κλπ. Δηλαδή η διάταξη αυτή αναφέρεται σε διαφορές, που έχουν ως αντικείμενο την επιστροφή φόρων που έχουν καταβληθεί (εν όλω ή εν μέρει) χωρίς να υπάρχει οχειακή υποχρέωση ή γενικά την επιστροφή φόρων για άλλη αιτία προβλεπόμενη από το φορολογικό νόμο. Η υποχρέωση του Δημοσίου για την καταβολή των τόκων, νόμιμων ή υπερημερίας, για χρέος, που απορρέει από την υποχρέωση να επιστρέψει φόρους κλπ. που έχουν καταβληθεί, συνιστά διοικητική διαφορά. Συνεπώς, ο φορολογούμενος μπορεί να ασκήσει προσφυγή ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων με αίτημα να του επιστραφούν φόροι και να του καταβληθούν τόκοι. Μάλιστα, ο φορολογούμενος επιτρέπεται, καταρχήν, να σωρεύσει στην προσφυγή το αίτημα του για επιστροφή των τόκων.

13. Επίσια τεκμαρτή δαπάνη - Ανάλωση κεφαλαίου [Συμβούλιο της Επικρατείας 849/2008]

Σύμφωνα με τον Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος, η διαφορά μεταξύ του δηλούμενου εισοδήματος και της τεκμαρτώς προσδιορίζομενης επίσιας δαπάνης του φορολογούμενου μπορεί να καλύπτεται, μεταξύ άλλων, και με ανάλωση κεφαλαίου το οποίο αποδειγμένα φορολογήθηκε κατά τα προηγούμενα έτη ή απαλ-

λάχθηκε του φόρου νομίμως. Το απομένον κεφάλαιο εξευρίσκεται μετά από αφαίρεση των πραγματικών δαπανών, στις οποίες υποβλήθηκε εν τω μεταξύ ο φορολογούμενος. Για τον υπολογισμό των εν λόγω δαπανών λαμβάνονται υπόψη και οι δαπάνες διαβίωσης που δηλώθηκαν από το φορολογούμενο κατά το ίδιο χρονικό διάστημα.

Στη συγκεκριμένη υπόθεση τέθηκε ζήτημα προσδιορισμού του απομένοντος κεφαλαίου, επειδή κατά την ίδια χρήση προσδιορίστηκε και το ύψος των αφαρούμενων δαπανών των οικείων ετών. Μάλιστα, ο προσδιορισμός αυτός, με τον οποίο βαρύνεται η φορολογική αρχή, γίνεται με κάθε νόμιμο αποδεικτικό μέσο. Ειδικότερα, όσον αφορά τη διάθεση ομολόγων, εντόκων γραμματίων και γενικά τίτλων διαπραγματεύσιμων στο Χρηματιστήριο, κατά το άρθρο 19 παράγραφος 2 εδάφιο ε' του νόμου 2238/1994, το ποσό που μπορεί να επικαλεσθεί ο φορολογούμενος για να καλύψει την ως άνω διαφορά ανάμεσα στο δηλωθέν από αυτόν εισόδημα και το τεκμαρτό βάσει δαπανών είναι η υπεραξία από τη ρευστοποίηση των τίτλων αυτών, δηλαδή η διαφορά μεταξύ τημάς πώλησης και τημάς αγοράς. Κατά την κρίση του ΣτΕ, για να μπορέσει να επικαλεσθεί ο φορολογούμενος και την ονομαστική αξία των τίτλων αυτών ως ποσό που δικαιολογεί τη διαφορά μεταξύ τεκμαρτού και πραγματικού εισοδήματος, πρέπει, η αγορά κι η εκποίηση των τίτλων να μην έγινε στο ίδιο οικονομικό έτος. Με την εν λόγω απόφαση το ΣτΕ δίνει το δικαίωμα σε κάθε φορολογούμενο να επικαλείται το σύνολο των ποσών που έλαβε από την πώληση τίτλων για να καλύπτει το «πόθεν έσχες» και όχι μόνο το κέρδος από την πώληση τους, εάν η πώληση δεν έλαβε χώρα στο ίδιο οικονομικό έτος της αγοράς.

14. Απαλλαγή από Φόρο Μεταβίβασης Ακινήτων (ΦΜΑ) – Απόκτηση οικογενειακής στέγης [Συμβούλιο της Επικρατείας 3003/2008]

Κατά την εν λόγω απόφασην του ΣΕ, στην περίπτωση που η οικογένεια δεν διαθέτει ιδιόκτητο ακίνητο για να καλύψει τις στεγαστικές της ανάγκες, οι έγγαιμοι δικαιούνται απαλλαγής από το ΦΜΑ για την απόκτηση οικογενειακής στέγης, ανεξαρτήτως εάν ένας εκ των συζύγων είχε τύχει απαλλαγής από το φόρο αυτό πριν το γάμο. Και αυτό διότι ο άγαμος δεν τελεί υπό τις αυτές συνθήκες με τον έγγαμο ή την οικογένεια και συνεπώς η απαλλαγή της οποίας είχε τύχει, υπηρετούσε, όταν δόθηκε, διαφορετικό σκοπό. Επομένως, στην περίπτωση που ένας από τους συζύγους είχε τύχει απαλλαγής από τον φόρο αυτό πριν από το γάμο για την απόκτηση πρώτης κατοικίας, δεν απαιτείται η εκποίηση του ακινήτου αυτού για να λάβει απαλλαγή από το φόρο διότι, για την οικογένεια, η απαλλαγή αυτή είναι η πρώτη

που χορηγείται.

15. Ταμειακή βεβαίωση ΦΠΑ - Ανακοπή - Επίδοση [Μονομελές Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών 4951/2008]

Κατά την εκδίκαση ανακοπών κατά πράξεων ταμειακής βεβαίωσης ΦΠΑ δεν προβάλλονται παραδεκτώς λόγοι που αφορούν το κύρος των πράξεων προσδιορισμού ΦΠΑ της αρμόδιας φορολογικής αρχής υπό τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

- (α) οι πράξεις ταμιακής βεβαίωσης αποτελούν το νόμιμο τίτλο της επισπευδόμενης διοικητικής εκτέλεσης,
- (β) παρέχεται προσφυγή ουσίας ενώπιον των Διοικητικών Δικαστηρίων, και
- (γ) η ευθεία προσβολή του νόμιμου τίτλου δεν συνιστά ανακοπή, αλλά προσφυγή ουσίας (πρβλ. ΣΕ 3529/2001).

Συνεπώς, ο μόνος παραδεκτώς προβαλλόμενος λόγος κατά της πράξης ταμειακής βεβαίωσης του

ΦΠΑ είναι η μη νόμιμη σύσταση του τίτλου εξαιτίας της μη νόμιμης κοινοποίησης του στον ανακόποντα. Έτοι, δεν εκκινεί η προθεσμία για την άσκηση της προσφυγής. Εν προκειμένω η ανακοπή κατά το μέρος που στρέφεται κατά της πράξης επιβολής προστίμου ΦΠΑ έχει, ανεξαρτήτως του χαρακτηρισμού του δικογράφου ως «ανακοπή», χαρακτήρα προσφυγής κι επομένως πρέπει να δικαστεί ως τέτοια από το δικαστήριο. Εξάλλου, δεν αποκλείεται η μαρτυρία υπαλλήλων της αρχής που εξέδωσε την οικεία καταλογιστική πράξη κατά τη θυροκόλληση αυτής, κατ' ανάλογη εφαρμογή του άρθρου 183 παράγραφος 1 περίπτωση β' του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας, ενόψει και του γεγονότος ότι η σύμπραξη του φορολογικού υπαλλήλου ως μάρτυρα κατά τη θυροκόλληση καταλογιστικής πράξης δεν απαιτεί εχεμύθεια.

Τροποποίηση Άρθρου 14 του Κώδικα ΦΠΑ (Τόπος Παροχής Υπηρεσιών)

Το παρόν αποτελεί σύνοψη άρθρου που δημοσιεύθηκε στο επιστημονικό περιοδικό *Επιχείρηση*, έτος 2009, σσ. 897-905

Θανάσης Κυριακόπουλος

1. Το Ισχύον Καθεστώς

Από την αρχή της καθιέρωσης του κοινού συστήματος ΦΠΑ στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα τη δεκαετία του 1960, υπήρχε η άποψη ότι ο τόπος παροχής των υπηρεσιών για σκοπούς επιβολής ΦΠΑ θα έπρεπε να ήταν το κράτος – μέλος της κατανάλωσης και όχι ο τόπος εγκατάστασης του παρέχοντος την

υπηρεσία. Ωστόσο, κατά τη διάρκεια διαπραγματεύσεων για την έκδοση της 6^{ης} Κοινοτικής Οδηγίας ΦΠΑ (Οδηγία υπ' αριθμόν 77/388), αποφασίστηκε τελικώς, για λόγους αμιγώς πρακτικούς, ότι γενικός κανόνας για τον προσδιορισμό του τόπου παροχής υπηρεσιών, κι επομένως τόπος φορολόγησης, θα ήταν η έδρα της

οικονομικής δραστηριότητας του παρέχοντος την υπηρεσία ή της μόνιμης εγκατάστασής του (άρθρο 14 παράγραφος 1 του Κώδικα ΦΠΑ¹). Προβλέφθηκαν ωστόσο ορισμένες εξαιρέσεις (άρθρο 14 παράγραφοι 2 και 3), οι οποίες υπερισχύουν του κανόνα και μπορούν να οδηγήσουν στη μεταβολή του τόπου φορολο-

¹ Ο αποκαλούμενος ως «Κώδικας ΦΠΑ» είναι ο νόμος 2859/2000.

γίας ανάλογα με τη φύση της παροχής.

Μετά τη θέσπιση της 6^{ης} Οδηγίας, η ραγδαία ανάπτυξη της εσωτερικής ευρωπαϊκής αγοράς παροχής υπηρεσιών που επιτεύχθηκε μέσω της αύξησης διασυνοριακών συναλλαγών, της παγκοσμιοποίησης, της άρσης των κανονιστικών ρυθμίσεων και των καινούργιων τεχνολογιών, συνέβαλε στο να επέλθουν τεράστιες αλλαγές τόσο στον αριθμό και όγκο των διασυνοριακά παρεχόμενων υπηρεσιών όσο και στη διάρθρωσή τους. Πράγματι δημιουργήθηκε σωρεία προβλημάτων εφαρμογής κι ερμηνείας των διατάξεων του ΦΠΑ σχετικά με τον τόπο παροχής υπηρεσιών (άρθρο 14 του Κώδικα ΦΠΑ).

2. Νέο Καθεστώς από την 1^η Ιανουαρίου 2010

Λόγω της συνεχούς αναπτυσσόμενης αγοράς παροχής υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της εμφάνισης των προαναφερθέντων προβλημάτων, υπήρξε επιτακτική ανάγκη τροποποίησης των διατάξεων και κανόνων που αφορούν τον τρόπο καθορισμού του τόπου παροχής υπηρεσιών για σκοπούς ΦΠΑ. Και τούτο προκειμένου η εσωτερική αγορά να είναι σε θέση όχι μόνο να λειτουργεί ορθά αλλά και να μπορεί να αναπτυχθεί σωστά. Για το λόγο αυτό, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης εξέδωσε την Οδηγία 2008/8 της 12^{ης} Φεβρουαρίου 2008 «Για την τροποποίηση της Οδηγίας 2006/112 όσου αφορά τον τόπο παροχής υπηρεσιών». Με την Οδηγία αυτή θεσπίζεται νέο καθεστώς, βάσει του οποίου τόπος φορολογίας για τις παροχές υπηρεσιών θεωρείται καταρχήν ο τόπος στον οποίο ο λίπτης των υπηρεσιών έχει την έδρα του ή αυτός στον οποίο πραγματοποιείται η κατανάλωση ή η υλική εκτέλεση εργασιών, και όχι ο τόπος όπου έχει την οικονομική του

δραστηριότητα ο παρέχων την υπηρεσία (για υπηρεσίες που παρέχονται σε υποκείμενο στο φόρο). Παρά την ανάγκη θέσπισης του νέου γενικού κανόνα, ορισμένες εξαιρέσεις εξακολουθούν να είναι απαραίτητες για διοικητικούς και πολιτικούς λόγους. Η εφαρμογή του νέου καθεστώτος θα αρχίσει να ισχύει από την 1^η Ιανουαρίου 2010.

Με το νέο καθεστώς ο ευρωπαϊκός νομοθέτης, μετά από την αρχική θέσπιση της 6^{ης} Οδηγίας πριν από περίπου 30 χρόνια (1977), ανατρέπει τον τρόπο καθορισμού του τόπου παροχής, και κατ' επέκταση φορολόγησης, υπηρεσιών. Συγκεκριμένα, η Οδηγία 2008/8/EK του Συμβουλίου, που θα αρχίσει να ισχύει από 1^η Ιανουαρίου 2010, εισάγει τους εξής κανόνες κι εξαιρέσεις:

- **Για υπηρεσίες που παρέχονται από υποκείμενο στο φόρο σε υποκείμενο στο φόρο εγκατεστημένο σε άλλο κράτος – μέλος («Business to Business» ή «B2B»):** Ο νέος γενικός κανόνας σχετικά με τον τόπο παροχής των υπηρεσιών βασίζεται στον τόπο εγκατάστασης του λίπτη και όχι στον τόπο εγκατάστασης του παρέχοντος τις υπηρεσίες. Κατ' αυτόν τον τρόπο, στην περίπτωση που υποκείμενος στο φόρο λαμβάνει υπηρεσίες από άλλον υποκείμενο στο φόρο εγκατεστημένο σε άλλο κράτος – μέλος, ο λίπτης των υπηρεσιών θα πρέπει να υπολογίσει μόνος του το οφειλόμενο ποσό ΦΠΑ της χώρας του μέσω του μηχανισμού αντίστροφης υποχρέωσης. Αξίζει να σημειωθεί ότι για τον καθορισμό των κανόνων σχετικά με τον τόπο παροχής των υπηρεσιών και προκειμένου να ελαχιστοποιηθούν οι επιβαρύνσεις των επιχειρήσεων, τα πρόσωπα που είναι υποκείμενα στο φόρο και ασκούν επίσης μη υποκείμε-

ves σε φόρο δραστηριότητες θεωρούνται ως υποκείμενα στο φόρο για όλες τις υπηρεσίες που τους παρέχονται. Ομοίως, μη υποκείμενα στο φόρο νομικά πρόσωπα που διαθέτουν αριθμό μητρώου ΦΠΑ θεωρούνται επίσης ως υποκείμενα στο φόρο.

- **Για υπηρεσίες που παρέχονται σε μη υποκείμενους στο φόρο («Business to Consumers» ή «B2C»):** Ο γενικός κανόνας παραμένει ότι ο τόπος παροχής των υπηρεσιών θα είναι ο τόπος όπου βρίσκεται η έδρα της οικονομικής δραστηριότητας του παρέχοντος τις υπηρεσίες.
- Οι παραπάνω γενικοί κανόνες («B2B» και «B2C») δεν εφαρμόζονται σε ορισμένες ρητά προβλεπόμενες περιπτώσεις, οι οποίες αποτελούνται από τις ακόλουθες ειδικές εξαιρέσεις:

«Υπηρεσία Μεσολάβησης»: Ο τόπος φορολόγησης για την παροχή υπηρεσιών από μεσολάβητες που ενεργούν εξ ονόματος και για λογαριασμό τρίτων, όταν οι υπηρεσίες αυτές αποτελούν μέρος μιας συναλλαγής – πράξης, είναι ο τόπος όπου πραγματοποιείται η κύρια αυτή συναλλαγή – πράξη.

«Υπηρεσίες Ακινήτων»: Η εν λόγω διάταξη ορίζει ότι οι υπηρεσίες που σχετίζονται με ακίνητα φορολογούνται στον τόπο όπου βρίσκονται τα συγκεκριμένα ακίνητα, ανεξάρτητα από την ιδιότητα του λίπτη (ως υποκείμενου ή μη στο φόρο).

«Υπηρεσίες Μεταφοράς Επιβατών»: Οι υπηρεσίες μεταφοράς επιβατών φορολογούνται ανάλογα με το διανύμενο διάστημα της διαδρομής, δηλαδή φορολογούνται στην Ελλάδα μόνο κατά το μέρος που η μεταφορά εκτελείται στο ελληνικό έδαφος.

«Υπηρεσίες Μεταφοράς Αγαθών»:

Προσδιορίζεται ο τόπος μεταφοράς αγαθών που πραγματοποιείται προς μη υποκείμενα στο φόρο πρόσωπα (B2C). Οι ενδοκοινουκές μεταφορές αγαθών προς μη υποκείμενο στο φόρο φορολογούνται στην Ελλάδα μόνον αν ο τόπος αναχώρησης βρίσκεται στην Ελλάδα και ο τόπος άφιξης της μεταφοράς βρίσκεται σε άλλο κράτος – μέλος. Ενώ οι υπόλοιπες μεταφορές προς μη υποκείμενο στο φόρο φορολογούνται στην Ελλάδα μόνο κατά το μέρος του διανυόμενου τιμήματος της μεταφοράς στο εσωτερικό της Ελλάδας.

«Υπηρεσίες Παρεπόμενες της Μεταφοράς»: Οι παρεπόμενες της μεταφοράς αγαθών υπηρεσίες (όπως η φόρτωση, η εκφόρτωση, η διευθέτηση των μεταφερόμενων ειδών και παρόμοιες υπηρεσίες) προς μη υποκείμενο στο φόρο (B2C) φορολογούνται στην Ελλάδα μόνο στην περίπτωση που οι εν λόγω υπηρεσίες εκτελούνται πράγματι στην Ελλάδα.

«Υπηρεσίες Αθλητικές, Εποπτικές, Εκπαιδευτικές, Καλλιτεχνικές, Πολιτιστικές, Ψυχαγωγικές και Παρόμοιες Εκδηλώσεις»: Η εξαίρεση από το γενικό κανόνα, με την παράγραφο 8 του άρθρου 14, εφαρμόζεται και στις πολιτιστικές, καλλιτεχνικές, αθλητικές, ψυχαγωγικές και παρόμοιες δραστηριότητες, συμπεριλαμβανομένων και υπηρεσιών των διοργανωτών τέτοιων δραστηριοτήτων. Αυτό ισχύει τόσο για τους υποκείμενους όσο και για τους μη υποκείμενους στο φόρο (B2B και B2C).

«Πραγματογνωμοσύνες ή εργασίες συναφείς με ενούματα κινητά αγαθά»: Ορίζεται ότι οι πραγματογνωμοσύνες ή οι εργασίες που αφορούν ενούματα κινητά αγαθά, όταν παρέχονται προς μη υποκείμενα στο φόρο πρόσωπα φορολογούνται στον τόπο που πραγματοποιούνται.

«Υπηρεσίες Εσπιατορίου και Εστίασης»: Ο τόπος φορολόγησης των εν λόγω υπηρεσιών είναι ο τόπος όπου πραγματικά εκτελούνται, εκτός των υπηρεσιών αυτών που παρέχονται επί πλοίων, αεροπλάνων ή τρένων κατά τη διάρκεια ενδοκοινουκής μεταφοράς προσώπων, οι οποίες σύμφωνα με τη νέα παράγραφο 11 του άρθρου 14 φορολογούνται στον τόπο αναχώρησης της μεταφοράς.

«Βραχυχρόνια Μίσθωση Μεταφορικών Μέσων»: Η βραχυχρόνια μίσθωση μεταφορικών μέσων φορολογείται στον τόπο όπου το μεταφορικό μέσο τίθεται στη διάθεση του πελάτη.

«Ηλεκτρονικές Υπηρεσίες»: Ο τόπος φορολόγησης των ηλεκτρονικά παρεχόμενων υπηρεσιών προς μη υποκείμενους στο φόρο (B2C) μεταξύ Ελλάδας και τρίτων χωρών είναι ο τόπος εγκατάστασης του λόγιτη των εν λόγω υπηρεσιών. Οι προαναφερόμενες ηλεκτρονικές υπηρεσίες προβλέπονται από το νέο Παράρτημα VII, το οποίο εισάγεται για πρώτη φορά με την ως άνω παράγραφο. Σύμφωνα με τον ενδεικτικό κατάλογο του νέου Παραρτήματος VII, ως «ηλεκτρονικά παρεχόμενες υπηρεσίες» για τους σκοπούς του ΦΠΑ θεωρούνται η δημιουργία και η φιλοξενία ιστοσελίδων, η εξ αποστάσεως συντήρηση προγραμμάτων και εξοπλισμού, η παροχή λογισμικού και η ενημέρωσή του, η παροχή εικόνων, κειμένων και πληροφοριών και η διάθεση βάσεων δεδομένων, η παροχή μουσικής, κινηματογραφικών ταινιών και παιχνιδιών, περιλαμβανομένων των κάθε είδους τυχερών παιχνιδιών και η παροχή διδασκαλίας εξ αποστάσεως.

«Ειδικές Υπηρεσίες προς μη υποκείμενους στο φόρο εγκατεστημένους εκτός των Κρατών – Μελών»: Κατά παρέκκλιση του γενικού κανόνα της περιπτώσεως B2C,

ορισμένες υπηρεσίες δεν φορολογούνται στην Ελλάδα, όταν παρέχονται προς μη υποκείμενους στο φόρο εγκατεστημένους σε τρίτες χώρες. Ενδεικτικά αναφέρουμε τις ακόλουθες υπηρεσίες: (α) μεταβίβαση και παραχώρηση δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, δικαιωμάτων εκ διπλωμάτων ευρεοτεχνίας, αδειών εκμετάλλευσης, βιομηχανικών κι εμπορικών οιμάτων και άλλων παρόμοιων δικαιωμάτων, (β) διαφημιστικές υπηρεσίες, (γ) παροχή υπηρεσιών από συμβούλους, μηχανικούς, γραφεία μελετών, δικηγόρους, λογιστές και άλλες παρόμοιες υπηρεσίες, καθώς κι επεξεργασία δεδομένων και παροχή πληροφοριών, (δ) ανάληψη υποχρέωσης για μη άσκηση επαγγελματικής δραστηριότητας, εν όλω ή εν μέρει, ή δικαιώματος προβλεπόμενου στο παρόν άρθρο, (ε) τραπεζικές, χρηματοοικονομικές και ασφαλιστικές εργασίες, συμπεριλαμβανομένων των εργασιών αντασφάλισης, με εξαίρεση τη μίσθωση χρηματοθύριδων, (στ) διάθεση προσωπικού, (Ζ) μίσθωση ενσώματων κινητών αγαθών, με εξαίρεση όλα τα μεταφορικά μέσα, (η) παροχή προθεσμιών στα συστήματα διανομής φυσικού αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας, καθώς και μεταφοράς ή διοχετεύσης μέσω των συστημάτων αυτών και παροχή άλλων υπηρεσιών που συνδέονται άμεσα με αυτές, (θ) τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες, (ι) ραδιοφωνικές και τηλεοπτικές υπηρεσίες.

3. Σύνοψη του Νέου Καθεστώτος και των Πλεονεκτημάτων του

Σκοπός των νέων ρυθμίσεων είναι η κατά το δυνατόν καταβολή του φόρου στον τόπο κατανάλωσης των υπηρεσιών, σύμφωνα με τους κανόνες που ισχύουν στον τόπο αυτόν, όσον αφορά θέματα συντελεστών, επιβολής φόρου, απαλλαγών και άσκησης δικαιώματος έκπτωσης του φόρου.

Κατ' αυτόν τον τρόπο, η αλλαγή του καθεστώτος του τόπου παροχής υπηρεσιών από τον τόπο εγκατάστασης του παρέχοντος (ιοχύον καθεστώς) στον τόπο εγκατάστασης του λίππη ή στον τόπο κατανάλωσης ή υλικής εκτέλεσης (νέο καθεστώς) θα έχει τα παρακάτω αποτελέσματα, όλα εκ των οποίων μπορούν να θεωρηθούν μείζονες απλουστεύσεις:

- Πρώτον, ελαχιστοποιούνται οι περιπτώσεις αθέμιτου ανταγωνισμού που είναι δυνατόν να δημιουργούνται από την επιλογή αγοράς υπηρεσιών σε χώρες όπου ιοχύουν ευνοϊκότερα καθεστώτα.
- Δεύτερον, περιορίζονται οι περιπτώσεις στις οποίες ο παρέχων τις υπηρεσίες θα ήταν υποχρεωμένος να εγγρα-

φεί στα μητρώα για τους σκοπούς του ΦΠΑ, όταν παρέχει υπηρεσίες σε κράτος – μέλος διαφορετικό από εκείνο της έδρας του.

- Τρίτον, αυξάνεται η χρήση του μηχανισμού αντίστροφης υποχρέωσης στην περίπτωση που υποκείμενος στο φόρο λάβει υπηρεσίες από υποκείμενο που έχει την έδρα του σε άλλο κράτος – μέλος. Με την αύξηση της χρήσης του μηχανισμού αντίστροφης υποχρέωσης, υποκείμενοι στο φόρο που αγοράζουν υπηρεσίες από άλλα κράτη – μέλη, όπου και καταβάλλεται ΦΠΑ στη χώρα του παρέχοντος την υπηρεσία, δεν θα είναι πλέον υποχρεωμένοι πρώτα να καταβάλουν και μετά να ζητούν επιστροφή του καταβληθέντος ΦΠΑ,

δυνάμει της 8^{ης} ή 13^{ης} Οδηγίας.

- Τέλος, με την ανατροπή του γενικού κανόνα του τόπου παροχής υπηρεσιών, πλέον όλες οι νέες υπηρεσίες που δεν είχαν προβλεφθεί ρητά στις εξαιρέσεις του άρθρου 14 παράγραφος 3 του ΦΠΑ του προηγούμενου καθεστώτος (για τις οποίες υπήρχε μεγάλη πίεση για την ένταξη αυτών στο άρθρο 14 παράγραφος 3 του Κώδικα ΦΠΑ) θα είναι πλέον φορολογητέες στην έδρα του λίππη, όπου το ΦΠΑ θα αποδίδεται μέσω του μηχανισμού αντίστροφης υποχρέωσης. Το αυτό ιοχύει και για τις σύνθετες υπηρεσίες.

Ο Νέος Νόμος 3775/2009 για το Transfer Pricing

Ελένη Πίτσα

Η πρακτική των υπεριμολογήσεων – υποιμολογήσεων, γνωστή και ως «transfer pricing» συνίσταται στον καθαριού των εικονικών τιμών συναλλαγών κατά τη διεξαγωγή εμπορίου ή την παροχή υπηρεσιών στα πλαίσια ενός ομίλου επιχειρήσεων. Σύνθετες είναι κατά τη διεξαγωγή εμπορίου μεταξύ επιχειρήσεων του ίδιου ομίλου οι τιμές των ανταλλασσόμενων προϊόντων ή υπηρεσιών να αποκλίνουν από αυτές που θα ίσχουαν στην ελεύθερη αγορά, εάν οι συναλλαγές πραγματοποιούνται μεταξύ ανεξάρτητων επιχειρήσεων. Ο λόγος είναι ότι οι εταιρείες που ανήκουν σε έναν όμιλο εφαρμόζουν την (κοινή) τιμολογιακή πολιτική του ομίλου, καθορίζουν την κατανομή των κερδών

του ομίλου σε αυτές και διαμορφώνουν δραστικά τη συνολική φορολογική επιβάρυνσή τους, αυξάνοντας με τεχνητό τρόπο τη φορολογητικά βάση του ομίλου σε ένα κράτος και μειώνοντας την σε ένα άλλο, καταφεύγοντας στη μέθοδο του «transfer pricing».

Για την αντιμετώπιση του προβλήματος αυτού από πλευράς ελέγχου της ελληνικής αγοράς, το Υπουργείο Ανάπτυξης δημιούργησε νομικό πλαίσιο σε εκτέλεση του άρθρου 26 του νόμου 3728/2008, ο οποίος (νόμος) καθιέρωσε στην εθνική έννομη τάξη κανόνες που προβλέπουν την τεκμηρίωση των τιμών που χρεώνονται μεταξύ των συνδεδεμένων επιχειρήσεων ενός ομίλου.

Περαιτέρω, με την υπ' αριθμόν A2-8092 απόφαση του Υπουργείου Ανάπτυξης δόθηκαν διευκρινήσεις σχετικά με το νέο κανονιστικό πλαίσιο.

Σε συνέχεια του έργου του Υπουργείου Ανάπτυξης, το Υπουργείο Οικονομικών εξέδωσε τον υπ' αριθμόν 3775/2009 νόμο για τους «Κανόνες Τεκμηρίωσης Ενδομιλικών Συναλλαγών, Κανόνες Υποκεφαλαιοποίησης Επιχειρήσεων, Διαδικασία Ταχείας Αδειοδότησης και άλλες διατάξεις», ο οποίος μεταξύ άλλων καταλαμβάνει τις ενδομιλικές συναλλαγές και τις σχετικές με το «transfer pricing» διατάξεις του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος (ΚΦΕ), που εφαρμόζονται παράλ-

ληλα.

Οι ομαντικότερες νέες ρυθμίσεις του προαναφερθέντος νόμου, που αντιμετωπίζουν το θέμα των πιμολογήσεων επί ενδοοιμιλικών συναλλαγών από πλευράς φορολογικού δικαίου, είναι οι ακόλουθες:

1. Διόρθωση κερδών σε περίπτωση διαπίστωσης πιμολογιακών αποκλίσεων (νέο άρθρο 39 του ΚΦΕ)

Με το άρθρο 1 του νέου νόμου, το οποίο τροποποιεί το σύνολο του άρθρου 39 του ΚΦΕ επιδιώκεται αφενός η εναρμόνιση της εσωτερικής μας φορολογικής νομοθεσίας με τον «Κώδικα Δεοντολογίας για την Τεκμηρίωση των Τιμών των Ενδοοιμιλικών Συναλλαγών των Συνδεδεμένων Επιχειρήσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση» και αφετέρου η υιοθέτηση των βασικών αρχών που περιλαμβάνονται στις «Κατευθυντήριες Οδηγίες του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης για τις Ενδοοιμιλικές Τιμολογήσεις», προκειμένου να καταστεί δυνατή η εφαρμογή κοινά αποδεκτών κανόνων και μεθόδων προσδιορισμού κερδών επί των ενδοοιμιλικών συναλλαγών και κατά συνέπεια να αντιμετωπισθούν προβλήματα διπλής φορολόγησης και φοροδιαφυγής.

Η παράγραφος 1 του νέου

άρθρου 39 του ΚΦΕ αφορά στις συναλλαγές μεταξύ ημεδαπών συνδεδεμένων επιχειρήσεων, κατά την έννοια του άρθρου 42ε του νόμου 2190/1920 «Περί Ανωνύμων Εταιρειών».¹ Όταν μεταξύ των ως άνω επιχειρήσεων πραγματοποιούνται πωλήσεις αγαθών ή παρέχονται υπηρεσίες και η αμοιβή για τις πωλήσεις ή τις υπηρεσίες αυτές είναι (αδικαιολόγητα) ανώτερη ή κατώτερη από εκείνην που θα είχε συμφωνηθεί εάν η συναλλαγή γινόταν με άλλη (ανεξάρτητη) επιχείρηση σύμφωνα με τις αμέσες της αγοράς, τότε η διαφορά που προκύπτει, εφόσον είχε ως αποτέλεσμα την αποφυγή άμεσων ή έμμεσων φόρων, θεωρείται κέρδος της επιχείρησης που απέκτησε μικρότερα έσοδα ή επιβαρύνθηκε με μεγαλύτερες δαπάνες, αντίστοιχα. Έτσι, η διαφορά αυτή προσαυξάνει τα καθαρά κέρδη της επιχείρησης, χωρίς να θίγεται το κύρος των βιβλίων και στοιχείων.

Η παράγραφος 2 του νέου άρθρου 39 του ΚΦΕ αφορά στις συναλλαγές μεταξύ ημεδαπών και αλλοδαπών συνδεδεμένων επιχειρήσεων, κατά την έννοια του άρθρου 42ε του νόμου 2190/1920. Όταν μεταξύ αυτών των επιχειρήσεων πραγματοποιούνται πωλήσεις αγαθών ή παρέχονται υπηρεσίες με διαφορετικούς οικονομικούς όρους από εκείνους που θα είχαν συμφωνη-

θεί μεταξύ ανεξάρτητων επιχειρήσεων, τα κέρδη τα οποία θα είχαν πραγματοποιηθεί από την ημεδαπή επιχείρηση αλλά τελικά δεν πραγματοποιήθηκαν λόγω των ανωτέρω όρων, θεωρούνται κέρδος της επιχείρησης αυτής, το οποίο προσαυξάνει τα καθαρά της κέρδη, χωρίς να θίγεται το κύρος των βιβλίων και στοιχείων της.

Ταυτόχρονα, για τον έλεγχο της παραγράφου 2 του νέου άρθρου 39, η παράγραφος 5 του εν λόγω άρθρου ορίζει ότι οι ελεγχόμενες επιχειρήσεις υποχρεούνται να τηρούν τα στοιχεία τεκμηρίωσης του άρθρου 39Α του ΚΦΕ, ανάλυσην του οποίου ακολουθεί κατωτέρω.

Επιπροσθέτως, σύμφωνα με την παράγραφο 6 του νέου άρθρου 39 του ΚΦΕ, εάν από τον προαναφερθέντα έλεγχο των στοιχείων των επιχειρήσεων διαπιστωθεί παρατυπία οφειλόμενη στην ύπαρξη διαφορετικών οικονομικών όρων, η υπόθεση παραπέμπεται από την αρμόδια ελεγκτική αρχή σε ειδική επιτροπή. Η επιτροπή αυτή αποφαίνεται αιτιολογημένα εάν συντρέχουν οι προϋποθέσεις για τη στοιχειοθέτηση των διαφορετικών οικονομικών όρων και ποιο το ύψος της προσαύξησης των κερδών ανά περίπτωση.

Η παράγραφος 3 του νέου άρθρου 39 του ΚΦΕ ορίζει τη

¹ Για την εφαρμογή του κ.ν. 2190/1920 συνδεδεμένες επιχειρήσεις είναι:

- (α) Οι επιχειρήσεις εκείνες μεταξύ των οποίων υπάρχει σχέση μητρικής επιχείρησης προς θυγατρική. Σχέση μητρικής επιχείρησης προς θυγατρική υπάρχει, όταν μία επιχείρηση (μητρική): (α) έχει την πλειοψηφία του κεφαλαίου ή των δικαιωμάτων ψήφου μιας άλλης (θυγατρικής) επιχείρησης, έστω και αν η πλειοψηφία αυτή σχηματίζεται ύστερα από συνυπολογισμό των μητρικής επιχείρησης, ή (β) ελέγχει την πλειοψηφία των δικαιωμάτων ψήφου μιας άλλης (θυγατρικής) επιχείρησης ύστερα από συμφωνία με άλλους μετόχους ή εταίρους της επιχείρησης αυτής, ή (γ) συμμετέχει στο κεφάλαιο μιας άλλης επιχείρησης κι έχει το δικαίωμα είτε άμεσα είτε μέσω τρίτων να διορίζει ή να παύει την πλειοψηφία των μελών των οργάνων διοίκησης της επιχείρησης αυτής (θυγατρικής), ή (δ) έχει την εξουσία να ασκεί ή πράγματα ασκεί κυριαρχική επιρροή ή έλεγχο σε άλλη επιχείρηση (θυγατρική επιχείρηση).
- (β) Οι συνδεδεμένες επιχειρήσεις της προηγούμενης περίπτωσης 1, και καθεμία από τις θυγατρικές ή τις θυγατρικές των θυγατρικών των συνδεδεμένων αυτών επιχειρήσεων.
- (γ) Οι θυγατρικές επιχειρήσεις των προηγούμενων περιπτώσεων 1 και 2, ασχέτως εάν μεταξύ των θυγατρικών αυτών δεν υπάρχει απευθείας δεσμός συμμετοχής.
- (δ) Οι συνδεδεμένες επιχειρήσεις των προηγουμένων περιπτώσεων 1, 2 και 3 και κάθε άλλη επιχείρηση που συνδέεται με αυτές ως μητρική επιχείρηση που διέπεται από το ελληνικό δίκαιο και ταυτόχρονα είναι η ίδια θυγατρική μητρική επιχείρηση που δεν διέπεται από το δίκαιο κράτους – μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

«ούνδεον» μεταξύ δύο επιχειρήσεων με τον ευρύτερο τρόπο, ώστε να καταλαμβάνεται κάθε πιθανή «ούνδεον» μεταξύ αυτών, συμπυκνώνοντας ουσιαστικά τις δύο δυνατότητες σύνδεσης του πρώην άρθρου 39 παράγραφος 2 του ΚΦΕ σε μια ενιαία περίπτωση. Όσα προαναφέρθηκαν εφαρμόζονται στις επιχειρήσεις που συνδέονται με σχέση άμεσων ή έμμεσων ουσιώδους διοικητικής ή οικονομικής εξάρτησης, λόγω συμμετοχής της μιας στο κεφάλαιο ή τη διοίκηση της άλλης ή λόγω συμμετοχής των ίδιων προσώπων στο κεφάλαιο ή στη διοίκηση και των δύο επιχειρήσεων.

Η παράγραφος 4 του νέου άρθρου 39 ΚΦΕ (που ταυτίζεται με την παράγραφο 3 του πρώην άρθρου 39 του ΚΦΕ) ορίζει ότι η διαφορά κερδών που προκύπτει, εφόσον είχε ως αποτέλεσμα την αποφυγή άμεσων ή έμμεσων φόρων, βάσει των ανωτέρω, προσαυξάνει τα ακαθάριστα έσοδα της επιχείρησης που προκύπτουν από τα βιβλία της, προκειμένου τα έσοδα αυτά να ληφθούν υπόψη για την προσδιορισμό των φόρων, τελών και εισφορών.

Κατά την παράγραφο 7 του νέου άρθρου 39 του ΚΦΕ, για τις επιχειρήσεις, σε βάρος των οποίων βρίσκουν εφαρμογή τα ανωτέρω, επιβάλλεται πρόστιμο που υπολογίζεται σε ποσοστό 10% επί των επιπλέον καθαρών κερδών που προκύπτουν. Το πρόστιμο αυτό επιβάλλεται ανεξάρτητα από την τυχόν επιβολή πρόσθετων φόρων, προσαυξάνεων και κυρώσεων και καταβάλλεται εφάπαξ εντός του επόμενου μήνα από αυτόν εντός του οποίου γίνεται η βεβαίωση.

Τέλος, με την παράγραφο 8 του νέου άρθρου 39 του ΚΦΕ ορίζεται ότι όσα αναφέρονται ως άνω βρίσκουν εφαρμογή και για τα δικαιώματα ή τις αποζημιώσεις που καταβάλλονται μεταξύ ημεδαπών και αλλοδαπών συνδεδεμένων

επιχειρήσεων κατά την έννοια του άρθρου 42ε του νόμου 2190/1920 για τη χρησιμοποίηση τεχνικής βιοήθειας, ευρεοπεχνιών, ομπάτων, σχεδίων, μυστικών βιομηχανικών μεθόδων και τύπων, πνευματικής ιδιοκτησίας και άλλων συναφών δικαιωμάτων και για τα έξοδα διοικητικής υποστήριξης, οργάνωσης και αναδιοργάνωσης.

2. Τεκμηρίωση τημών ενδοομιλικών διασυνοριακών συναλλαγών (νέο άρθρο 39Α του ΚΦΕ)

Προκειμένου οι φορολογικές αρχές να μπορούν να διαπιστώνουν την τήρηση της αρχής της ανοικτής αγοράς που διέπει τις αιμολογήσεις των αγαθών κι υπηρεσιών μεταξύ εταιρειών του ίδιου ομίλου, θεσπίζεται ένα νέο νομικό πλαίσιο με το άρθρο 39Α που στηρίζεται στην αρχή της ανοικτής αγοράς. Η αρχή της ανοικτής αγοράς (ή «της ελεύθερης αγοράς» ή «των ίσων αποστάσεων», arm's length principle) επιτάσσει μεταξύ συνδεδεμένων επιχειρήσεων να μην επικρατούν ή να μην συνομολογούνται όροι διαφορετικοί από αυτούς που θα ίσχυαν μεταξύ ανεξάρτητων επιχειρήσεων.

Η υιοθέτηση ενός συστήματος που θα εφαρμόζεται σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση έχει πλεονεκτήματα τόσο για τους φορολογούμενους, ιδίως όσον αφορά τη μείωση του κόστους συμμόρφωσης και το μειωμένο κίνδυνο για επιβολή κυρώσεων σε σχέση με την τεκμηρίωση, όσο και για τις φορολογικές διοικήσεις, ενόψει της αυξημένης διαφάνειας και συνεκτικότητας ενώπιον των αρμόδιων ελεγκτικών αρχών του Υπουργείου Ανάπτυξης.

Το νέο άρθρο 39Α του ΚΦΕ, μεταξύ άλλων περιλαμβάνει τα κάτωθι:

Με το νέο άρθρο 39Α παράγραφος 1 του ΚΦΕ επιβάλλεται γενική υποχρέωση τεκμηρίωσης των

τιμών των ενδοομιλικών συναλλαγών των ημεδαπών επιχειρήσεων που συνδέονται με επιχειρήσεις στην αλλοδαπή, προκειμένου να πραγματοποιείται έλεγχος των προϋποθέσεων του νέου άρθρου 39 του ΚΦΕ.

Κατά την παράγραφο 2 του νέου άρθρου 39Α του ΚΦΕ, οι συνδεδεμένες επιχειρήσεις μπορούν να επιλέξουν για την τεκμηρίωση των τιμών των ενδοομιλικών τους συναλλαγών το σύστημα που ορίζεται στον Κώδικα Δεοντολογίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αποτελείται από ένα «Βασικό Φάκελο Τεκμηρίωσης» (master file) και τον «Ελληνικό Φάκελο Τεκμηρίωσης». Ειδικότερα, οι επιχειρήσεις μπορούν να καταθέσουν είτε το «Βασικό Φάκελο Τεκμηρίωσης» για τις περιπτώσεις που η μητρική εταιρεία είναι ελληνική είτε τον «Ελληνικό Φάκελο Τεκμηρίωσης» για τις περιπτώσεις που η μητρική εταιρεία είναι αλλοδαπή. Επομένως, οι ως άνω επιχειρήσεις πρέπει να καταρτίσουν το σχετικό, κατά περίπτωση, φάκελο για το αρχείο, ώστε να είναι δυνατή η προσκόμιση του στις ελεγκτικές αρχές, εφόσον ζητηθεί.

Πιο συγκεκριμένα, ο «Βασικός Φάκελος Τεκμηρίωσης», που είναι κοινός για όλα τα μέλη του πολυεθνικού ομίλου, πρέπει να αντανακλά την οικονομική πραγματικότητα καθεμίας επιχείρησης και να παρέχει ένα «οχεδιάγραμμα» του πολυεθνικού ομίλου και του συστήματος του για τις ενδοομιλικές αιμολογήσεις υπό τη μορφή ενός συνόλου τυποποιημένων πληροφοριών. Το υποχρεωτικό περιεχόμενο του Βασικού Φακέλου καθορίζεται στο νέο άρθρο 39Α παράγραφος 2 του ΚΦΕ και περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τη γενική περιγραφή της επιχείρησης και της στρατηγικής της, την οργανωτική, νομική και λειτουργική δομή του ομίλου, τη γενική περιγραφή των συνδεδεμένων εταιρειών, των ελεγχόμε-

νων συναλλαγών, των επιτελούμενων λειπουργιών, των ανειλημμένων κινδύνων και των σχετικών αλλαγών ανά φορολογική χρήση. Επίσης, ο Βασικός Φάκελος πρέπει να περιγράφει την πολιτική ενδοομιλικών υμολογήσεων του πολυεθνικού ομίλου, σύμφωνα με την αρχή της ανοικτής αγοράς και να περιέχει κατάλογο συμφωνιών κατανομής κόστους και προκαθορισμένων υμολογήσεων (Cost Contribution Arrangements and Advance Pricing Agreements).

Ο «Ελληνικός Φάκελος Τεκμηρίωσης» συμπληρώνει το Βασικό Φάκελο και υποβάλλεται μαζί του στην αρμόδια ελληνική φορολογική αρχή, προκειμένου να τη διευκολύνει κατά την έλεγχο των ενδοομιλικών συναλλαγών. Ειδικότερα, αυτός ο φάκελος περιλαμβάνει λεπτομερή περιγραφή της επιχείρησης και της στρατηγικής της, περιγραφή κι επεξήγηση των ελεγχόμενων συναλλαγών που αφορούν την Ελλάδα, ανάλυση συγκριτικών στοιχείων, θεμελίωση της επιλογής κι εφαρμογής της μεθόδου ή των μεθόδων ενδοομιλικών υμολογήσεων, πληροφορίες για εσωτερικά και/ή

εξωτερικά συγκριτικά στοιχεία (εφόσον υπάρχουν) και περιγραφή της εφαρμογής της πολιτικής ενδοομιλικών υμολογήσεων.

Στην παράγραφο 3 του νέου άρθρου 39Α του ΚΦΕ προβλέπεται η ανάλογη εφαρμογή της υποχρέωσης τεκμηρίωσης και η δυνατότητα επιλογής του συστήματος του Κώδικα Δεοντολογίας και για τις μόνιμες εγκαταστάσεις που διατηρούν στην Ελλάδα αλλοδαπές επιχειρήσεις – μέλη πολυεθνικών ομίλων.

Με τις διατάξεις των παραγράφων 4 και 5 του νέου άρθρου 39Α του ΚΦΕ προβλέπεται, σύμφωνα και με την Κώδικα Δεοντολογίας, απλούστερη και περιορισμένη τεκμηρίωση για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις κι εξαίρεση από την υποχρέωση τεκμηρίωσης για συναλλαγές μεταξύ των ίδιων επιχειρήσεων με το ίδιο αντικείμενο που δεν υπερβαίνουν το ποσό των €200.000 ετοιμών.

Η παράγραφος 6 του νέου άρθρου 39Α του ΚΦΕ περιέχει εξουσιοδότηση για την έκδοση υπουργικών αποφάσεων, με τις οποίες θα ρυθμισθούν όλα τα ειδικότερα θέματα που είναι ανα-

γκαία για την εφαρμογή των διατάξεων του εν λόγω άρθρου.

Στην παράγραφο 7 του νέου άρθρου 39Α του ΚΦΕ ορίζεται όπι τα στοιχεία τεκμηρίωσης που τηρούν οι ημεδαπές επιχειρήσεις τίθενται στη διάθεση της αρμόδιας φορολογικής αρχής στα πλαίσια ελέγχου εντός εύλογου χρόνου που ορίζεται με σημείωμα τις αρχής αυτής. Εάν κατά τον ωάνω φορολογικό έλεγχο διαπιστωθεί η μη τήρηση ή η ελλιπής τήρηση των εν λόγω στοιχείων τεκμηρίωσης, επιβάλλεται ειδικό πρόστιμο με Βάση Υπολογισμού Ν01 (ΒΑΣ. ΥΠ.1) και συντελεστή βαρύτητας 10.

Στις παραγράφους 8, 9, 10 και 11 του νέου άρθρου 39Α του ΚΦΕ προσδιορίζεται ο χρόνος τήρησης των στοιχείων της τεκμηρίωσης, θεοπίζεται υποχρέωση επικαιροποίησης αυτών, εφόσον μεταβληθούν τα διαθέσιμα στοιχεία της αγοράς, και διασφαλίζεται ρητά ο απόρρητος χαρακτήρας τους. Περαιτέρω, προβλέπεται η εφαρμογή της υποχρέωσης τεκμηρίωσης για τις χρήσεις που αρχίζουν από την 1^η Ιανουαρίου 2011.

Εταιρικά Νέα

Επλογή - Επιμέλεια: Αρχοντούλα Γεράκη

Συνεργασία της Κελεμένης & Συνεργάτες με την εταιρεία ανανεώσιμων πηγών ενέργειας Statkraft

Τον Ιούνιο του 2009 η Κελεμένης & Συνεργάτες υπέγραψε σύμβαση μόνιμης συνεργασίας με την Statkraft, τη μεγαλύτερη ευρωπαϊκή εταιρεία στο χώρο των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Η συνεργασία για την παροχή νομικών υπηρεσιών θα περιλαμβάνει τόσο ρυθμιστικά όσο και εμπορικά ζητήματα που ανακύπτουν από τη δραστηριοποίηση της Statkraft στην Ελλάδα.

Η Κελεμένης & Συνεργάτες ενέργει για κατασκευαστική εταιρεία του Κατάρ σε διαιτητική διαφορά στην Ελλάδα

Τον Αύγουστο του 2009 ανατέθηκε στην Κελεμένης & Συνεργάτες από τη Salam International, γία από τις μεγαλύτερες κατασκευαστικές εταιρείες στη Μέση Ανατολή, ο χειρισμός, για λογαριασμό μιας εκ των θυγατρικών της, της διαιτητικής αγωγής κατά γνωστής πολυεθνικής εταιρείας που δραστηριοποιείται στον τομέα της υψηλής τεχνολογίας στην Ελλάδα. Η διαφορά απορρέει από την εκτελεστική συμβάσεων έργου που συνήθησαν στο πλαίσιο της διοργάνωσης των Πανασιατικών Αγώνων του 2006 και διέπονται από το ελληνικό δικονομικό και ουσιαστικό δίκαιο. Το αντικείμενο της διαφοράς, η επίλυση της οποίας υπάγεται σε διαιτησία στην Ελλάδα, ανέρχεται στο συνολικό ποσό του €1.000.000.

Ομιλία του κ. Κελεμένη στην πιερίδα του Ελληνογερμανικού Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου για τα φωτοβολταϊκά συστήματα

Την 14.07.2009 ο διευθύνων εταίρος, κ. Ιωάννης Κελεμένης, συμμετείχε ως κεντρικός ομιλητής στην πιερίδα που διοργάνωσε το Ελληνογερμανικό Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο στο Ξενοδοχείο King George με θέμα «Πολιτική για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας - Ειδικό Πρόγραμμα Φωτοβολταϊκά για τις στέγες». Αντικείμενο της ομιλίας του κ. Κελεμένη ήταν η εξοικονόμηση ενέργειας στον οικιακό κυριακό τομέα, η ενεργειακή απόδοση των κυρίων, το θεομικό καθεστώς και τα χρηματοδοτικά εργαλεία.

Ομιλία των κ.κ. Κελεμένη και Κυριακόπουλου στο Διεθνές Συνέδριο της γερμανικής δικηγορικής εταιρείας Beiten Burkhardt

Την 01.10.2009 οι εταίροι, κ.κ. Κελεμένης και Κυριακόπουλος παρουσίασαν στο Διεθνές Συνέδριο Ενέργειας που διοργάνωσε η γερμανική εταιρεία Beiten Burkhardt το θεομικό πλαίσιο της αγοράς φωτοβολταϊκών στην Ελλάδα. Η παρουσίασή τους αφορούσε τόσο σε αδειοδοτικά ζητήματα όσο και σε θέματα εταιρικής και φορολογικής διάρθρωσης, εξαγορών κι επενδύσεων στην ελληνική φωτοβολταϊκή αγορά. Στο συνέδριο, το οποίο παρακολούθησαν εκπρόσωποι 150 εταιρειών από την αγορά ενέργειας και την αγορά χρημα-

τοοικονομικών, επενδύσεων, συμμετείχαν σημαντικά δικηγορικά γραφεία, όπως τη Garrigues από την Ισπανία, τη Gide Loyrette από τη Γαλλία, τη Wolf Theiss από την Αυστρία και, φυσικά, τη γερμανική δικηγορική εταιρεία Beiten Burkhardt.

Συμβουλές εργατικού κι εταιρικού δικαίου στην ασφαλιστική εταιρεία AON

Το Μάιο του 2009 η Κελεμένης & Συνεργάτες ανέλαβε την παροχή νομικής υποστήριξης προς την ασφαλιστική εταιρεία AON στο πλαίσιο αναδιάρθρωσης των ελληνικών θυγατρικών της.

Άσκηση προσφυγής στο Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών κατά απόφασης του Εθνικού Οργανισμού Φαρμάκων για την υποχρέωση απόδοσης εισφοράς 3% επί των πωλούμενων φαρμάκων στους φορείς κοινωνικής ασφάλισης

Για λογαριασμό γνωστής ελληνικής φαρμακοβιομηχανίας, η Κελεμένης & Συνεργάτες άσκησε ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών προσφυγή για την ακύρωση απομικής διοικητικής πράξης του ΕΟΦ, με την οποία η εντολέας μας κλήθηκε να καταβάλει στους ασφαλιστικούς φορείς εισφορά της τάξης του 3% επί των πωλούμενων φαρμάκων. Σύμφωνα με την εν λόγω προσφυγή, η απόφαση αυτή εκδόθηκε δυνάμει αντισυνταγματικών εξουσιοδοτικών διατάξεων και στερείται επαρκούς αιτιολογίας.

Εταιρικά Νέα

Υποστήριξη σε θέματα εργατικού δικαίου στη διεθνή φαρμακευτική εταιρεία Solvay

Κατόπιν εντολής της φαρμακευτικής εταιρείας Solvay, η Κελεμένης & Συνεργάτες παρέσχε τον Ιούνιο του 2009 νομική υποστήριξη για την κατάρτιση συμβάσεων εργασίας με τους υπαλλήλους της και τα διευθυντικά στελέχη της. Συγχρόνως, η Κελεμένης & Συνεργάτες παρέσχε στην Solvay νομικές συμβουλές για ζητήματα πρόσληψης, απόλυσης κι εν γένει μεταχείρισης του υπαλληλικού προσωπικού της σύμφωνα με τις διατάξεις της ελληνικής εργατικής νομοθεσίας. Οι εν λόγω υπηρεσίες αποτέλεσαν μέρος του έργου που ανέθεσε η Solvay στο δικηγορικό δίκτυο First Law International, του οποίου η Κελεμένης & Συνεργάτες είναι μέλος.

Παροχή νομικών συμβουλών στην εταιρεία ανάπτυξης εμπορικών κέντρων Sonaes Sierra

Τον Ιούνιο του 2009 η Κελεμένης & Συνεργάτες παρέσχε νομικές υπηρεσίες στην εταιρεία Sonaes Sierra, μία από τις μεγαλύτερες εταιρίες κατασκευής εμπορικών κέντρων, σε ζητήματα εργατικού και φορολογικού δικαίου. Η νομική συμβολή της Κελεμένης & Συνεργάτες αφορούσε ιδίως στην κατάρτιση συμβάσεων εξαρτημένων εργασίας και παροχής ανεξάρτητων υπηρεσιών, καθώς επίσης σε ζητήματα φορολογίας και κοινωνικής ασφάλισης.

Άσκηση αίτησης ακυρώσεως στο Συμβούλιο της Επικρατείας προς ακύρωση της απόφασης του Υπουργού Ανάπτυξης για τον επιμερισμό του κόστους των υπηρεσιών κοινής ωφελείας (ΥΚΩ) στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας

Για λογαριασμό ελληνικής εταιρείας που δραστηριοποιείται στην ελληνική αγορά ηλεκτρισμού, η Κελεμένης & Συνεργάτες προέβη τον Ιούλιο του 2009 στην άσκηση αίτησης ακύρωσης κατά της απόφασης του Υπουργού Ανάπτυξης, με την οποία καθορίστηκαν οι υπηρεσίες κοινής ωφελείας και προσδιορίστηκε ο τρόπος υπολογισμού και επιμερισμού του ετήσιου κόστους τους, καθώς και αίτησης αναστολής της εκτέλεσης των προσβαλλόμενων αποφάσεων. Η αίτηση ακύρωσης εστιάζει στη συμμόρφωση της ελληνικής κανονιοτικής νομοθεσίας προς το κοινοτικό δίκαιο κι έχει ως αντικείμενο την καταβολή του ανταλλαγμάτος για την παροχή των ΥΚΩ στη ΔΕΗ.

Άσκηση διαιτητικής αγωγής κατά ξενοδοχειακού ομίλου για λογαριασμό τουριστικής εταιρείας

Για λογαριασμό εντολέως της που δραστηριοποιείται στον τομέα των τουριστικών επιχειρήσεων, η Κελεμένης & Συνεργάτες άσκησε διαιτητική αγωγή υπαγόμενη στους κανόνες της ελληνικής Πολιτικής Δικονομίας. Με την αγωγή αυτή ζητείται η επιστροφή, κατά τις διατάξεις περί αδικαιολόγητου πλουτισμού, ποσού που

είχε προκαταβληθεί για κρατήσεις σε ξενοδοχεία του ομίλου στην Κέρκυρα και την Κω. Η εν λόγω διαφορά οφείλεται στο γεγονός ότι ο γνωστός ομίλος ξενοδοχειακών επιχειρήσεων κατίγγειλε αιφνιδίως τις συμβάσεις που είχε συνάψει με την εντολέα μας λόγω σοβαρών οικονομικών προβλημάτων που αντιμετώπιζε, με αποτέλεσμα σήμερα να ευθύνεται απέναντι της για την απόδοση των εισιτραχθέντων ποοών.

Διενέργεια νομικών ελέγχων (due diligence) για ελβετική εταιρεία

Το Μάιο του 2009, η Κελεμένης & Συνεργάτες πραγματοποίησε για λογαριασμό ελβετικής εταιρείας, η οποία δραστηριοποιείται στον τομέα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, νομικούς ελέγχους για την εξαγορά φωτοβολταϊκών συστημάτων στην Κρήτη και την Ηλεία. Οι εν λόγω έλεγχοι περιελάμβαναν τόσο τον εταιρικό έλεγχο των υπό κρίση επιχειρήσεων όσο και τον έλεγχο των ακινήτων τους. Επίσης, η Κελεμένης & Συνεργάτες εξέτασε το ρυθμιστικό πλαίσιο για την εγκατάσταση των φωτοβολταϊκών πάρκων, προκειμένου να διαπιστωθεί η νομιμότητα κι η καταλληλότητα των εταιρειών που αποτέλεσαν αντικείμενο του ελέγχου.

Παροχή νομικών υπηρεσιών προς ολλανδική τηλεπικοινωνιακή εταιρεία

Τον Ιούλιο του 2009 η Κελεμένης & Συνεργάτες παρέσχε σε ολλανδική τηλεπικοινωνιακή εταιρεία νομικές

συμβουλές σε ζητήματα εταιρικού, εμπορικού και φορολογικού δικαίου. Τα ζητήματα αυτά αφορούσαν σε κοινοπρακτικές συμφωνίες (Joint Venture Agreements) που η εταιρεία διαπραγματεύταν στο πλαίσιο συνεργασίας με ελληνική εταιρεία. Η Κελεμένης & Συνεργάτες συνέταξε για λογαριασμό της εντολέων της τα κείμενα των εν λόγω συμφωνιών και προσάρμοσε το καταστατικό της υπό ίδρυση ελληνικής εταιρείας στις συμφωνίες αυτές.

Αίτηση αναστολής στο Συμβούλιο της Επικρατείας κατά των όρων διακήρυξης δημόσιου διαγωνισμού

Για λογαριασμό εντολέα της, η Κελεμένης & Συνεργάτες άσκησε ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας αίτηση, με την οποία επιδίωκε την αναστολή της εκτέλεσης των όρων διακήρυξης δημόσιου διαγωνισμού για το διορισμό φυλάκων σε κύριο στο κέντρο της Αθήνας. Η αίτηση αναστολής εσύναζε στο γεγονός ότι οι σχετικοί όροι του διαγωνισμού περιόριζαν υπέρμετρα την ελεύθερη πρόσβαση των ενδιαφερομένων στο διαγωνισμό και λειτουργούσαν επ' ωφελεία μεγάλων επιχειρήσεων, με αποτέλεσμα να νοθεύεται ο ελεύθερος ανταγωνισμός και να παραβιάζονται οι αρχές της ιοσίτητας, της ισονομίας και της διαφάνειας. Το Συμβούλιο της Επικρατείας έκανε δεκτή την αίτηση αναστολής.

Καταχώρηση σημάτων για την εταιρεία Smileyworld

Ενεργώντας για λογαριασμό της εταιρείας Smileyworld, η οποία κατέχει και εκμεταλλεύεται τα

δικαιώματα από το γνωστό εικονόδιο (emoticon) Smile, η Κελεμένης & Συνεργάτες ανανέωσε στο Υπουργείο Ανάπτυξης τον Αύγουστο του 2009 σήματα των οποίων ήταν δικαιούχος η Smileyworld.

Έκδοση προσωρινής διαταγής κατά αμερικανικής εταιρείας από το χώρο της εμπορίας συστημάτων λογισμικού

Ενεργώντας για λογαριασμό της εταιρείας Archimedes International Ltd., η οποία ειδικεύεται στους τομείς των τηλεπικονιωνιών και της εμπορίας υλικού υπολογιστών, η Κελεμένης & Συνεργάτες άσκησε αίτηση ασφαλιστικών μέτρων και πέτυχε την έκδοση προσωρινής διαταγής σε βάρος αμερικανικής εταιρείας λογισμικού με αντικείμενο την απαγόρευση της διάθεσης των απαιτήσεων της αμερικανικής εταιρείας και των κινητών πραγμάτων της που βρίσκονται στα χέρια αυτής ή και τρίτων στην Ελλάδα.

Σύνταξη κεφαλαίου για το εργατικό δίκαιο σε διεθνή συλλογικό τόμο

Η κ. Μαργαρίτα Μάτων συμμετείχε στην νέα έκδοση του διεθνούς νομικού συλλογικού τόμου «PLC Cross Border Labour and Employment Benefits 2009/2010», στο πλαίσιο του οποίου συνέταξε το άρθρο για την Ελλάδα με θέμα το ελληνικό εργατικό δίκαιο. Το άρθρο αφορά σε όλο το φάρμα της ελληνικής εργατικής νομοθεσίας, συμπεριλαμβανομένων των τομέων της κοινωνικής ασφάλισης, της συνταξιοδότησης, της φορολόγησης εισοδήματος και των ασφαλιστικών εισφορών.

Νέοι συνεργάτες στην Κελεμένης & Συνεργάτες

Δύο δικηγόροι (κ.κ. Σουλτάτη και Παπαμιχαλοπούλου) κι ένα διοικητικό στέλεχος (κ. Dea-Rae McDonald) προστέθηκαν στο δυναμικό της Κελεμένης & Συνεργάτες. Η κ. Σουλτάτη είναι απόφοιτος της Νομικής Σχολής του Πανεπιστήμιου Θεοφανούκης, όπου ολοκλήρωσε τις προπτυχιακές νομικές σπουδές της, και του Πανεπιστημίου των Αθηνών, όπου έλαβε μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών στο Εμπορικό Δίκαιο. Εργάζεται στην Κελεμένης & Συνεργάτες από τον Ιούνιο του 2009 και ασχολείται κυρίως με εξαγορές και συγχωνεύσεις, ζητήματα ανταγωνισμού και το ρυθμιστικό πλαίσιο συγκεκριμένων τομέων οικονομικής δραστηριότητας (π.χ. ενέργεια, τουρισμός, φαρμακοβιομηχανία). Η κ. Παπαμιχαλοπούλου είναι απόφοιτος της Νομικής Σχολής Αθηνών και του City University of London, όπου παρακολούθησε μεταπτυχιακό πρόγραμμα στο Διεθνές Εμπορικό Δίκαιο. Στην Κελεμένης & Συνεργάτες εργάζεται από το Σεπτέμβριο του 2009 και ασχολείται κυρίως με εξαγορές και συγχωνεύσεις και την κατάρτιση επιπορικών συμβάσεων. Η κ. Dea-Rae McDonald εργάζεται στην Κελεμένης & Συνεργάτες από τον Ιούνιο του 2009 και ασχολείται με θέματα εσωτερικής διοικητικής οργάνωσης. Με σπουδές στη Διοίκηση Επιχειρήσεων και τα Οικονομικά, έχει συνεργαστεί επί σειρά ετών με γνωστές αγγλικές δικηγορικές εταιρείες, όπως οι Holman Fenwick & Willan International και Stephenson Harwood.

Εταιρικές Δημοσιεύσεις

Μεταξύ των δημοσιεύσεων (στην αγγλική και την ελληνική γλώσσα) της Κελεμένης & Συνεργάτες τη διετία 2007- 2009 περιλαμβάνονται οι ακόλουθες, για τις οποίες η Κελεμένης & Συνεργάτες διαθέτει περιορισμένο αριθμό αντιτύπων που της χορηγήθηκαν από τους εκδότες. Τα αντίτυπα αυτά μπορεί να διαθέσει, χωρίς οικονομική επιβάρυνση, σε όσους από τους αναγνώστες του Ενημερωτικού Δελτίου επιθυμούν να αποκτήσουν κάποιον από τους παρακάτω συλλογικούς τόμους. Το σχετικό αίτημα θα πρέπει να απευθυνθεί στην ηλεκτρονική διεύθυνση enquiries@kelemenis.com ή με τηλεομοιοτυπία στον αριθμό 210-3612820 (υπόψη κ. Α. Γεράκη).

2007

- Γιάννης Κελεμένης, "Greece" εις Robert Tudway (επιμ.), *Energy Law and Regulation* (Release 17), Λονδίνο: Sweet & Maxwell, Φεβρουάριος 2007, σσ. 10001-10504.
- Γιάννης Κελεμένης, "Rising to the Challenge: The Growth of Wind Power in Greece" εις Michaela Crisell (επιμ.) *Renewable Energy Finance Yearbook 2007/2008*, Λονδίνο: Euromoney, 2007, σσ. 47-50.
- Γιάννης Κελεμένης, "Greece" εις Earle H O' Donnell (επιμ.), *Getting the Deal Through – Electricity Regulation 2008*, Λονδίνο: Law Business Research, 2007, σσ. 82-88.
- Γιάννης Κελεμένης και Αθανασία Παπαντωνίου, "Greece" εις Craig Pollack & Gordon Blanke (επιμ.), *International Comparative Legal Guide to: Litigation & Dispute Resolution 2008*, Λονδίνο: Global Legal Group, 2007, σσ. 124-131.
- Γιάννης Κελεμένης και Ιωάννα Λαζαρίδου – Ελμαλόγλου, "Greece" εις Simon Robinson (επιμ.), *The European Mergers & Acquisitions Review 2007*, Λονδίνο: Global Competition Review, 2007, σσ. 83-90.
- Θανάσης Κυριακόπουλος, "The latest legislative overhaul of the Greek taxation system" εις John Pritchard (επιμ.) *Tax Directors Handbook 2008*, Λονδίνο: Legalease Limited, 2007, σσ. 244-247.
- Θανάσης Κυριακόπουλος και Ανδρέας Μπάγιας, "Greece: The State of the Law in Project Finance" εις *Project Finance Yearbook 2007/2008*, Λονδίνο: Euromoney, 2007, σσ. 43-48.
- Θανάσης Κυριακόπουλος και Ανδρέας Μπάγιας, "Greece" εις E. Waide Warner Jr. (επιμ.), *Getting the Deal Through – Project Finance 2008*, Λονδίνο: Law Business Research, 2007, σσ. 58-63.
- Ιωάννα Λαζαρίδου – Ελμαλόγλου, "Greece" εις Hans-Joachim Prieß (επιμ.), *Getting the Deal Through - Public Procurement 2007*, Λονδίνο: Law Business Research, 2007, σσ. 81-85.
- Ιωάννα Λαζαρίδου – Ελμαλόγλου και Ανδρέας Μπάγιας, "Greece" εις James Sheridan (επιμ.) *PLC Cross-border Mergers and Acquisitions Handbook 2007/08*, Λονδίνο: Practical Law Company, 2007, σσ. 195-204.
- Κάτια Τζαγκαράκη, "Greece" εις Craig Spurn (επιμ.), *Getting the Deal Through – Oil Regulation 2007*, Λονδίνο: Law Business Research, 2007, σσ. 50-55.

2008

- Γιάννης Κελεμένης, "Greece" εις Craig Spurn (επιμ.), *Getting the Deal Through – Oil Regulation 2008*, Λονδίνο: Law Business Research, 2008, σσ. 71-76.
- Γιάννης Κελεμένης, "Greece" εις Earle H O' Donnell (επιμ.), *Getting the Deal Through – Electricity Regulation 2009*, Λονδίνο: Law Business Research, 2008, σσ. 108-114.
- Γιάννης Κελεμένης και Αθανασία Παπαντωνίου, "Greece" εις *PLC Cross-border Dispute Resolution Handbook 2008/09*, Τόμος 1, Λονδίνο: Practical Law Company, 2008, σσ. 129-138.
- Γιάννης Κελεμένης και Αθανασία Παπαντωνίου, "Greece" εις Simon Bushell, *Getting the Deal Through – Dispute Resolution 2008*, Λονδίνο: Law Business Research, 2008, σσ. 97-103.
- Γιάννης Κελεμένης και Ιωάννα Λαζαρίδου – Ελμαλόγλου, "Greece" εις Simon Robinson (επιμ.), *The Mergers & Acquisitions Review 2008*, 2η έκδοση, Λονδίνο: Global Competition Review, 2008, σσ. 182-192.
- Θανάσης Κυριακόπουλος, "Greece" εις Michael Hatchard (επιμ.), *International Comparative Legal Guide to: Mergers & Acquisitions 2008*, Λονδίνο: Global Legal Group, 2008, σσ. 107-114.
- Θανάσης Κυριακόπουλος, "Greece" εις *PLC Cross-border Tax 2008/09 Volume 1: Tax on Corporate Transactions*, Λονδίνο: Practical Law Company, 2008, σσ. 91-99.
- Θανάσης Κυριακόπουλος και Μαργαρίτα Μάτων, "Greece" εις E. Waide Warner Jr. (επιμ.), *Getting the Deal Through – Project Finance 2009*, Λονδίνο: Law Business Research, 2008, σσ. 77-82.
- Αθανασία Παπαντωνίου και Ιωάννα Λαζαρίδου – Ελμαλόγλου, "Greece" εις Dennis Campbell (επιμ.), *International Execution against judgment Debtors*, Νέα Υόρκη: Oceana, 2008, σσ. GRE 1-GRE 17.
- Ιωάννα Λαζαρίδου – Ελμαλόγλου, "Greece" εις Hans-Joachim Prieß (επιμ.), *Getting the Deal Through - Public*

Εταιρικές Δημοσιεύσεις

Procurement 2008, Λονδίνο: Law Business Research, 2008, σσ. 95-100.

- Ιωάννα Λαζαρίδου – Ελμαλόγλου και Ανδρέας Μπάγιας, "Greece" εις *PLC Cross-border Mergers and Acquisitions Handbook 2008/09*, Λονδίνο: Practical Law Company, 2008, σσ. 191-200.

2009

- Γιάννης Κελεμένης, "Greece" εις: Earle H O' Donnell (επιμ.), *Getting the Deal Through – Electricity Regulation 2009*, Λονδίνο: Law Business Research Ltd., σσ. 108-114.
- Γιάννης Κελεμένης και Αθανασία Παπαντωνίου, "Greece" εις Simon Bushell (επιμ.), *Getting the Deal Through – Dispute Resolution 2009*, Λονδίνο: Law Business Research Ltd, 2009, σσ. 105-111.
- Γιάννης Κελεμένης και Ηρώ Σταματάκη "Financing a photovoltaic project in Greece" εις *The Euromoney Project Finance Yearbook 2009/10*, (υπό έκδοση).
- Θανάσης Κυριακόπουλος, Τροποποίηση άρθρου 14 Κώδικα ΦΠΑ (τόπος παροχής υπηρεσιών), *Επιχείρηση 2009*, σσ. 897-905.
- Θανάσης Κυριακόπουλος και Μαργαρίτα Μάτση, "Greece" εις E. Waide Warner Jr (επιμ.), *Getting the Deal Through – Project Finance 2009*, 2009, σσ. 77-82.
- Ιωάννα Λαζαρίδου – Ελμαλόγλου, "Greece" εις Hans-Joachim Prieß (επιμ.), *Getting the Deal Through – Public Procurement 2009*, Λονδίνο: Law Business Research Ltd., 2009, σσ. 104-108.
- Μαργαρίτα, Μάτση, "Labour and Employee Benefits" εις *PLC Cross-border Handbooks 2009/2010 Volume 1*, (υπό έκδοση).
- Ηρώ Σταματάκη, "Greece" εις *PLC Cross-border Venture Capital Handbook 2009/10*, Λονδίνο: Practical Law Company, 2009, σσ. 43-49.

Ενημερωτικό Δελτίο

Φθινόπωρο 2009

Το παρόν ενημερωτικό δελτίο περιέχει πληροφορίες που δεν απαντούν εξαντλητικά στα θέματα που παρουσιάζονται ούτε υποκαθιστούν την αναγκαιότητα για επαγγελματική παροχή υπηρεσιών επί νομικών και φορολογικών θεμάτων. Ως εκ τούτου, η Κελεμένης & Συνεργάτες δεν αναλαμβάνει οιαδήποτε ευθύνη έναντι των αναγνωστών του παρόντος ενημερωτικού δελτίου για ενδεχόμενη χρήση των πληροφοριών που εμπεριέχονται σε αυτό και υπαγωγή των πληροφοριών αυτών σε νομικά ζητήματά τους. Για οποιοδήποτε νομικό ή φορολογικό ζήτημα αντιμετωπίζουν, οι αναγνώστες θα πρέπει να απευθύνονται στους κατάλληλους επαγγελματικούς συμβούλους.

Πληροφορίες για την Κελεμένης & Συνεργάτες

Η δικηγορική εταιρεία Κελεμένης & Συνεργάτες ειδικεύεται στο δίκαιο των επιχειρήσεων και διατηρεί ευρεία πελατειακή βάση στην οποία συμπεριλαμβάνονται εμπορικές και βιομηχανικές επιχειρήσεις, πιστωτικά ιδρύματα, κυβερνητικοί και επενδυτικοί φορείς. Η εταιρεία ενεργεί συχνά για διεθνείς πελάτες σε θέματα διασυνοριακών συναλλαγών και κανονιστικά ζητήματα. Διαθέτει εξειδικευμένους δικηγόρους με πανεπιστημιακούς τίτλους από μερικά από τα πιο φημισμένα πανεπιστήμια στον κόσμο (π.χ. Οξφόρδη, Χάρβαρντ, Χαϊδελβέργη). Τα τελευταία χρόνια η Κελεμένης & Συνεργάτες έχει αναλάβει με επιτυχία το χειρισμό πολύπλοκων και ομαντικών συναλλαγών για λογαριασμό εταιρικών και χρηματοοικονομικών εντολέων. Αν και η Ελλάδα αποτελεί τον κύριο χώρο δραστηριοποίησή της, η εταιρεία δραστηριοποιείται στις περιοστήρες από τις μεταβατικές οικονομίες και αναδυόμενες αγορές της νοτιοανατολικής Ευρώπης όπου παρέχει νομική υποστήριξη τόσο σε έλληνες επενδυτές όσο και σε κυβερνήσεις για την εναρμόνιση και την ένταξη των δικαιικών συστημάτων των χωρών αυτών στο ευρωπαϊκό κεκτημένο. Η Κελεμένης & Συνεργάτες είναι η δικηγορική εταιρεία που εκπροσωπεί την Ελλάδα στον οργανισμό Multilaw, ένα από τα μεγαλύτερα δίκτυα δικηγορικών εταιρειών στον κόσμο με περισσότερες από 65 εταιρείες-μέλη και περισσότερους από 6.000 δικηγόρους σε περίπου 150 πόλεις.

Υπεύθυνη Σύνταξης Ενημερωτικού Δελτίου:

Ηρώ Σιαματάκη, LL.M. (Χαϊδελβέργη)

Στη σύνταξη του παρόντος

Ενημερωτικού Δελτίου συμμετείχαν οι:

Ιωάννα Λαζαρίδη - Ελμαλόγλου, LL.M. (Bristol)

Κωνοταντίνα Σουλιάτη, LL.M. (Αθήνα)

Μάνια Τσουμήτα, LL.M. (Humboldt)

Ηρώ Σιαματάκη, LL.M. (Χαϊδελβέργη)

Μανώλης Τρούλης

Κωνοταντίνος Θωμόπουλος

Μαργαρίτα Μάτων, LL.M. (Angers)

Νίκος Σεβαστάκης

Γιάννης Κελεμένης, D.Phil. (Οξφόρδη)

Αθανασία Παπαντωνίου

Ελένη Πίτσα

Θανάσης Κυριακόπουλος

Μαρία Ηλιάδου

Επιμέλεια Έκδοσης:

Αρχοντιόλα Γεράκη

Dea-Rae McDonald

Κελεμένης & Συνεργάτες

Δικηγορική Εταιρεία

Τσακάλωφ 5, 106 73 Αθήνα

T: + 30 210 3612800 F: +30 210 3612820

E: enquiries@kelemenis.com W: www.kelemenis.com